

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2018 / 01 FİYATI: 5 TL

Cumhuriyet Yolunda

20!

Yıl

Necdet Pamir'in, "Enerjinin İktidarı" başlıklı kitabı, üçüncü basımını yaptı. Yeni basımda, tüm veriler ve enerji alanındaki projeler güncellenirken, geleceğe yönelik senaryolardaki ve politikalarındaki değişiklikler yer aldı.

Kitap, enerji tüketiminin tarihsel evrimini; teknik, ekonomik ve jeopolitik boyutlarıyla ele alıyor. Enerji alanında geleceğe yönelik farklı senaryolar; ABD, Rusya ve AB'nin enerji politikaları ve stratejileri, gelişmekte olan yeni kaynak ve teknolojiler ile çok daha fazlası, akıcı bir üslupla yazıya dökülüyor...

"Türkiye'de petrol var mı?", "Petrol bulunan kuyular betonla kapatılıyor mu?", "Ezber bozan kaynak: 'Kaya' gazı", "Dünya petrol rezervleri tükeniyor mu?" gibi sorulara, yalın ve bilimsel yanıtlar veriliyor.

"Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığı, 2000'li yıllardan bu yana, resmi söylemdeki gibi azaldı mı? Yoksa tam tersine arttı mı?", "ABD'nin petrole ve doğal gazda dışa bağımlılığı sona eriyor mu? ABD Orta Doğu'dan elini ayağını çekecek mi?", "AB'nin enerjide ve özellikle doğal gazda, Rusya'ya bağımlılığını kırmaya mümkün görünüyor mu?" gibi çok sayıda sorunun yanıtları da bu kitapta veriliyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anıtsal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükheth Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Ay

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Kaya Karan, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Prof. Dr. Kemal An, Sabriye Aşır, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir, Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Nilay Karatosun, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan, Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga, Necef Uğurlu, Dr. Mehmet Uhrı, Mehmet Ünver, Dr. Öğüt Yazman, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16
Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46
Altunizade, 34662 İstanbul
Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11
abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 25 / 12 / 2017

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

- 3** Nice 20.Yıllara! *Dr. Ufuk Akyol*
5 Atatürk ve Bilgi *Kaya Boztepe*
10 Prof. Dr. Haberal Özbekistan'daki Tıp Kongresi'nin Onur Konuğuydu
13 Birinci İnönü Muharebesi *Dr. Cihangir Dumanlı*

17 Prof. Dr. Mehmet Haberal'a İnsanlığa Hizmet Nişanı

- 21** Niçin Savaşmışını Bilmek *Zeki Sarıhan*
27 Atatürk ve Yazdığı Kitaplar *A. Erdem Akyüz*
31 Menemen'de İşgal Acıları *Prof. Dr. Kemal Arı*
36 Hakimiyeti Milliye Yazıları
38 Demokrat Parti ve 27 Mayıs İhtilali *Cengiz Önal*
43 Türk Toprakları Üzerinde Hak Talebimiz Vardı *Cengiz Özakıncı*
51 Ulusal Yazılım *Gazi Güder*
55 Uluslararası Enerji Ajansı'nın Temel Saptamaları *Necdet Pamir*
61 Son Sözler ve Düşün *Necef Uğurlu*
66 Dursun Dede'nin Mutlu Rüyası *Mete Akyol*
68 Muazzez İlmiye Çığ'dan Mektup Var
71 Bursa'da Zaman *Tekin Özerterem*

- 77** O Bitmek Bilmez Yollarda Dayanağımız Olmuştu *Mehmet Ünver*
81 Cep Herkülünün Ardından *Can Pulak*
85 Emin Nedret İşli Yaşar Öztürk
91 Geleceğin İstanbul'u *Konur Ertop*
96 Herodot Niçin "Tarihin Babası" Olarak Anılır? *Sabriye Aşır*
99 Gazi Ahmet Muhtar Paşa *Gülbüz Evren*
104 Felemenk Atasözleri *Haluk Erdemol*
108 Hoş Geliyor Musun 2018? *Metin Gören*
111 Bir Gül Mahzun Durur Bahçede *Sabri Kemal*
114 Karagöz Festivali *B.D. Yazı Grubu*
118 Geçmişini Bilmeyen *Burcu Tayanç*
123 İnsanlık İçin El Ele *Nuray Bartoschek*
127 Rodos Kuşatması *Erkan Kanyılmaz*
131 Neler Olmuyor ki Dünyada *Sezin San Sungunay*
135 Pramnian Şarabı İzlen Şen Toker
139 Anne Babaların En Sık Yaptığı 7 Hata *Melek Şirin Tolga*
145 Bipolar ve Borderline *Sedem Demir*
149 Kolomb'un Amiral Gemisi
50 İlk Dersimiz Türkçe
126 Bilginizi Denetleyin
144 Dünyalık
151 Çözümler
152 Yarının Büyüklüğü
154 Bulmaca
156 Satranç
158 Bize Gönderilen Kitaplardan
160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Nice 20. Yıllara!

Yaşamımız boyunca etrafımıza, etrafımızdaki insanlara, iyi veya kötü, istemli veya istemsiz mutlaka bazı etkilerimiz oluyor. Kötü olanları bir kenara bırakalım. İyi olanlar ise her birimizin olanakları, adanmışlıkları oranında güçlü veya zayıf olabiliyor.

Önemli olan ise bu etkinin gücü değil, devamlılığı ve kararlılığı.

Bu inançla, Bütün Dünya ailesi olarak, etrafımıza yaymaya çalıştığımız etkimizin bir kelebeğin kanatlarından gelen rüzgâr kadar belli belirsiz mi yoksa bir çağlayanın gürlemesi kadar ihtişamlı mı olduğuna aldırmadan, devamlı olmasına çalışıyoruz.

2018 yılı, Bütün Dünya'nın yirminci yılı. Sirkeci'de küçük bir dairede rahmetli Mete Akyol'un hayalini gerçekleştirmek için başlattığı Bütün Dünya, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın güçlü desteği, cesaretlendirmesi ve binlerce okur ve abonemizin sadakati sayesinde 20. yılına ulaştı.

Bundan böyle de yıllarca, daha da büyüyerek varlığını sürdürebilmesi için azim ve kararlılık ile çalışacağız.

Herkese sonsuz teşekkürler ederiz. •

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- “ Arkadaşlar, dünyada zaferlerin iki vasıtası vardır. Biri kılıç, diğeri sapandır. Hakiki zafer kılıçla değil, sapanla yapılır. Milletleri vatanlarında yerleştirmenin, millete istikrar vermenin aracı sapan, sapan, kılıç gibi değildir. O kullanıldıkça kuvvetlenir Türk çiftçisi bir eliyle kılıcı kullanırken, diğeri elindeki sapanı topraktan ayırmadı. Eğer milletimizin çoğunluğu çiftçi olmasaydı, biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık.” (16. 03. 1923)
- “... Çiftçi ve çoban bu millet için temel unsurdur. Gerçi, diğeri unsurlar bu temel unsur için lâzım ve faydalıdır. Fakat hiçbir kuruntuya kapılmadan bilmeliyiz ki o temel unsur olmazsa diğeri unsurlar da yoktur.” (16.03.1923)
- “Memleketimiz şu iki şeyin memleketidir: biri çiftçi, diğeri asker. Biz çok iyi çiftçi ve çok iyi asker yetiştiren bir milletiz. İyi çiftçi yetiştirdik, çünkü topraklarımız çoktur, iyi asker yetiştirdik, çünkü o topraklara kasteden düşmanlar fazladır. O toprakları sürenler, o toprakları koruyanlar hep sizlersiniz” (18. 03. 1923)
- “Memleketimizde yapılması lâzım devletin, esas konusu çiftçiliktir. Tüketici yaşamak iyi değildir, üretici olalım.” (24. 08. 1925)
- “...Bir defa, memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olanı ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiçbir sebep ve suretle, bölünemez bir mahiyet alması. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus yoğunluğuna ve toprak verim derecesine göre sınırlandırmak lâzımdır” (01.11.1937)

K Atatürk

Atatürk ve Bilgi

*“Bizler gelecekte
irfan orduları
kuracağız.”*

“Öyle şartlar içinde

Mustafa Kemal'in yaptığını yapabilecek cesarete demiyorum, belki ondan daha gözü pekleri vardı; azminde demiyorum, belki onun kadar azimlileri vardı; bilgili de demiyorum, şüphesiz ondan daha bilgili olanları vardı; fakat kırk yıllık ömrümde onun liderlik dehasında hiç kimseyi görmedim.”

İşte Falih Rıfkı Atay'ın Atatürk

tarifi.

Atatürk kendisini çok iyi yetiştirmiş, olağanüstü bilgili ve entelektüeldi. Bunun önemini yaşadığımız dünyada bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanları gördükçe daha da çok anlıyoruz.

“Eğer okumasaydım, bu yaptıklarımın hiç birini yapamazdım” demişti. Her zaman, her fırsatta okurdu. Yatılı okulda herkes yattık-

tan sonra loş ışıkların altında okur, derin düşüncelere dalardı. Voltaire, Montesquieu, Rousseau gibi önemli düşünürlerin eserlerini okuyup arkadaşlarıyla tartışırdı. Harp Okulunda okurken gazete çıkarmaya başlamıştı. Cephe, savaşta, barışta, her zaman, her yerde okurdu. İlerleyen zamanlarda okurken çok yorulduğunda banyo yapar ya da

...okurken çok yorulduğunda banyo yapar ya da yaşlanan gözlerini tülbentle ıslatıp sabahlara kadar okurdu.

yaşlanan gözlerini tülbentle ıslatıp sabahlara kadar okurdu. Okuduğu kitaplara notlar alırdı. Kırmızı ve mavi kalemle önemli olan fikirleri ayırır, önemli, çok önemli diye çarpı işaretleri koyardı.

Ayda bir kitap okusanız senede 12, on senede 120 kitap eder. Yirmi senede 240 kitap. Diyelim ki bunun

iki mislini okudunuz, yirmi senede 480 kitap yapar.

Oysa Atatürk 57 senelik kısa hayatına bir çok mucizelerle beraber tam 3 bin 997 kitap sığdırmıştı. 5 bine yakın kayda geçmeyen eser olduğu bilinmektedir.

Pekiye, Atatürk'ün kitap daha doğrusu kitaplar yazdığını da biliyor muydunuz?

Medeni Bilgiler, Arıburun Muharebeleri Raporu, Atatürk'ün Hatıra Defteri, Mustafa Kemal Atatürk'ün Karlsbad Hatıraları, Zabıt ve Kumandan ile Hasbıhal, Cumalı Ordusu, Takımın Muharebe Eğitimi, Geometri, Taktik Meselenin Çözümü ve Emirlerin Yazılmasına İlişkin Öğütler, Bölüğün Muharebe Eğitimi, Taktik Tatbikat Gezileri ve elbette bizim için en önemlisi olan **Nutuk!**

Nutuk'dan başka benim en çok ilgimi çeken ve bir çok gencimizin bilmediği kitap ise Geometri. Bu kitap, ilk kez 1937 yılında, Geometri öğretmenlere ve bu konuda bilgi isteyenlere kılavuz olarak Kültür Bakanlığınca yayınlanmıştır. Atatürk bu eserde günümüzde kullandığımız terimleri türetmiştir.

Örneğin size “re’sen mütekebil zâviye” desem büyük bir ihtimalle bana boş gözlerle bakıyor olabilirsiniz ancak Atatürk'ün buna verdiği isim “ters aç”. Murabba’ya kare, mazrubata tefrik yerine çarpanlarına ayırma, nıfs’ı kutur yerine yarıçap, mesâha-i sathıyye yerine ise alan

demiş.

Yalın, öz, anlaşılır ve mantıklı.

Yani yaptığı diğer bütün işler gibi.

Ankara'ya gidenler bilir.

Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi vardır. Atatürk'ün kurduğu bu müzenin tarihini de bilir misiniz?

1921.

Yani savaşın, milli mücadelenin tam ortası.

Yine böyle bir zamanda eğitim kurultayı toplamıştır. Zamanlama konusunda kendisini uyardıya çalışanlara cevabı ders niteliğindedir.

“Cehalet ile savaşmak, düşman ile savaşmaktan daha kolay değil ki, bizler gelecekte irfan oduları kuracağız.”

İlk olarak 1931'de Türk Tarih Kurumu'nun temellerini atmıştır.

Atatürk ölümünden yaklaşık bir buçuk yıl kadar önce o amansız hastalığı ile boğuşurken önce dil kurultayını yapmış, (24-31 Ağustos 1936) bunun hemen ardından da 1936-1937 yılı kış aylarında kendi eliyle bu Geometri kitabını yazmıştır. Yapıt ilk kez 1937 yılında geometri öğretmenlerle, bu konuda kitap yazacaklara kılavuz olarak Kültür Bakanlığına yayınlanmıştır.

Bu yapıttaki boyut, uzay, yüzey, düzey, çap, yarıçap, kesik, yay, çember, teğet, aç, açıortay, içters aç, dışters aç, taban, eğik, kırık, çekül, yatay, düşey, yöndeş, konum, üçgen, dörtgen, beşgen, köşegen, eşkenar, ikizkenar, paralelkenar,

yanal, yamuk, artı, eksi, çarp, bölü, eşit, toplam, oran, orantı, türev, alan, varsayı, gerekçe gibi terimler Atatürk tarafından türetilmiştir.

Yapıttaki tanımların tümünü Atatürk yazmış, her tanım ve ilgi kavramlarını tüm öğeleriyle eksiksiz ve açık biçimde anlatmış, özel ve temel niteliklerle beraber örneklere de yer verilmiştir.

“Cehalet ile savaşmak, düşman ile savaşmaktan daha kolay değil ki...”

Çanakkale'de dört gün, dört gece süren sert çarpışmalar sonunda karşılıklı olarak bir mola alınır. Herkes kendi yaralılarını toplama, ölmüşlerini toprağa vermeye başlar. Dört gün sonunda ilk defa nefes alacaklardır. Kimi mektup yazmaya başlar, kimi üstünü başını temizliyordur. Herkes ilk fırsatta biraz gözlerini yummak ve uyumak istemektedir. Atatürk ise cepheleri dolaşıp işlerini bitirdikten sonra uyumak yerine kitap okumaktadır. Bunu daha sonra kendi anılarında da yazar. *“Uyumak ne mümkün”* der. *“Her gözünü yumduğunda gördüğün tek şey havada uçuşan kurşunlar, yanık bedenler, kopmuş eller, kollar, inleyen askerler, kan ve*

Çankaya Köşkü'nde Atatürk Kütüphanesi önünde Afet İnan

barut kokusudur."

Gazeteci Ruşen Eşref Günaydın Çanakkale'de Atatürk'ü ziyarete gittiğinde şaşırmıştır. Çünkü odasına girdiğinde Atatürk'ün masasının üzerinde Balzac'ın Colonel Chabert'i, Maupassant'ın Boule De Suif'i, Lavendan'ın Servir kitapları olduğunu görmüştür. Atatürk'ün Eceabat'tan Madam Corinne'ye yazdığı mektuplarda kendisinden kitap istediğini görebilirsiniz. Fransızca eserlerin çoğunu aslından okumuştur.

Büyük Zafer de muhteşem bir taktik ve hâlâ bir çok okullarda okutulan ders niteliğinde bir başarı hikayesidir. Onca askerin gün-

düz düşmana göstermelik kuzeye yürüyüp sonra gece gizlice güneye yürümesi, gücün ve baskının saklanması, sağ gösterip sol vurmak gibi bir taktik ve kesin zafer. Büyük Zafer'den sonra Meclis konuşmasını yapmadan önce biri seslenir:

"Müthiş bir zafer, eşi benzeri görülmemiş bir askeri manevra!"

"Hayır," der Atatürk. "Anibal'in Cannes'da yaptığı manevranın hemen hemen aynıdır."

Bilgi olmadan olabilir miydi?

Büyük Taaruz'dan birkaç gün önce yaverine döner ve *"Biliyor musunuz, gece Reşat Nuri Bey'in Çalığışu romanını okumaya başladım. Çok beğendim. İhmal edilmiş Anadolu'yu ve genç bir hanım öğretmenin yaşadığı zorlukları ne güzel anlatmış. Bitirince İsmet'e vereceğim. Sonra da sizler okuyun."*

Konya'da milli mücadeleye karşı gelen yobazlara İslam tarihini anlatmıştır.

Okumaktadır çünkü.

Uhud'dan Napolyon'a, İskender'den Diojene kadar. Fransız İhtilali Beyanamesi'nden tutun da Voltaire, Montesquieu, Rousseau'ya kadar.

Henüz öğrencilik yıllarında bunları okur ve arkadaşları ile tartışır. Hafta sonları Ali Fuat Cebesoy'la beraber Galatasaray Lisesinin yanındaki Café Zeuve'ye gider yabancı basını takip eder, gazeteleri okur, notlar alır.

Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri Hasan Rıza Soyak anlatıyor. *"Oku-*

mayı çok severdi. Genel bilgisini sürekliliği olarak artırmaya çalışırdı. Zengin bir kütüphanesi vardı. Okuması da çalışması gibiydi. eline aldığı kitabı ilginç bulduysa bitirmeden bırakmazdı.”

“Çankaya Sofrası” yada “Çankaya Fikir Toplantısı” denen akşam yemekleri sırasında sofrada mutlaka kara tahta, tebeşir, kağıt, kalem ve ilgili kitaplar bulunurdu.

İstanbul’a geldiği yaz aylarında yine çalışmalarını sürdürür, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’nden kitaplar alır, incelerdi. Zaten İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ni daha önceleri çok etkilendiği Yıldız Sarayı Kütüphanesi koleksiyonlarıyla geliştirip, zenginleştiren de bizzat Atatürk’ün kendisidir.

Atatürk, İstanbul’a gelirken kendi kütüphanesinden bir çok kitapları da beraberinde getirirdi. Bu çalışma çok keyifli bir ritüele benzerdi. Kütüphane memuru ile baş sofracısı götürülecek kitapları, boş cephane sandıklarına yerleştirir. Muhafız Alayı erleri de bunları arabalara taşırlardı.

Güzel bir anıyla sonlandırılım hikayemizi.

Büyük Zafer sırasında Ana-

dolu’ya geçen Halide Edip ve Ruşen Eşref’i İsmet Paşa karşılar, “Hoşgeldiniz.” der. Mucizevi “İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!” emri dillere destan olmuştur. İsmet Paşa Halide Edip’e “Tam zamanında geldiniz, Başkomutan olup bitenleri yazmanızı istiyor.” der.

Atatürk’ün çalışma odası ve kütüphanesi

Halide Edip şaşkıncıdır, “Bu kadar işin içinde bunları da mı düşünüyor?”

“Eee...” der İsmet Paşa, “Onun adı neden Mustafa Kemal?”

Ruşen Eşref heyecanlıdır, “Haydi,” der, “görüşelim Paşayla.”

“Paşa cephede, 11. Tümen savaş idare yerine gidiyormuş.”

Şaşkınlıktan ağızları açık kalır.

“Ateş hattı değil mi orası?”

“Evet, ateş hattı!”

En heyecanlı, en modern ve teknolojinin tüm nimetlerini kullanarak yapılan macera filmlerini toplasak bu yaşanmışlıkların yanında sönük kalır. •

kayaboztepebd@gmail.com

Prof. Dr. Haberal Özbekistan'daki Tıp Kongresi'nin Onur Konuğuydu

Özbekistan Sağlık Bakanlığı ile Başkent Üniversitesi arasında işbirliği protokolü imzalandı

Taşkent'te düzenlenen Uluslararası İkinci Özbekistan Tıp Kongresi'ne onur konuğu olarak katılan Dünya Organ Nakli Derneği'nin seçilmiş Başkanı ve Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Özbekistan Sağlık Bakanlığı ile Başkent Üniversitesi

arasında eğitim ve sağlık alanlarında işbirliği protokolü imzaladı.

Gerçekleştirdiği ilkler ve kurduğu derneklerle Ortadoğu ve Orta Asya'ya önemli bilimsel katkılar sağlayan, ülkemizin özellikle organ nakli alanında Ortadoğu ve Orta Asya'yı dünya ile birleştiren bir köprü

konumuna gelmesine öncülük eden Prof. Dr. Mehmet Haberal, 12-13 Aralık 2017 tarihleri arasında Taşkent’te düzenlenen Uluslararası İkinci Özbekistan Tıp Kongresi’ne onur konuğu olarak katıldı. Meslektaşlarının yoğun ilgiyle karşılanan Prof. Haberal kongredeki konuşmasında, karaciğer nakli ve karaciğer tümörlerinin tedavisi alanlarında Türkiye’de uygulanan yöntemler konusunda bilgi verdi.

Haberal, organ bağışısı konusundaki çağrısını burada da yineledi:

“Devrimden sonra, özgürlüğe kavuştuktan sonra sadece sizinle değil Kazakistan, Özbekistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan ile de çok yakın ilişkilerimiz oldu. Eski cumhurbaşkanlarımız Özal ve Demirel, bu ülkelerin hepsiyle yakın ilişkiler kurdular. 90’ların başından itibaren bu ülkelerden birçok öğrenci ülkemize geldi. Size şu çağrıda bulunmak istiyorum; lütfen organ bağışında bulunun ve birçok kronik organ hastasının hayatını kurtarın.”

Özbekistan Sağlık Bakan Yardımcısı Abdulkhakim Xadjibayev, katılımından ve katkılardan ötürü Haberal’a teşekkür plaketi takdim etti. Özbek basını da, Haberal ile röportaj yaptı.

Özbekistan Sağlık Bakanlığı ile

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Özbekistan Sağlık Bakanlığı yetkililerinin özel daveti üzerine kongreye katıldı.

önemli görüşmeler de yapan Haberal, Özbekistan Sağlık Bakanlığı ile Başkent Üniversitesi arasında eğitim ve sağlıkta işbirliği protokolüne imza attı. Protokolün imzalanması sırasında, Başkent Üniversitesi’nin her konuda yardıma hazır olduğunu belirten Haberal, *“Biz kan bağına sahibiz ve bu çok önemli. Atatürk, ‘Akraba*

Özbekistan Sağlık Bakan Yardımcısı Abdulkhakim Xadjibayev, Başkent Üniversitesi ile imzalanan protokol için Haberal’a teşekkürlerini, *“Burada bizimle olduğunuz ve işbirliği protokolünü imzaladığınız için çok teşekkür ederiz.”* sözleriyle dile getirdi.

Özbekistan Sağlık Bakan Yardımcısı Faruh Rakhimovic ve Özbekistan Transplantasyon Merkezi Başkanı Ulugbek Yuldashev, ülkelerinde çıkarmak istedikleri organ nakli yasası konusunda Haberal ile görüş alışverişinde bulundular.

‘ülkelerle bağımızı koparmayın.’ der. Birbirimizle yakın iletişimde olmak çok önemli.” dedi.

Özbekistan Sağlık Bakan Yardımcısı Abdulhakim Xadjiyev de, *“Birlikte çalışmak için birçok faktör var. Kültürlerimiz çok yakın ve bu yüzden birbirimizi anlamak gayet kolay. Sizin de söylediğiniz gibi Atatürk’ün Cumhurbaşkanlığı döneminde Türkiye çok kısa bir süre içinde gelişmiş ülkeler seviyesine ulaştı.”* ifadelerine yer verdi. Organ nakli alanında ülkelerindeki yasal boşluğu gidermek ve organ naklini yasal bir zemine oturtabilmek istediklerini de dile getiren Xadjiyev, *“Sizi örnek almak ve sizin yolunuzdan gitmek istiyoruz. Çünkü bizim toplumumuzun çoğunluğu da Müslüman.”* dedi.

Özbekistan Sağlık Bakanlığı’nda görevli yetkililer, Türkiye’de 1979 yılında organ nakli konusun-

daki yasanın çıkarılmasına öncülük eden Haberal’dan bu konuda destek istediler. Prof. Dr. Haberal, Bakan Yardımcısı ve Hastaneler Yönetim Başkanı Faruh Rakhimovic ve Özbekistan Transplantasyon Merkezi Başkanı Ulugbek Yuldashev ile de bir araya geldi.

Özbek yetkililer bu görüşmede, çıkarmak istedikleri yasal düzenleme konusunda Haberal ile fikir alışverişinde bulundular. Rakhimovic, tasarı halindeki yasal düzenlemeyi Meclis’e sunmadan önce Haberal’a göndererek görüşlerini almak istediğini dile getirdi.

Yurda dönüşünde hem kendisinin kongreye katılımını son derece önemseyen Sağlık Bakanlığı’yla yaptığı görüşmeleri hem de katıldığı tıp kongresini değerlendiren Prof. Dr. Haberal, **Türkiye’nin bilim ihraç eden ülke konumuna geldiğinin altını çizdi.** Haberal, Özbek meslektaşlarına her türlü desteği vermeye hazır olduğunu ve bundan mutluluk duyacağını da ifade etti. •

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Birinci İnönü Muharebesi

6-10 Ocak 1921

Batı cephesinde
Düzenli Ordunun
İlk Zaferi

Kurtuluş savaşımızda itilaf devletleri tarafından Anadolu'ya gönderilen Yunan ordusu TBMM ordusu karşısındaki ilk yenilgisini 6-10 Ocak 1921 tarihleri arasındaki Birinci İnönü Muharebesi'nde almıştır.

Mondros ateşkes anlaşmasından

Batı Cephesinde düzenli ordunun ilk zaferi olması nedeniyle Birinci İnönü Muharebesi'nin önemi büyüktür.

hemen sonra yurdumuzu işgal eden itilaf devletleri 15 Mayıs 1919'da Yunan ordusunu İzmir'e çıkartmışlardır.

Yunan ordusu ve onu Anadolu'ya gönderen İngilizlerin hedefi Ankara'yı işgal ederek Sevri anlaşmasını TBMM hükümeti-

ne kabul ettirmektedir.

Seferberliğini tamamlayamayan Yunan ordusu Ankara'ya hamleler halinde ilerlemek zorunda kalmış, ilk hamlede Milne hattı denilen Ayvalık-Akhisar-Salihli-Aydın hattına; ikinci hamlede Bursa-Uşak hattına ilerlemiştir. Bu aşamada ordumuz Mondros anlaşması gereği terhis edilmiş, silahları alınmış olduğundan işgallere Kuvayı Milliye

1. İnönü Muharebesi'ni anlatan kroki

kuvvetleri ile sınırlı ölçüde karşı konulmuştur. 1920 yılı sonlarında düzenli işgal ordularına karşı yine düzenli bir ordu ile karşı konulabileceği düşüncesi ile TBMM ordusu kurulmaya başlanmıştır.

Yunan ordusu Ankara'ya biraz daha yaklaşmak ve stratejik ulaşım merkezi olan Eskişehir'i ele geçirmek amacıyla üçüncü hamlede Bursa-Uşak hattından Eskişehir-Afyon hattına ilerlemek istemiş fakat bu hamlesi yeni kurulmakta olan düzenli TBMM ordusu tarafın-

dan İnönü mevzilerine iki kez geri püskürtülmüştür.

(Birinci İnönü Muharebesi: 6-10 Ocak; İkinci İnönü Muharebesi: 23 Mart-1 Nisan 1921).

Yunan ordusu Eskişehir-Afyon hattına ilerlemesinde zamanlamayı Türk ordusunun Çerkez Ethem kuvvetlerine angaje olduğu bir döneme rast getirerek Türk ordusu-

nu Çerkez Ethem birlikleri ile kendi kuvvetleri arasında bırakmak istemiştir.

Düzenli TBMM ordusu emrine girmek istemeyen ve Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet (İnönü)'ye isyan eden Kütahya'daki Çerkez Ethem birliklerine Batı ve Güney Cep-

hesi birlikleri tarafından 28 Aralık 1920'de tenkil (bastırma) harekâtı başlatılmış, 5 Ocak 1921'de Ethem birlikleri yenilmiş, Çerkez Ethem Yunan ordusuna kaçmıştır. Ethem'in yenilmesinden bir gün sonra 6 Ocak 1921'de Bursa'daki Yunan kolordusu Eskişehir istikametinde taarruza başlamıştır.

Birinci İnönü muharebesinin en kritik safhası Gediz taraflarında Ethem birliklerini takip eden Batı Cephesi birliklerinin ve Ankara'dan gönderilen takviyelerin süratle

İnönü mevzilerine kaydırılmamasıdır.

Kütahya-Gediz bölgesinde Ethem'i tenkil hareketına iki tümen bir süvari tugayı ayrılmışken, Bursa Eskişehir istikametinde Yunan ordusuna karşı bir tümen (24. Tümen) ayrılmıştı. 24. tümenin vazifesi Gediz'den gelecek ve Ankara'dan takviye olarak istenen birlikler İnönü mevzilerine yetişinceye kadar (en az üç gün) Yunan kolordusunu oyalamak ve zaman kazanmak idi. 24 tümen oyalama görevini başarıyla yapmış ve gerekli zamanı kazanmıştır. Bu sırada Gediz bölgesinden gelen birlikler zorlu (cebrî) yürüyüşle (3 günde 150 km) İnönü mevzilerine yetişmiş ve dinlenmeden muharebeye girmişlerdir.

İnönü mevzileri bölgesinde düşmanın 20 bin piyade, 100'den fazla top, 50 ağır makineli tüfeğine karşılık Batı Cephesi'nin 6 bin tüfek, 28 top, 50 ağır makineli tüfeği vardı.

6 Ocak'ta başlayan Yunan taarruzu 9 Ocak'ta İnönü mevzilerine ulaşmış ve çok kanlı muharebeler başlamıştır. İnönü mevzilerini oyalama muharebesinden çekilen 24. Tümenle, Gediz'den yorgun olarak gelen 11. Tümen ve Ankara'dan gelen 4. Tümen savunmaktadır.

O zamana kadar Kuvayı Milliye birlikleri karşısında rahatlıkla ilerleyen ve Türk ordusunun Ethem'e angaje olmasından yararlanmak isteyen Yunan ordusu TBMM'nin

Mustafa Kemal (Atatürk) ve İsmet (İnönü) Paşa

Düşmanın 20 bin piyade, 100'den fazla top, 50 ağır makineli tüfeğine karşı Batı Cephesi'nin 6 bin tüfek, 28 top, 50 ağır makineli tüfeği vardı.

yeni kurulan eğitimli ve disiplinli ordusu karşısında beklemediği bir dirençle karşılaşmış ve 10/11 Ocak gecesi başlangıç hattı olan Aksu-Dimboz hattına geri çekilmek zorunda kalmıştır. Yunan çekilişi 11 Ocak günü geç fark edildiğinden ve birlikler yorgun olduğundan takip harekâtı yapılamamıştır.

Birinci İnönü muharebesinde Türk ordusu 121 şehit, 97 yaralı, 34 esir; Yunan ordusu 56 ölü, 154 yaralı, birkaç esir vermiştir.

Sonuçlar:

1. Birinci İnönü muharebesi kısa süreli, düşük zayıflatıcı olmasına rağmen Batı Cephesinde düzenli ordunun ilk zaferi olarak önemi büyüktür.

2. Düşman harekâtı ile Ethem harekâtı beraber olmuştur.

3. O zamana kadar “işgallere karşı Kuvayı Milliye ile mi yoksa düzenli ordu ile mi karşı koyalım?” tartışması düzenli ordu lehine sonuçlanmıştır.

İnönü Muharebesi ile Kuvayı Milliye devri kapanmış, düzenli ordu devri başlamıştır.

4. Kurtuluş savaşımızda Kuvayı Milliye devri kapanmış, düzenli ordu devri başlamıştır.

5. Milli mücadele liderlerinin, TBMM üyelerinin ve halkın morali yükselmiş, nihai zafere olan inançları artmıştır.

6. Batı cephesi komutanı Albay İsmet Bey Tuğgeneralliğe yükseltilerek “İsmet Paşa” olmuştur.

7. TBMM ordusunun zaferi ile kazanılan özgüvenle 20 Ocak 1921’de ilk anayasa yürürlüğe girmiştir.

8. Doğuda 1920 sonunda Ermenilere karşı kazanılan zafe-

rin ardından Rusya ile başlayan Moskova görüşmeleri Birinci İnönü zaferinden sonra anlaşma ile sonuçlanmıştır (16 Mart).

9. İtilaf devletleri uygulamasının zor olacağını Anladıkları Sevr anlaşmasını gözden geçirmek için Londra’da bir konferans düzenlemişlerdir.

10. 21 Şubat-2 Mart tarihlerindeki Londra konferansına ilk kez TBMM temsilcileri de çağırılmıştır. Bu TBMM hükümetinin itilaf devletlerince tanınması demektir.

11. Londra Konferansı’nda Türk istekleri kabul görmemiş, Sevr anlaşmasında yapılan küçük değişiklikler de Türk tarafınca kabul edilmemiş, Böylece konferans sonuçsuz dağılmıştır. Konferansın Bizim açımızdan en önemli sonucu TBMM hükümetinin itilaf devletlerince tanınması olmuştur.

12. Londra konferansının diğer önemli bir sonucu da itilaf devletlerinin Türk-Yunan savaşında tarafsız kalacaklarını bildiren bir bildiri yayınlamalarıdır. Yunanistan’ı kendi çıkarları için Anadolu’ya gönderen itilaf devletleri ilk yenilgisinde bu devleti yalnız bırakmışlardır.

13. Bazı kaynaklarda “aynı gün biz de çekildik, bu bir başarı değildir” iddiası asılsızdır. Batı Cephesi’nde 10 Ocak’ta iki tümenin (11. ve 4.) gerideki hatta alınması stratejik bir çekilme değil, savunmanın bütünlüğünü sağlamak amacıyla taktik derinlikte yapılan kısmi bir geri harekâttir. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a İnsanlığa Hizmet Nişanı

Dünya Organ Nakli Derneği'nin seçilmiş Başkanı ve Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, Ürdün Prensi Ra'ad bin Zeid'in özel daveti üzerine onur konuğu olarak katıldığı Amman'daki tıp kongresinde, insanlığa hizmet nişanı olan "Şeyh El Cerrahiye" rütbesi takdim edildi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Ürdün Cerrahi Derneği ile Pan Arabik Cerrahi Derneği'nin Amman'da ortaklaşa düzenlediği tıp kongresine

Prof. Dr. Haberal'a verilen İnsanlığa Hizmet Nişanı belgesi

Ürdün Prensi Ra'ad bin Zeid Prof. Haberal'ı bizzat karşıladı. (Soldan; Prof. Dr. Abdel-Hadi Breizat , Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Ürdün Prensi Ra'ad bin Zeid)

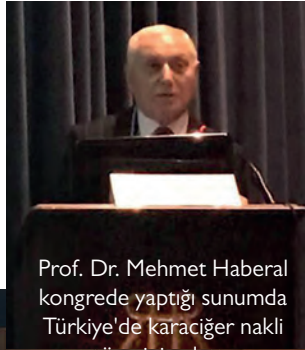
onur konuğu olarak katıldı. Ürdün Prensi Ra'ad bin Zeid'in özel daveti üzerine, kongreden bir gün önce Amman'a giden Prof. Dr. Haberal'ı, Prens Ra'ad bin Zeid bizzat karşıladı. Haberal'ı görmekten duyduğu memnuniyeti dile getiren Prens Ra'ad bin Zeid, geçtiğimiz Ekim ayında aldığı

“Uluslararası İnsansever Ödülü” için de Haberal'ı kutladı. Ürdün Prensi Ra'ad bin Zeid'in kendisi onuruna düzenlediği ve Ürdün'ün üst düzey bürokratlarının da yer aldığı yemeğe katılan Prof. Dr. Mehmet Haberal, ertesi gün de

Ürdün Cerrahi Derneği'nin 45., Pan Arabik Cerrahi Derneği'nin ise 25. bilimsel kongresinin açılış seremonisinde yer aldı.

1999 yılından bu yana Ürdün'deki her bilimsel kongreye katılan Prof. Dr. Haberal, Ürdün'de

böbrek naklinin başlamasına da öncülük etmişti. Haberal, kurucusu olduğu Ortadoğu Organ Nakli Derneği'nin (MESOT) uluslararası kongresini de, geçen yıl tüm itirazlara rağmen

Prof. Dr. Mehmet Haberal kongrede yaptığı sunumda Türkiye'de karaciğer nakli sürecini anlattı.

Ürdün'de düzenlemiştir. Onur konuğu olarak katıldığı bu kongrede de Haberal, desteğini hiç esirgemediği meslektaşları tarafından büyük ilgiyle karşılandı.

Kongrede bir konuşma yapan Ürdün Cerrahi Derneği Başkanı Dr. Abdel-Hadi Breizat, Haberal'ın bilimsel katkılarını, Ürdün ziyaretlerine ait görüntülerle anlattı. Prof. Dr. Abdel-Hadi Breizat'ın, "Ortadoğu Organ Nakli Derneği kongresine Ürdün ev sahipliği yaptı. Kongrenin burada yapılmasına hem Ürdün'den hem de bazı Arap ülkelerinden büyük direnç gösterildi. Fakat Prof. Haberal, 'Kongre Ürdün'de, Amman'da olacak.' dedi. 100'den fazla organ naklinde öncü kişiyi ve 400'ün üzerinde bilim insanını kongre kapsamında buraya getirdi. Bu bizim için çok önemlidir. Bu sözleri üzerine, salondan büyük alkış yükseldi.

Cerrahların en üst kademesini temsil eden ve "insanlığa yardım eden, derdine deva bulan" anlamına gelen Şeyh El Cerrahiye rütbesi ile birlikte, gıysileri ve kuvveti temsil eden kılıcı da Haberal'a sunuldu.

Prof. Dr. Breizat:
“Prof. Dr. Haberal bir insanlık adamı. O bir profesyonel, o bir bilim insanı, o bir lider.”

Prof. Haberal ödül töreni sonrasında Kongre'deki katılımcılarla

Prof. Dr. Abdel-Hadi Breizat, aynı zamanda yakın dostu olan Haberal'ı, *“Dr. Mehmet Haberal'ın yalnızca bilimsel ve sosyal ilişkileri güçlü değil; o bir insanlık adamı. O bir profesyonel, o bir bilim insanı, o bir lider.”* ifadeleriyle anlattı ve Prof. Haberal'a, Ürdün Cerrahi Derneği'nin tarihinde ilk kez verilen onursal üyelik payesini takdim etmeyi uygun gördüklerini söyledi. Dr. Abdel-Hadi Breizat'ın konuş-

“Biz Ürdün’de iyi cerrahlara, cerrahların şeyhi deriz. Bu sözcük, bilge ve insanların sorunlarını çözen kişiler için kullanılır.”

ması sırasında Haberal'a, onursal üyelik ve insanlığa hizmet nişanı olan Şeyh El Cerrahiye rütbesi, Prof. Dr. Haberal'a takdim edildi. Dr. Abdel-Hadi Breizat, Haberal'a sunulan insanlığa hizmet nişanının anlamını *“Biz Ürdün’de iyi cerrahlara, cerrahların şeyhi deriz. Bu sözcük, bilge ve insanların sorunlarını çözen kişiler için kullanılır.”* sözleriyle açıkladı.

Daha sonra bir konuşma yapan Prof. Dr. Mehmet Haberal, Ürdün’de bulunmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi ve meslektaşlarına teşekkür etti. Haberal, Ürdün’deki meslektaşlarına destek vermeyi her daim sürdüreceğini de belirtti. Kongrenin açılış seremonisinin ardından Ürdün basını da Haberal'a büyük ilgi gösterdi ve röportajlar yaptı. Haberal, kongrede yaptığı sunumda ise Türkiye’de karaciğer nakli sürecini ve karaciğer tümörleri konusundaki cerrahi yaklaşımını anlattı. •

Kurtuluş Savaşından
Zeki Sarihan

Niçin Savaştığını Bilmek

Kurtuluş Savaşı yıllarında cepheler deyim yerindeyse subay öğütmektedir. Subay ihtiyacını karşılamak için Birinci Dünya Savaşı'nda cephelerde görev yapıp mütareke başlarında terhis edilenleri yeniden cepheye çağırırlar.

Antalyalı yedek teğmen İbrahim'in Sakarya Savaşı sırasında askere alınarak erlerle birlikte cepheye sevkini onun günü gününe tuttuğu günlükten izliyoruz. Tarihsel olayları daha yakından ve canlı olarak kavramamız için günlükler zaten her zaman ilgi çekici olmuştur.

İbrahim Efendi'in bu günlüğünden Antalya ile Sakarya boylarına kadar memleketin içinde bulunduğu durumu da öğreniyoruz.

26 Ağustos günü arabalarla Antalya'dan yola çıkmışlar, Burdur'dan trenle Akşehir'e gelmişlerdir. Sakarya boylarında Türklerle Yunanlar süngü süngüye vuruşurken o da kaldığı Türk Oteli'nde tahtakurularından uyuyamayınca bir evin damında sabahı etmiştir.

1 Eylül 1921 tarihli notları şöyle:

"Sabah erkenden uyandım. Arkadaşı çoğalttık. Şehri gezme-ye hazırlanmıştık. Üzerimizde bir gürültü işittik. 'Düşman tayyaresi geldi' dediler. Tayyare şehrin üze-

rinde dolaşmaya başladı. Etrafını ve şehrin içini makineli tüfek ateşiyle taramaya başladı. İstasyona geldi ve birkaç bomba attı. Burayı sık sık ziyaret edermiş. Şehri gezdik. Çok hoşumuza gitti. Ve de çok kalabalık. Karpuz pek bol."

2 Eylül Cuma günü trenle Konya'ya hareket ederler. Cepheye sevkıyat nedeniyle arkadaşları çoğalır. Onlarla birlikte asker de sevk edilmektedir. Güneş batarken Sarayköy İstasyonu'na ulaşırlar. Burada Antalyalı iki hemşehrisine rast

gelir. Yatsı vakti Konya'ya girerler. İstasyon'da büyük bir askerî faaliyet vardır. Kayseri Oteli'ne misafir olurlar. Her ne kadar tahtakurusu yoksa da otel pek pistir.

İdam sehpasında ruhsuz bir ceset!

3 Eylül günü şehri gezerler. Çok büyük ve güzel binalar görürler.

Bir süre önce Konya'daki isyan mükemmel surette bastırılmıştır. Yakalanan isyancılar İstiklâl Mahkemesi'nde yargılanmakta ve asılmaktadır. İsyan olayına yüzbaşı

rütbesiyle katılıp sonunda yakalanmış Mevlüt adında birinin idam sehpasında ruhsuz cesedini görür. Her gün idamlar yapıldığından halk artık buna alışmıştır.

4 Eylül günü Yunanlar Eski Polatlı sırtlarını işgal eder ve bir parça daha toprak

kazanırken insan bu subay ve erlerin kanat takarak cepheye yetişmesini istiyor. Bunların bazı işlemler için

Cepheden gelen havadislerde Türklerin lehine olmak üzere her tarafta şiddetli çarpışmaların devam ettiği yazılmaktadır.

bir gün daha Konya'da kalmasına gönlümüz razı olmuyor.

İbrahim Efendi Konya'dan anasına bir taahhütlü mektup yazar. Antalya'da sansür subayı olarak bulunan kardeşine bir telgraf çekerek yarın Ankara'ya gideceğini haber verir. Bu arada Konya isyanının geçtiği Alâeddin

Tepe'yi gezer. Burada Kuvayı Milliye subay ve erlerine isyancılar türlü çeşitli eziyetler, işkenceler yapmışlardır. Şimdi de İstiklal Mahkemesi'nin kararıyla hepsi teker teker ipe çekilmektedir. Konyalılar yaptıklarından son derece pişman olmuşlardır. Şüphesiz ki onları pişman eden Kuvayı Milliye'nin gücü ve kararlılığıdır.

Cepheden gelen havadislerde Türklerin lehine olmak üzere her tarafta şiddetli çarpışmaların devam ettiği yazılmaktadır. Sakarya Savaşı boyunca Cephe'nin yayımladığı bildirimlerde hep böyle iyimser bir dil kullanılmaktadır. Bunun halkın maneviyatını bozmamak için yapıldığı ortadadır. Cephe, düşmanın ilerlemesini haber verdiği zaman bile onun "mezarına yaklaştığı" ifadesini kullanmaktadır.

5 Eylül günü Sakarya Savaşı'nda bir dönüm noktasıdır. O gün Yunanlar, varabilecekleri en uç noktaya varmışlar ve saldırılarını burada durdurmak zorunda kalmışlardır. 23 Ağustos'tan beri üstünlük hep Yunanların elinde olmuşken

yarından başlayarak üstünlük Türklerin eline geçecektir.

O gün bizim yedek subay adayı İbrahim Efendi, kendilerini götürülecek araba koluyla ikindiüstü Konya'dan hareket eder. Her arabada üç yedek subay adayı vardır.

Konya Ovası'nda her taraf dümdüzdür. İnsan burada kendini Yemen'in çöllerinden birinde sanmaktadır. Su da hemen hiç yoktur.

Arabaların durumu içler acısıdır! Daha hareket anında bazı arabalar kırılır. Hayvanların takımları pek düzensizdir.

Konya Ovası'na dalarlar. Üç saat sonra geceyi geçirmek üzere kısmen kurumuş bir bataklık kıyısında dururlar. Yolda tedarik etmenin mümkün olmadığını öğrendiklerinden epey ekmek ve erzak almışlardır. Bavulları ve eşyaları nedeniyle arabalarda yatamazlar, ötede beride ateş yakarlar.

6 Eylül günü erkenden hareket ederler. Sıcak başlar. Ovada ilaçlık için tek bir ağaç yoktur. Her taraf

dümdüzdür. İnsan burada kendini Yemen'in çöllerinden birinde sanmaktadır. Su da hemen hiç yoktur. Tatar arabalarının üstü açık olduğundan Konya'dan çıkarken aldıkları birkaç dalı arabaların üzerine bağlarlar. Üzerine battaniye ve kaput koyarlar. "Türk ordusu subaylarının bu biçimde cepheye sevkleri hem güllünecek, hem ağlanacak bir durum" diye yazmış o gün. Akşam ovanın ortasında açıkta bir yerde

Mustafa Kemal, Duatepe'de komutanlarla Kartaldağı Muharebesini yönetirken, maiyeti ile birlikte. (10.09.1921)

durarak geceyi burada geçirirler.

7 Eylül günü erkenden yola çıkarlar. Sıcak ve tozdan çok sıkıntı çekerler. Tam öğleyin Sultanhanı köyüne varırlar. Burada Selçuklular zamanından kalma bir han vardır ama köyde kimse yoktur. Hepsi yaylaya gitmiştir.

8 Eylül günü gene Konya Ovası'nda yol alırlar. Erzaktan yalnız ekmekleri kalır. Hamret köyünde biraz yumurta alırlar. Akşam Kerbala gibi Konya Ovası'nın ucunda, bir

sırtın eteğinde bulanan Kabakulak köyüne varırlar. Açıkta rahat bir uyku çekerler.

Sakarya Savaşı'nda kanlı boğuşma devam etmektedir. Ancak bizim yedik subayların cepheye daha epey yolları vardır.

9 Eylül 1921 sabahı güneş doğarken hareket ederler. Yağmur ve şiddetli rüzgâr altında Koçhisar'a varırlar. İbrahim Efendi, Tuz Gölü'nü anlatarak Koçhisar halkının

buraya Şereflikoçhisar dediğini, bunun jandarmasının gayet cesur olmasından kaynaklandığını yazıyor. Bir ilçe merkezi olan Koçhisar'ın köyden farkı yoktur. Sokak yoktur, her taraf pistir. Yunan kuvvetleriyle yapılan savaşların gürültüleri buradan işitilmektedir.

Ankara'da üzüm pek boldur...

Tarih 10 Eylül 1921. 100 kilometrelik Sakarya Cephesi'nde Batı Cephesi kuvvetleri, Sakarya'nın doğusundaki Yunan ordusunu, nehrin batısına atmak için can havliyle savaşmaktadır. Geceden hazırlık yapan Türk ordusu, sabah 7.30'da başladığı şiddetli saldırıya rağmen bazı Yunan mevzilerini sökmemiştir. 5. Tümen, kanlı boğuşmalarla Duatepe'yi geri alır. Mangal Dağı da çarpışmasız ele geçirilir. Eski Polatlı da Türk ordusunun eline geçer. Yunan ordusuna çekilmek için

hazırlık yapması emri verilir.

Bu ölüm kalım günlerinde cepheyi takviye hareketleri de devam etmektedir. İbrahim Efendi ve arkadaşlarının Antalya'dan 26 Ağustos'ta başlayan yolculuklarının bu geceki durağı Koçhisar'dır. 10 Eylül cumartesi günü 9.30'da buradan hareket ederler. Uzun ve çıplak dağlarla çevrili Koçhisar Boğazı'nı geçerler. Bulutlu bir havada ikindiüstü uzaktan Kızılıрмаğı görürler. İrmak kenarında Çıkınağıl köyünde gecelerler. Köylüler onlara güler yüzle davranır.

11 Eylül günü Sakarya'da Yunan komutanlığı birliklerine çekilme emri verilir. Ancak Yunanlılar, bu çekilmeyi gizlemek için Türk kuvvetlerine şiddetli saldırılarda bulunurlar. Bundan ötürü Türk cephesi bir parça geri çekilmek zorunda kalır. Türk kumandanlığı erlere "Zorunlu kalmadıkça cephane kullanmayın, süngü ile savaşın" emrini verir. Zira cephane tükenmek üzeredir. Erler ancak bir-iki saat uyuyabileceklerdir.

Bizim teğmenler sabah erkenden Çıkınağıl köyünden hareket ederler. Kızılırmak'tan geçerler. İkinci vaktinden önce Kırşehir'e varırlar. Askerî faaliyetten ötürü şehir çok kalabalıktır. Bundan ötürü yatacak yer bulamazlar. Askeriye'nin gösterdiği bir yere eşyalarını bırakıp şehri gezerler ve çok beğenirler. 25 subaya gece hareket etme emri verilir. Sakarya'da cephane gibi subaylar da tükenmek üzeredir!

13 Eylül Sakarya Zaferi'nin kazanıldığı gündür. Ancak Türkler için nihai zafer henüz kazanılmamıştır.

Acele edin!

Subaylar gece yarısı topçu ve piyade cephanesi dolu arabalara taksim olunurlar. Hemen Ankara'ya ulaşmaları için şiddetli emirler vardır. Hastaneler yaralı subaylarla tamamen doludur. Yolculuk sabaha kadar sürer. Sabahın ayazı iliklerine işler. 12 Eylül pazartesi günü Kaman bucağına varırlar. Tavuk satın alarak pişirirler.

13 Eylül Sakarya Zaferi'nin kazanıldığı gündür. Ancak Türkler için nihai zafer henüz kazanılmamıştır. Bunun için daha çok askere, cephaneye, topa, tüfeğe ihtiyaç vardır. Yurdun birçok yerinden Cephaye takviye kuvvetleri gitmektedir. Yedek Teğmen İbrahim ve arkadaşları Kaman'dan gece yarısı yola çıkarılır. Yolda büyük bir kaçak kafilisine rastlarlar. 10 saatlik bir yürüyüşten sonra Köprü köyüne ulaşırlar.

İbrahim Efendi'nin günlüğünde şöyle yazılıyor:

"Şu hatıralarımı Kızılırmak'ın üzerinde bulunan büyük ve yeni taş köprü'nün gölgesinde yazıyorum. Köprü köyünde düşmanın yaklaşması üzerine Ankara'dan sökülüp

Kayseri'ye gitmek üzere olan tophane fabrikasının bazı parçaları var. Mamafih döneceklermiş. Cephane arabasının biri devrildi. Cephaneler darmadağın oldu. Fakat bir kaza çıkmadı.

İsmi bilmediğim bir köyün civarında güneş batarken dinlenmeye geçtik. Artık bu göçebe hayatı canımıza tak dedi."

"14 Eylül 1921 Çarşamba:

Şafak vakti hareket ederek. Âşıklar, Beynam köylerine uğradık. Yollarda ağızdan iyi havadisler işiyoruz. Fakat bizde havadis dinleyecek hal kalmadı."

Subay grubu, cephaneye yüklü arabalarla birlikte nihayet 15 Eylül perşembe sabahı Ankara'ya ulaşır. Şehirde müthiş bir askeri faaliyet vardır. Sargılı esir Yunanlıları ve Türk yaralıları hastaneye sevk edilirken görürler. Ankara'nın tek muntazam caddesi Karaoğlan Pazarı'dır. Dar sokaklarda insanlar kaynaşmaktadır. Kısa süre önce Ankara'nın geleceğinden ümit kesildiği için şehir boşaltılmaya başlanmıştır. Şimdi tehlike kalktığından gidenler geri dönmektedir. Bizimkiler evraklarını Merkez Kumandanlığı'na vererek Meşrutiyet Otel'i'ne yerleşirler.

Onları Batı Cephesi'ne verirler. Kardeşine yeni görevini haber veren bir telgraf çeker ve mektup gönderir. Ankara'nın çevresi kâmilin bağlıdır. Biraz pahalı olmakla birlikte bol üzüüm vardır. Bundan doya doya yerler.

Cepheye hareket

17 Eylül Cumartesi günü Merkez Kumandanlığı, subaylara derhal görev yerine hareket etmeleri konusunda şiddetli emirler vermektedir. Onlar da yarın hareket etmeye karar verirler.

18 Eylül Pazar günü, yaralı subayların tavsiyesi üzerine Yedek Teğmen bir kilo şeker ve çay alır. Yaralı subaylar cephe ve kıta hayatını fena anlatmışlar, yiyecek ve giyecek sorununun büyük olduğunu söylemişlerdir. Yanında 14 lira para kalır. Akşam ezanından sonra trenle İstasyon'da toplanıp Polatlı'ya hareket ederler. Tren, üç saatlik bu yolu tam sekiz saatte alır!

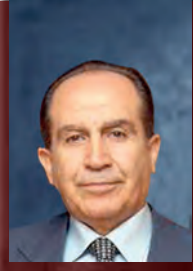
19 Eylül sabahı ezan okunurken eşyaları omuzlarında Polatlı'ya girerler. Uykulu gözlerle sabahçı kahvelerinde bol bol çay içerler. Polatlı'daki fırınlar, düşmanın eline geçmesin diye tahrip edilmiştir. Yaralılar hâlâ ortadadır. İdam sehpasında iki Rum casusun ruhsuz cesedi sallanmaktadır...

İbrahim'i 4. Kolordu'ya verirler. Teğmenimiz artık savaş cephesine çok yaklaşmıştır. Kitabına da ad olarak koyduğu gibi artık o niçin savaşaacağını bilmektedir. Sakarya boylarında çarpışmak; Yemen'de, Galiçya'da, Filistin çöllerinde, Suriye'de çarpışmaktan çok farklıdır. •

zekisarihanbd@gmail.com

Kaynak: İbrahim Sorguç, Yayına hazırlayan: Figen Taşkın, Bu Defa Niçin Harp Edeceğimi Biliyorum, İstanbul, 2010, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 36-44

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

Atatürk ve Yazdığı Kitaplar

Atatürk'ün eserleri her alandadır ve sayılamayacak kadar çoktur. Kuşkusuz onun en büyük eseri Türkiye Cumhuriyeti'dir.

Yaptığı ve verdiği bir çok eserler yanında yazdığı kitaplar da önemli bir yer tutmakta-

Atatürk'ün büyük okuma tutkusunun, düşünce ve deneyimlerinin yansımaları, yazdığı kitaplarda da görülmektedir.

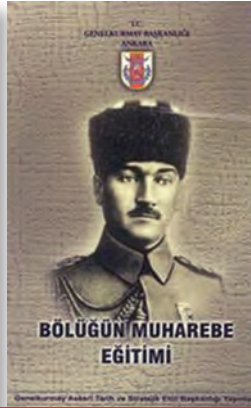
dır. Ancak öyle sözleri vardır ki, ciltlerle anlatılacak bilgileri bir paragraf içinde ve hatta tek bir cümlede toplamıştır. Bu sözleri, uluslararası alanda bir atasözü niteliğini kazanmıştır. Büyük okuma tutkusunun,

düşünce ve deneyimlerinin yansımaları, yazdığı kitaplarda da görülmektedir.

Takımın Muharebe Talimi isimli kitap Atatürk'ün kaleminden çıkan ilk kitaptır. Kitabın temeli; Berlin Askeri Üniversitesi'nde görevli general Litzmann'ın bir kitabının çevirisi olup, 1908 yılında Kurmay Kıdemli yüzbaşı olan Mus-

kaleme almıştır. Mustafa Kemal, 1909 yılında kaleme aldığı bu eserinde; süvari, bölük, alay, tugay çapında eğitim ve manevraların nasıl yapıldığını ve nelerin yapılması gerektiğini, gözlem ve eleştirilerini, krokiler ekleyerek yazmıştır.

Tabiye ve Tatbikat Seyahati isimli kitabını 1911 yılında yazmıştır. Kitapta; bir komutanın önemli

tafa Kemal tarafından, değerlendirmeler eklenerek kaleme alınmıştır. Kitapta, tam mevcutlu bir takım askerinin, değişik hava şartları ve arazi ortamı içinde savaşı ve Selanik-Kılıkış arasındaki taarruz ve savunma uygulamaları yer almaktadır.

Cumali Ordugâhi isimli kitabında, Makedonya'nın Cumali bölgesinde katıldığı bir askeri eğitimin temel esaslarını

ve taşınması gereken bilgi ve yeteneklerinin neler olduğu, bunların nasıl kazanılıp nasıl geliştirileceği, başkalarının hareketlerini önceden sezerek bunlara karşı nasıl önlem alınacağı ve benzeri konular işlenmektedir.

Bölüğün Muharebe Talimi temeli

Almanca'dan çeviri olan bu kitapta; savaş sırasında nasıl bir savunma sisteminin geliştirilmesinin gerek-

tiği, yerleşim yerlerinde savaş ve savunma, ilerleme, atış üstünlüğü-nün sağlanması, yedeklerin nasıl kullanılacağı gibi askeri konular işlenmiş olup 1912 yılında yazım ve çevirisi yapılmıştır.

Zabit ve Kumandan ile Hasbıhal isimli, Atatürk'ün askerliğe ilişkin temel eserlerinden biri olan bu kitap 1918 yılında yazılmıştır.

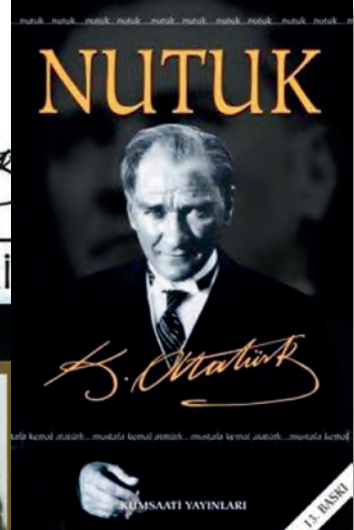

Bir kaç bölümden oluşan eserde; ordudaki aksaklıkların saptanması, bunların giderilmesi, subay ve erlerin eğitim ve taşınması gerektiği özellikler, Türk kadınının vasıf ve katkıları, birlikte çarpıştığı silah arkadaşlarının örnek davranışları bir bütün olarak işlenmiştir.

Nutuk; Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurtuluş ve

kuruluşunu, devrimleri ve yapılışını anlattığı çok değerli eseridir. Nutku hazırlarken aralıksız çalıştığı ve zaman zaman çalışmasını hiç ara vermeden 27 saat sürdürdüğü bilinmektedir. Falih Rıfkı Atay, Çankaya adlı eserinde Nutkun hazırlanışı ile ilgili olarak şu bilgileri aktarmıştır.

“Çalışma odasında yarı ayaküstü, yarı oturarak ve yüzlerce arasından vesikaları ayırarak Nutku'nu dikte ederdi. Çalışma sırasında yorulanlar değişirdi.”

Atatürk, Nutku-nu 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında bizzat

okumuştur. Sunumu günlük olarak ve yaklaşık altışar saatlik oturumlarla altı günde tamamlanmış, toplam 36 saat 31 dakika sürmüştür. Üç ciltten oluşan eserin üçüncü cildini belge ve vesikalar oluşturmaktadır. Bir çok dilde tercümelere yapılmış-

tır ve yapılmaktadır. Nutuk'un ilk çevirileri 1930'da Fransızca (*Discours*), İngilizce (*The Great Speech*) adıyla yayınlamıştır. Nutuk'un ilk Rusça baskısı ise SSCB tarafından (речь -Nutuk) şeklinde yazılımı ile yapılmıştır.

Vatandaş İçin Medeni Bilgiler manevi kızı Afet İnan'ın ismi ile 1930 yılında yayınlanan bu eserde, vatan çocuklarının iyi bir eğitim alarak, yurt bilgisi ve uygarlık bilincini taşıyacak şekilde eğitilmelerinin önemi vurgulanarak; Atatürk'ün el yazısı ile giriş kısmı şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkına Türk Milleti denir. Türk Milleti (Ulus) bir halk yönetimi olan Cumhuriyetle yönetilen bir devlettir. Türk Devleti laikdir. Her yetişkin dinini seçmekte özgürdür. Türk Ulusunun dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay öğrenilip ifade edilebilecek bir dildir. Türk dili, Türk Milleti için kutsal bir hazinedir. Türk dili, Türk Ulusunun yüreğidir, bilincidir.”

Geometri kitabını Atatürk vefatından bir buçuk yıl önce, 3.Dil Kurultayından hemen sonra 1937 yılında kendi eliyle yazmıştır. Kitabın hazırlanışını Türk Dil Kurumu Başkanı Agop Dilaçar şöyle anlatmıştır:

“1936 sonbaharında Atatürk, Fransızca geometri kitapları almak için beni kitapçevlerine yolladı. Sonra bütün kış boyunca bunların

Atatürk, bu gün kullanmakta olduğumuz geometri deyimlerinin pek çoğunu Türkçe olarak bulmuş ve öğrenime koymuştur.

üzerinde çalışarak yeni Türkçe tanımlarla dolu olan geometri kitabını hazırladı.”

Atatürk, bu gün kullanmakta olduğumuz geometri deyimlerinin pek çoğunu Türkçe olarak bulmuş ve öğrenime koymuştur. Önceki öğretilerde *“Müsellesin, zaviyetan-ı dahiletan mecmu'ü 180 derecedir”* ifadesi yerine koymuş olduğu *“Üçgenin iç açıları toplamı 180 derecedir”* tanımı bile yapılan işin akıl almaz büyük boyutunu aktarmaya yeterlidir. Kitabın girişinde *“Fihrist”* sözcüğü *“Bulduru”* olarak karşılanmıştır.

Ayrıca her biri birer kitap veya kitapçık boyutunda olan; **Askeri Öğrenci Mustafa Kemal'in Notları, Karlsbad Hatıraları, Arıburnu Muharebeleri Raporu, Hatıra Defteri Notları, Mektuplar, Tamim Telgraf ve Beyannameleri** ile ciltler dolusu **Söylev ve Demeçleri** yukarıda sayılan kitaplarının dışında yer alan diğer yazılı eserleridir.

Yaptığı işlerin her birini yapmışa, bir insan ömrü ancak yeterlidir.

O, bunların hepsini birden yapmıştır.

Çünkü o, Atatürk'tür. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Menemen’de İşgal Acıları

İşgallerin hangi türü olursa olsun, acıdır. İşgal edilen yerde yapılan yıkımın toplumsal bellekte silinmez izleri vardır. 1919-1922 yılları arasında Anadolu’da yaşanan işgalin acı bilançosu ne yazık ki bugüne kadar ortaya konulabilmiş değildir.

Bu acılar elbette Türk-Yunan dostluğunun oluşmasına engel olmamalı. Ancak böyle olsun diyerek, sanki hiçbir şey yokmuş gibi davranarak, bir hafıza tutukluğu yaşamak da o denli sorunludur.

Bilindiği gibi 15 Mayıs 1919’da

İzmir’in kanlı biçimde işgal edilmesi, sonraki gelişmeler üzerinde dinamo etkisi yaptı. Ardı ardına işgal eylemleri gelişirken, yaşanan kanlı ve acı olaylar nedeniyle Anado-

*Kente koyu
biçimde Yunan
yönetimi çörekledi.
İşgal süresince
Türkler, akıl
almaz baskılarla
karşılaştılar.*

lu'da Yunan işgaline karşı tepkiler çığ gibi büyüdü. Öyle ki ülkenin en uzak köşelerinden bile tepkiler yükseldi ve kanlı işgal girişimleri protesto edildi.

Biz bu yazımızda, bu zamana dek hiç yayınlanmamış kimi belgelerden hareket ederek, İzmir'in hemen yanı başında Menemen'de gerçekleşmiş olan işgalin, bir küçük beldede acı yüzünü dönemin tanıklarlarıyla ortaya koymaya çalışacağız.

Izmir'in kanlı biçimde işgalinden sonra Yunan birliklerinden bir kol, Bergama yönünde harekete geçmişti. Ancak Bergama'ya yönelen Yunan kuvvetinin buraya giden yol üzerinde bulunan yerleşim yerlerini işgal etmesi de kaçınılmazdı. O tarihlerde de Menemen, İzmir Sancağına bağlı bir kazaydı. Halkın genel geçimi tarım ürünleri ve tütüncülüktü. Uzun süren savaş yıllarında onlar da çok yere kendi erkeklerini asker olarak göndermişler, tarifi olanaksız acılar yaşamışlardı. Toplumsal yapı üzerine ağır darbeler indiren Birinci Dünya Savaşı'ndaki acılar, şimdi yeniden daha şiddetli biçimde canlanmış gibiydi.

Kaza'da kaymakamlık, doğaal olarak gelişmelerden iletişim ağı üzerinden haberdar oluyordu. İzmir'in 15 Mayıs'taki işgalinden sonra yaklaşık bir ay geçmişti. O zamana dek kimse gelecekte ne olacağını pek bilmiyor, gelişmelerin ne yönde olacağını merakla bekliyorlardı. Gelen kimi telgraflar

ya da kişilerin gördüklerinden aktarılanlar, işgalin İzmir'den taşıdığını, artık Menemen'i de kapsamak üzere olduğunu gösteriyordu. Menemen Halkı son derece endişeli ve üzgün bir durumdaydı. Kaza kaymakamı Kemal Bey adında biriydi. O, Müslüman halkın önde gelen eşrafını toplayarak gelişmeler üzerine halkı bilgilendirmek istedi.

Onun dediğine göre, artık Menemen kaçınılmayacak biçimde işgal edilecekti. İtilaf Devletleri bu yönde karar almışlardı. İşgal bu kararın gereği olarak gerçekleştirilecekti. Ancak açıklamanın bu boyutundan sonra Kaymakam Kemal Bey, o dönemde İstanbul Hükümeti'nin hemen her ortamda dile getirdiği bilindik tekerlemelere başvuruyor ve işgalin geçici olduğunu, yalnız askeri konularla sınırlı bulunduğunu; amacın da güvenliğin sağlanması olduğunu belirtmekteydi. Kemal Bey'e göre bu duruma bakarak ne korkuya, ne heyecana ne de kaygılara gerek vardı.

Sanki İzmir'de de aynı şeyler olmamış, aynı tekerlemeleri halka İzmir Valisi Kambur İzzet Paşa söylememiş gibi, o da aynı şeyleri aynı gerekçeler ve söylemler üzerinden dillendirmektedir. Ancak onca ikna edici sözlere karşın, işgal kanlı yüzünü 15 Mayıs 1919 günü İzmir'de acı biçimde göstermiş, bir günde öldürülen insan sayısı 2000'in, bir haftada İzmir ve yöresinde öldürülen insan sayısı da 5.000'in üzerine çıkmıştı. Bunu yalnız yerli kaynaklar söylemiyor, örneğin sonradan

Amiral Bristol'ün hazırladığı raporlarda açıkça görülmüyordu.

Kaymakamı dinleyen kaza ileri gelenleri, bu sözlerden belli ölçüde rahatlamışlardı. Bu kişiler Kaymakam Kemal Bey'in yanından ayrıldıktan sonra haber kısa sürede kazaya yayılmış ve insanlar gelişmelerden haberdar olmuşlardı. Öte yandan an be an Yunan kuvvet kolunun, İzmir'den hareket ettiği ve kazaya doğru yayıldığı bilgileri de gelmekteydi.

Böylece halkın tepkisi bütünüyle önlenmiş oluyordu. Dolayısıyla halkın kendi içinden gelecek direniş gücünün de önüne geçilmişti.

Bu nedenle Yunan birliklerinin kente girişine engel olmak için her hangi bir girişimde bulunulmadı ve önlemler alınmadı. 16 Haziran 1919 günü Yunan birlikleri kazaya girmeye başladığında, halk bu işgal karşısında hemen bütünüyle tepkisizdi. Çağrı üzerine ellerinde silahları olan pek çok kişi, silahlarını işgal güçleri kumandanlığına teslim etti. Menemen'e giren Yunan kuvvetlerinden ayrı olarak bir kol da Bergama yönünde ilerleyişini sürdürdü.

Ancak her şey hiç de beklemediği gibi olmadı. Bergama'ya giden birlik, Bergama'da halkın direnişi karşısında ağır bir darbe alınca, Menemen'e dönünce, olanlar

oldu: Önce yerli Rumlardan oluşan bir izci gurubu Hristiyan ailelerin evlerine, mağazalarına ve benzeri yapılarına haç işareti koydu. Ardından da yerli Rum halka askeri elbiseler ve silahlar dağıtıldı. Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra da Menemen'de kanlı işgal eylemleri sahneye konuldu.

İlk el atılan kişi, Kaymakam Kemal Bey'di. Daha o gece,

Yerli Rum halka askeri elbiseler ve silahlar dağıtıldı. Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra da Menemen'de kanlı işgal eylemleri sahneye konuldu.

Hükümet Binası'nın önünde uygulamaya koyuldular. Kemal Bey, gecelik elbiseleriyle birlikte hükümet binası içinde öldürüldü. Aynı anda altı jandarma askeri de

katledildi. Menemen'in varlıklı ailelerinin malları yağmalandı. İnsanlar öldürüldü. Yunan askerleriyle birlikte yerli Rumlar, hükümet önünde, çarşıda ve kimi sokaklar arasında sırf yerli Müslüman halka ürküntü vermek için silah atıyor, denk geldikleri Müslüman kişilere ateş ediyorlardı. Örneğin Hafız Bakı Efendi'nin bağlar arasındaki çukur

fabrikatör ve tüccar Çerkez Sefer Efendi, kendisine Menemen'de ne-ler yaşandığı sorulduğunda şunları anlatmıştı:

“15 Haziran Pazar günü öğleden sonra mağazamda oturuyordum. Birden Rum çarşısından bir öfkeli kalabalığın gelmekte olduğu görüldü. Önde yerli Rum eşrafi ve yerli Rumlardan müteşekkil mızıkacı vardı. Onları, ellerinde çiçeklerle Yunan taburu takip ediyordu. Yerli Rumlar 'Zito Venizelos' diyerek bağırıyor ve İslamlara hakaret ederek geçiyordu. Bu tabur Bergama'ya gidiyordu. Dört gün sonra aynı tabur perişan bir halde geri döndü. Hemen o gece şehrin etrafındaki yüksek bölgelere mitralyözler yerleştirildi. Bazı yerlere de askerler kondu. Ve etrafında önlemler alındı. Ertesi gün çarşıda birkaç eşrafla beraber kahvede oturuyorduk. Öğleye doğru

Kemal Bey, gecelik elbiseleriyle birlikte hükümet binası içinde öldürüldü. Aynı anda altı jandarma askeri de katledildi. Menemen'in varlıklı ailelerinin malları yağmalandı. İnsanlar öldürüldü.

katledilen Müslümanların cesetleriyle dolmuştu. Şehit edilen birçok Müslümanın pek çoğu, nehre atıldı. Kız Kuyusu ve Çerkez mahallesinde şehit edilenlerin oranı yüzleri aştı. Salhane yöresinde gerçekleşen bölgede Müslüman cesetleri yakıldı. Yine istasyon civarında Arnavut Salih'in zevcesi ve kızı katledildi. Yıkık Değirmen tepesindeki birçok Müslüman cesedinin gömülü olduğu sonradan anlaşıldı. Menemenli

Rum mahallesinden silah sesleri gelmeğe başladı. Herkes dükkânlarını kapamağa ve evlerine doğru koşmağa başladı. Ben de derhal kendimi eve attım. Fakat eve gelinceye kadar değirmen dağından ve istihkâmlar içinden şehre mitralyözle ateş ediliyordu. Evim, Yunan askerlerinin harekâtını görebilecek bir yerdeydi. Şehir üzerine bu ateş saat dörde kadar devam etti. Bir iki saat sonra sokakta Yunan müfret-

zeleri gezmeğe başladı. Şehirde sükûn tesis eder gibi oldu. Meraktan kendimi alamıyordum. Ne olup ne bittiğini anlamak üzere kendimi dışarı attım. Sokağa adımımı atar atmak, önümde üç kadının hareketsiz yattığını gördüm. Bir iki adım daha ilerledim; bir yanda on yaşında bir erkek çocuk yatıyordu. Bir az daha ilerledim; dizinden vurulmuş bir kız çocuğu kapı önünde yuvarlanmış. Korkudan rengi uçmuş biçimde yardım bekliyordu. Artık daha ileriye gitmeye cesaret edemedim. Komşum İshak Efendi de avlusunda öldürülmüştü. Tekrar eve döndüm. Bir müddet sonra kaza civarındaki çiftlikte bahçemde çalışan hizmetçim Todoro geldi. Ağlayarak Ahmet'in katledildiğini, sığırların da Yunanlılar tarafından alındığını anlattı. 18 Haziran Çarşamba gününe kadar sokağa çıkmadım. O gün asayiş tesis etti. İzmir'den İngiliz, Fransız müessesileri geldi dediler. Bir az cesaret alarak çıktım. Hükümete gittim. Yunan neferleri nöbet bekliyorlardı. İçeri sokmadılar. Orada kaymakam Kemal Beyin ve jandarmaların katledildiğini öğrendim. Tekrar evime döndüğüm zaman mahallemizin İslam kabristanı taraflarında arabalarla İslam cesetlerinin getirilerek defnedildiğini gördüm. Mahallemizdeki cesetler olduğu gibi duruyor ve kimse defne cesaret edemiyordu. Gidip müessesillere durumu anlattım ve defin için izin aldım. O gün onları da defnettik. Bunlar Giritli Kasap İbrahim'in oğlu, on yaşındaki Osman, dört

Giritli kadın ve komşum Esat Efendi'den ibaretti.

Bundan sonra ne mi oldu?

19 Haziran Perşembe günü aile göç etmeye karar verdi. Alabildiği eşyaları yanlarına aldı ve arabalara yükledi. Komşularıyla helalleşip, istasyona inildi. Orada göç etmeye hazır başka Müslüman ailelerle karşılaştılar. Tren gelince Yunan güvenlik timi, kadınları trene bindirdi; ancak erkeklerin binmelerine izin vermeyerek onları tutukladı. Aradan birkaç saat geçtikten sonra başka bir trenle hareket etmelerine izin verdiler. Üç dört gün içinde Yunan askerleri Menemen içinde 300, çevresinde de 700 kadar Müslüman'ı şehit etmişlerdi. Üzerinde para ev altın bulunan insanların bu tür değerli varlıkları ellerinden alındı. Kiminin eşyaları da gasp edildi. Çarşı içinde Müslümanlara ait mağazalar yağmalandı. Ahırlarda bulunan hayvanlar, sürülerek götürüldü. Helvacı, Keserek, Türklü, Güzel Hisar köyleri neredeyse bütünüyle yerle bir edildi.”

İşte işgal olayı, Batı Anadolu'da yaşanmış yüzlerce işgal girişiminden yalnızca biri olan Menemen'de böyle yaşandı. Kente koyu biçimde Yunan yönetimi çöreklenmişti. İşgal süresince Türkler, akıl almaz baskılarla karşılaştılar.

Ta ki doğudan Türk süvarileri gelene ve kentlerini kurtarınca kadar. •

kemalaribd@gmail.com

Hakimiyeti Milliye

Ekonomi Alanında Barış

Ekonomik sorunların uluslararası yaşamda ne denli önemli olduğu herkesçe bilinir. Devletler arasındaki ilişkilere ve dostluklara sağlam temel hazırlayan unsurlar ekonomik etkenlerdir.

Ortak çıkarlara dayanmayan uluslararası teşkilatlar zayıf kalmaktadır. Sadece siyasi düzenlemelere dayanan barış ve uzlaşma istekleri geçici olup, zamanın meydan okumalarına katlanamamaktadır.

Birleşmiş Milletler Cemiyeti daha çok siyasi düşünceyle yaratılmış bir kuruluş olduğu için kendisinin yapması gereken bütün işlemleri gerçekleştirememiştir. Avrupa milletlerinin uzlaşması ve Avrupa'nın gelişmesi ve yükselmesi için daha sağlam ve daha olumlu esaslar gereklidir. İşte Briand'ın ünlü konuşmasında ortaya attığı Avrupa Birliği görüşü de, kaynağı itibarıyla bu düşünceye dayanmaktadır.

Fransız başbakanı, siyasi barışın yanında bir de ekonomik alanda barışın hâkim olmasını istiyordu. Onun görüşüne göre, birinciyi sürrekli hale getirecek etken, bu ikinci barıştır.

Fakat ekonomik alandaki barışın da teknik yönünden önce siyasi yönüne dikkat etmek gerekir. Ekonomi uzmanları ve teknisyenleri, birçok formül ve öneriler ileri sürebilirler. Ancak bunların teori alanından

Aristide Briand (1862-1932)

uygulama alanına geçebilmeleri için devletlerin önce esaslar hakkında siyasi olarak anlaşmaları gerekir.

Yalnız teknik bir plân söz

konusu olunca, çeşitli çıkarlar karşı karşıya gelir ve bunları bağdaştıracak genel bir uzlaşma ortamı hazırlanmamışsa, tartışmaların arkası gelmez.

Şu halde aralarında coğrafi ve ekonomik açıdan bir dayanışma mevcut olan devletler arasında, her şeyden önce ortak bir bağın oluşturulması gerekir.

Briand, Avrupa devletleri arasın-

da böyle bir dayanışmanın olduğunu kabul ettiği için ortak bağı oluşturma çalışmalarına olumlu bir şekil vermiştir. Yirmi yedi Avrupa devleti temsilcilerini bir ziyafet masası etrafında toplayan Fransız başbakanı kendi görüşlerini açıklamış ve davetlilerden bir kısmının da, konuya ilişkin bakış açılarını dinlemiştir.

Bu satırları yazdığımız zamana kadar, Briand'ın ortak bağı nasıl oluşturma-yı düşündüğüne ve Avrupa Birliği'nden neyin kastedildiğine ilişkin açık bir bilgi de gelmemiştir.

Birleşmiş Milletler Cemiyeti genel kurulunda yaptığı konuşmasında: "...Bir çeşit federal bağ..." diye nitelendirdiği bu bağ, her halde devletlerin kişilik ve bağımsızlıklarını kendine çekecek bir nitelikte olmaz.

Avrupa'nın ne tarihi, ne de mevcut siyasi düzeni buna uygun değildir. Devlet hukuku bakış açısıyla federal bağlarla birleşen devletler, bir devlet oluştururlar. Bu bağ, ekonomik olmaktan daha çok siyasidir.

Aynı zamanda bugünkü yaşamın bağlarını da ihmal etmeyen Briand'ın, şimdilik bu denli ileri gitmeyeceğini tahmin ederiz.

Daha esaslı bilgileri bekleyerek şimdiden Avrupa Birliği düşüncesi-nin bazı önemli noktalarına değinmek mümkündür.

Avrupa Dayanışması, Avrupa Birliği deniliyor. Acaba bu Avrupa

sözcüğü neyi ifade etmektedir?

Briand'ın ziyafetinde yirmi yedi Avrupa devletinin temsilcileri bulunmuş. Bunlar arasında, söz gelişi Avrupa coğrafyasının yarısından fazlasını kapsayan Rusya'nın temsilcisi var mıydı? İngiliz temsilci vardı, fakat İngiltere, dominyonları ve sömürgeleriyle başka bir birlik

Avrupa'nın birçok bölgelerinde siyasi ve ulusal anlaşmazlıklar, ekonomik anlaşmazlıklardan daha güçlü ve hırslıdır.

oluşturma iddiasında değil midir? Fransa bile bütün yeni sömürgelerini Avrupa ifadesine dâhil etmek arzusunda mıdır?

Bundan başka Avrupa'nın birçok bölgelerinde siyasi ve ulusal anlaşmazlıklar, ekonomik anlaşmazlıklardan daha güçlü ve hırslıdır. Bu konuları çözmeden ve ortamı sakinleştirmeden, niteliği ne olursa olsun, sağlam ortak bir bağ oluşturmak mümkün olacak mıdır?

Kuzey Avrupa Birliği veya Panamerikan Teşkilatı başka ortam ve zamanların ürünleridir. Acaba Avrupa için de aynı ortam hazırlanmış ve aynı zaman gelmiş midir?

Kanaatimizce, Avrupa'da da ekonomi alandaki barışın ilk koşulu siyasi barıştır.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
19 Eylül 1929

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

91 Demokrat Parti ve 27 Mayıs İhtilali

Bilindiği üzere, 1946-1950 döneminde seçim sisteminin değiştirilmesi ve seçimde Çoğunluk Sistemi'nin getirilmiş olması, 14

İktidar hırçın bir tutum izlemeyi ilke edinmişti sanki. Gündeme getirilmiş olan hemen her konuda iktidar-muhalefet çekişmesi ve

sürtüşmesi alışılmış olaylardan olmaya başladı. DP'li-ler, çoğunluğunun geçmiş iktidarlarda bir şekilde görev almış ve hatta bir kısmı da Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde, devlette görev yapmış olmasına karşın; geçmişini yani Atatürk ve İsmet Paşa dönemini karalama kampanyalarını büyük bir istekle yapmaya başladılar.

14 Mayıs 1950 seçimleri Demokrat Parti'ye ummadığı bir başarı sağladı.

Mayıs 1950 seçimlerinde DP (Demokrat Parti)'ye ummadığı bir başarı sağladı. Demokrat Parti iktidara gelince Celal Bayar'ı Cumhurbaşkanlığı'na getirdi ve İsmet İnönü de muhalefet partisi liderliğine döndü.

İşi öylesine abarttılar ki; haksız elde edildiği gerekçesiyle CHP ve Halkevleri ile Halk Odaları'nın bütün mallarına el koydular. Bununla birlikte muhalefete ve geçmiş döneme destek veren, onları öven ve Atatürk ve dönemiyle ilgili yaşananlara değinip, örnek göstermeye çalışan bütün medyaya

veya iktidarın böyle yaptıklarını düşündükleri her kişi, kurum ve kuruluşu sansür uygulamaya başladılar.

Hayali suçlamalar ve bunlara göre ayarlanmış uydurma gerekçelerle birçok aydını ve muhalefet yanlısı olduklarını düşündükleri kişileri hapisle cezalandırdılar.

Demokrat Parti iktidarınca uygulanan bu tutum, Atatürk ve düşüncelerine inanmış, CHP ve ona gönül vermiş birçok insanla birlikte toplumun önemli bir kesimini rahatsız ve tedirgin etti. İktidar ve yandaşları, her türlü eleştiriye hırçın ifadelerle cevap veriyor, dolayısıyla eleştirilere tahammül göstermiyor, önerilere kulaklarını tıkayıp, “Ben yapıyorsam doğrudur...” gibi bir yanlış anlayışın peşinden sürüklenip gidiyorlardı.

İsmet İnönü ve CHP ile Demokrat Parti'nin ilişkileri iyiden iyiye kopmuştu denilebilir. Menderes ve arkadaşları İsmet Paşa'nın bütün önerilerine ve uyarılarına kulaklarını tıkamış, etrafını örmüş bir kısım yandaşların yönlendirmesiyle ülkeyi neredeyse bölme noktasına kadar getirmişti.

Yapılanların demokrasiyle uzaktan-yakından ilgisi yoktu. DP'nin demokrasi söylemleri tamamen sözde kalmış, ülkenin

Demokrat Parti iktidara gelince Celal Bayar'ı Cumhurbaşkanlığına getirdi. Celal Bayar (solda) ve Adnan Menderes

her tarafındaki yandaşlarına destek sağlanırken; diğer kesime tam aksi davranılıyordu.

İnönü, DP'nin politikalarını mutlakiyete bir geri dönüş olarak değerlendirmiş ve Ulus ve Dünya gazetelerinde yayımlanan yazılarında DP'yi, Menderes'i ve onları destekleyenleri, gidişatın tehlikeli

Hayali suçlamalar ve bunlara göre ayarlanmış uydurma gerekçelerle birçok aydını ve muhalefet yanlısı olduklarını düşündükleri kişileri hapisle cezalandırdılar.

olduğu ve sorumluluklarının farkına varmaları konusunda bir kez daha uyarılmıştı.

Bu şartlar altında 1957 yılına gelinmişti. CHP “Hürriyet Andı” adıyla bir bildiri yayımladı ve bu bildiriyle hukuk devletine ve millletin iradesine engel olmak isteyenlere karşı savaş başlattığını açıkladı. DP’yi bu da etkilemedi. Her ne kadar “bildiri” hakkında birkaç söz söyledilerse de; işin doğrusu olayı fazla ciddiye almıyor ve yaşananların kendileriyle hiçbir ilgisi yokmuş görüntüsü veriyor, “bildiri”yi yok sayıyorlardı.

Olaylar hızla geliyor, zaman da hızı yüksek bir nehir gibi süratlice akıp, gidiyordu. İki yıllık bir süre de böylece harcanmıştı. CHP, 1959 yılında, “İlk Hedefler Bildirisi” adıyla bir bildiri daha yayımladı. Bu bildiri, DP’nin neden olduğu baskıcı ortamdaki kurtulmak ve gelecekte bu gelişmeleri bir daha yaşamamak için çare olarak düşü-

nülen ilkeleri ve önerileri içermekteydi. Aynı zamanda, DP iktidarının hürriyetler ve haklar konusunda ne gibi kısıtlamalar yaptığının da göstergesiydi.

Tahmin edilebileceği üzere DP’yi bu da etkilemedi ve Anadolu’da sıkça söylendiği tabirle, burnunun dikine gitmeye devam etti. İktidar, tahammülsüzlükte öylesine bir noktaya geldi ki; 1960 yılının Nisan ayında, 15 kadar milletvekili’nden oluşan bir Tahkikat Komisyonu kurdu. Bu komisyon aynı anda hem polis, hem savcı ve hem de hâkim görevlerini yürütüyor ve oldukça keyfi uygulamalarda bulunuyordu. Benzerlerini nerdeyse bugün de gördüğümüz, çok kısa zamanda çok sayıda aydın, düşünür ve bilim adamı, sudan gerekçelerle tutuklanıp, cezaevine konulmuştu.

Türkiye, son on yıllık DP iktidarı döneminde yaşadığı ve normal bir insan için aklın alamayacağı olayların meydana geldiği şartlarla 27 Mayıs 1960 tarihine kadar geldi

ve sonuçta Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koydu.

27 Mayıs 1960 İhtilali
İsmet İnönü ve CHP’nin önde gelen bir kısım aydınları,

27 Mayıs İhtilali Tanklar Caddelerinde

özellikle 1957 erken seçiminden itibaren DP'yi, yaptıklarının yanlış olduğu konusunda ve olası askeri müdahaleye karşı sıkça uyarılmışlardı. Buna karşın İnönü ve başında bulunduğu CHP, şartlar ve gerekçesi ne olursa olsun, askerin siyasete karışmasını doğru bulmuyordu. Hiç şaşmayan bir gerçek vardı ki; o da askeri müdahaleler ülkeyi geriye götürüyor ve demokrasiyi kesintiye uğrattıyordu.

Fakat yılların devlet adamı ve siyasette uzun tecrübeler sahibi İsmet İnönü, DP'nin ve Menderes'in politikalarının darbeye sonuçlanacağını kestirmede asla zorlanmadı. Buna karşın o, askeri müdahaleden çok önceleri, durumun kötü gidişini gördükçe ve fırsat buldukça yaptığı açıklamalarında, askerlerin yönetime el koymasının demokrasi ve ülkelerin gelecekleri açısından ne kadar zararlı süreçler oldukları gerçeğinin altını çizdi.

İnönü başta olmak üzere CHP ve kurmaylarının bütün gayretlerine karşın olanlar oldu ve 27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri Yönetime el koydu ve Celal Ba-

yar ile Menderes başta olmak üzere iktidar milletvekillerinin hemen tamamı tutuklanarak Yassıada'ya götürüldü.

İsmet Paşa, bu aşamada yapacak fazla bir şey olmadığını inancıyla belirlediği tutumunu sürdürmeye devam etti ve bir an önce demokrasiye geri dönülmesi yönünde çaba göstererek, bu süreçte orduyla mesafesini koruyup, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye çalıştı. Türk Silahlı Kuvvetleri de bu süreçte İnönü'nün siyasi tecrübesinden ve Türk siyasetindeki yerinden yararlanmaya gayret etti. Bu itibarla ve tarihin de kaydettiği üzere; 27 Mayıs İhtilali'nden sonra rejimin normale dönmesi konusunda İsmet Paşa'nın olumlu çabaları göz ardı edilemez.

Süreç ilerliyordu. Ordu'nun yönetime el koyan komutanları da bir an önce normal rejime dönülmesi yanlısı görüşlerini sürekli yineliyorlardı. Sonunda seçimlere kadar geldiler. 3 Ekim 1961 tarihinde yapılan demokratik seçimlere CHP'nin yanı sıra DP'nin yerine kurulduğu her

iktidar milletvekillerinin hemen tamamı tutuklanarak Yassıada'ya götürüldü ve yargılandı.

hal ve tavrından belli olan Adalet partisi (AP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) katıldı. Sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilen seçim sonucunda CHP 173, AP 158, YTP 65 ve CKMP ise 54 milletvekili çıkarabildi. Cumhuriyet Senatosu'nda senatörlüklerin dağılımı ise; CHP 36, AP 71, YTP 27, CKMP 16 senatör şeklinde oldu.

Hükümeti kurma görevi, geleceklere uygun olarak, İsmet İnönü' ye verildi. İnönü de yaptığı temas ve çalışmalar sonucunda, 20 Kasım 1961 tarihinde Adalet Partisi'nin de iştirakiyle, Cumhuriyet tarihinin ilk koalisyon hükümetini kurdu. Ancak temel düşüncede bile bir araya gelemeyen bu iki ayrı dünya görüşüne sahip siyasi partinin kurduğu koalisyon hükümeti uzun ömürlü olamadı ve özellikle siyasi af konusunda iki parti arasında ciddi görüş ayrılığı çıkınca Başbakan İsmet İnönü, 30 Mayıs 1962'de istifa etti.

Son yıllarda sıkça tanık olunan siyasetteki kısır tartışmalar ve kısır döngüden bir nebze bile ileriye gidemeyen sözde çalışmalar daha o yıllarda kendini göstermeye başladı. Ancak ülke de hükümeteşiz kalamazdı. Yeni bir hükümet kurulması için İsmet İnönü bir daha görevlendirildi. İnönü 25 Haziran 1962'de YTP, CKMP ve bağımsızlarla Cumhuriyet'in II. Koalisyon Hükümeti'ni kurdu. Bu çok parçalı koalisyon hükümeti de uzun ömürlü olamadı.

Siyasi partiler arasında toplumun arzu ettiği uzlaşma ve anlaşma havası bir türlü yaratılamıyordu.

16 Kasım 1963 ara seçimleri yapıldı ve seçimin galibi Adalet Partisi oldu. Aynı gün yapılan yerel seçimlerde AP % 45,4 ve CHP ise %36,2 oranında oy aldı. Bu gelişme koalisyon ortağı diğer partilerde rahatsızlık yarattı ve başbakan İnönü yurtdışında bulunduğu sırada YTP hükümetten çekildi. Hemen ertesi gün de CKMP de hükümetten çekildiğini açıkladı. II. Koalisyon hükümeti de böylelikle çökmüştü.

2 Aralık 1963 günü İsmet İnönü Başbakanlıktan istifa etti. Ülke yine hükümeteşiz bırakılmıştı. Sorumluluk tamamen siyasilerin omuzunda olmasına karşın; nedense hiç kimse, "...bu gelişmelerin sorumlusu bizleriz, gelin buna ortak bir çare bulalım..." demiyor Türk Ulusu gelişmeleri soğukkanlı bir tavırla izliyordu.

III. Koalisyon Hükümetinin kurulması yeniden İsmet Paşa'ya verildi. İnönü 25 Aralık 1963 günü Cumhuriyet'in III. Koalisyon Hükümetini kurdu. Koalisyon ortakları bu sefer bağımsızlardı. Bu hükümet de 1965 yılının 13 Şubat günü bütçe görüşmelerinde sona erdi. Çünkü hükümetin bütçesi reddedilmişti. Başbakan İnönü istifa etti. CHP dışındaki sağ partiler birleşerek 1965 Milletvekili Genel Seçimleri'ne kadar sürecek bir başka hükümet kurdular. •

cengizonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: 1960'lı Yıllarda Dış Siyaset

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Stalin'in Dışişleri Bakanı
Molotov Anlatıyor:

“Türk Toprakları Üzerinde Hak Talebimiz Vardı”

İkinci Dünya Savaşı'nın son aylarında, Sovyet Rusya Dışişleri Bakanı Molotov, 19.3.1945 günü Türkiye Büyükelçisi'ne, 1925'ten bu yana yürürlükte bulunan "*Sovyetler Birliği Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması*"nı sona erdirip iki ülke arasında, Rusya'nın savaşta kazandığı büyük güce uygun yeni bir anlaşma yapma kararını bildiriyor.

Atatürk döneminde imzalanan "Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması", 1945'te, Rusya'nın yayılmacı tutumu nedeniyle bozulmuştu.

Vyaçeslav Molotov ve
Josef Stalin

7 Haziran 1945 günü yeni anlaşmanın koşullarını belirlemek üzere başlatılan görüşmelerde Molotov, "1921 Kars Antlaşması"nın iptalini (Kars ve Ardahan'ın Sovyetler Birliği'ne verilmesini), Boğazları birlikte denetlemeyi (Rus ordusunun Boğazlar'da üslenmesini) ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde Rusya'nın istediği değişikliklerin yapılmasını istiyor. Türkiye, Rusya'nın toprak istemlerini kabul etmediğini Molotov'a bildiriyor. Türk-Rus anlaşmazlığı kamuoyunda büyük kaygı doğuruyor. Sovyetler Birliği, 7.8.1946 günü verdiği notada, Türkiye'nin savaş yıllarındaki tutumunu suçlayarak, Boğazlar'da ortak savunma araçları (üs) bulundurma istemini yineliyor.

Türkiye 22.8.1946 tarihli yanıt notasında, bu suçlamaları çürüten kanıtları ortaya koyuyor; Boğazlar'da üs istemini reddediyor; Montrö sözleşmesine göre, değişikliğin, ancak sözleşmede imzası bulunan bütün devletlerin birlikte kararıyla yapılabileceğini,

Rus-Türk ikili görüşmeyle değiştirilemeyeceğini bildiriyor. Sovyetler Türkiye'nin bu yanıt notasına karşı, 24.09.1946 günü bir nota daha vererek, Türkiye'ye yönelik suçlamalarını ve isteklerini yineliyor.

Türkiye Rusya'nın bu ikinci notasına, 18.10.1946 günü bir yanıt

Cumhuriyet gazetesi 14.8.1946 (üstte) U.S.News dergisi 16.7.1948. Türkiye'ye Amerikan yardımının temeli Rus baskısıdır. (altta)

notası vererek, suçlamaları bir kez daha kanıtlarla çürütüyor ve eğer Rusya bu kanıtları gözardı edip suçlamalarını sürdürcekse, Türkiye'nin hakeme başvurmaya hazır olduğunu bildiriyor. Amerika ve İngiltere, Türkiye'yi "desteklediklerini" duyuruyorlar; Türkiye'de Rus yayımlarına karşı Amerikan "yardımı" propagandası başlıyor.

Sosyalist aydın Mehmet Ali Aybar, ilk sayısını böyle bir ortamda 5 Nisan 1947 günü yayımladığı haftalık Zincirli Hürriyet gazetesinde "**Herşeyden evvel ve her şeyin üstünde istiklâl**" başlıklı yazısında:

"Sovyet Rusya haksız toprak ve üs taleplerini gerçekleştirecek durumda değildir. Aşgari daha beş sene Sovyetler bir dünya harbini göze alamazlar." diyor;

12 Nisan 1947 günü "**Amerikan yardımını bizde kimler istiyor?**" başlıklı yazısında:

"Sovyet tehdidi hakkında söylemenleri hakikate uygun bir şekilde kıymetlendirmek lazımdır. Herkes biliyor ki, bugün Sovyet Rusya bize

dest bir siyaset takip etmiyor. Bunun sebebini ve menşei aramağa lüzum yoktur. Sebep ve menşei ne olursa olsun son zamanlarda Sovyetler bize düşman bir tavır takınmışlardır. Bazı Şark vilayetlerimizi istiyorlar. Boğazlarda üsler istiyorlar. Bunları hepimiz biliyoruz. Yalnız çoğumuzun bilmediğimiz bir nokta var: Sovyetler bugün, bu düşmanca emellerini gerçekleştirecek durumda değildir. Uzun bir harpten bitkin bir halde çıkmışlardır. Bellerini doğrultmaları için, aşgari altı yedi seneye muhtaçtırlar." diyor;

19 Nisan 1947 günü "**Yardımın aleyhinde bulunmak, her Türk için mukaddes bir vazifedir.**" başlığıyla yayımlanan yazısında:

"Hakkımızdaki kötü niyetlerini öğrendiğim günden beri, hatta Sovyetlerin düşmaniyım. Amma buna rağmen Amerikan yardımını istemiyorum. Amerikan yardımını bir kere bizi şimdiden istiklalimizden mahrum edeceği ve Amerikan himayesi altına koyacağı için istemiyorum."

Zincirli Hürriyet g., ilk sayı. 5.4.1947

Zincirli Hürriyet

Herşeyden evvel ve her şeyin üstünde istiklâl

Mehmet Ali AYBAR

Tarihinde en kritik anlardan birini yaşayan İstiklâlîlik tehlikesidir. Ve işin herkese bilmesi için istiklâlîlik tehlikesi bu sefer en tehlikeli şekilde, bir yarıdan fazlasını yitmiş mevzuatın mukavama girişini teşvik etmektedir. Türk milletinin kurtuluşu için...

Bu, dünya hâkimiyeti dâvâsıdır

AMERİKA POLİTİKASINDA DÖNÜM NOKTASI

M. Truman'ın meşhur nota Amerikan dış siyasetinin dönüm noktasını teşkil eder. Roosevelt harpini sonra her tek dünya savaşı kurtulmuş dünya masasına Berlin'de topladıkları konferansta ilk kez konuşmuş, "Amerikalılara sığınarak ve dünyaya yardım için gitmemiz mümkündür."

Şahit ve yayıncıları film idare eden
Mehmet - Ali AYBAR
 Fesahat kütüğü : İsmail 19
 Baskıyeri : Döğnel Hattarisi - İzmir
 Fiyah : 10 kuruş

Herşeyden evvel ve her şeyin üstünde istiklâl

Mehmet Ali AYBAR

Tarihinde en kritik anlardan birini yaşayan İstiklâlîlik tehlikesidir. Ve işin herkese bilmesi için istiklâlîlik tehlikesi bu sefer en tehlikeli şekilde, bir yarıdan fazlasını yitmiş mevzuatın mukavama girişini teşvik etmektedir. Türk milletinin kurtuluşu için...

Bu, dünya hâkimiyeti dâvâsıdır

AMERİKA POLİTİKASINDA DÖNÜM NOKTASI

M. Truman'ın meşhur nota Amerikan dış siyasetinin dönüm noktasını teşkil eder. Roosevelt harpini sonra her tek dünya savaşı kurtulmuş dünya masasına Berlin'de topladıkları konferansta ilk kez konuşmuş, "Amerikalılara sığınarak ve dünyaya yardım için gitmemiz mümkündür."

diyor ve 5 Şubat 1948 günü **"Dosta Düşmana Beyanname"** başlığıyla yayımlanan yazısında:

"Ama denebilir ki, Sovyet Rusya'nın dostluğa sığmayan birtakım üs ve toprak taleplerinde bulunmasına karşı başkaca ne yapılabilir-di?" "Ne Sovyet peykliği, ne Amerikan köleliği. Dosta düşmana karşı ilan ediyoruz: iç politikada ve dış politikada bu memleketin hayrına bildiğimiz yol işte budur." diyordu.

Türkiye Sovyet Rusya'ya karşı ABD yörüngesine girdikten sonra, 1950'de Kore'ye asker gönderecek, 1952'de NATO'ya girecek ve bu gelişmeler karşısında S.C.C.B. (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) 30 Mayıs 1953 günü Türkiye'ye bir nota vererek, Boğazlarda üs ve Doğu Anadolu'da toprak istemlerinden vazgeçtiklerini bildirecekti. Türk-Rus ilişkilerinde tarihsel bir önem taşıyan notanın tam metni şöyleydi:

"Sovyet Hükümeti son zamanlarda, S.S.C.B.'nin komşularıyla ilişkileri sorunlarına eğilmiş ve bu arada dikkatini Sovyet-Türk ilişkilerine de çevirmiştir. Bilindiği gibi, 1925 Sovyet-Türk Andlaşmasının süresinin dolmasına ilişkin olarak Sovyet-Türk ilişkilerinin düzenlenmesi sorununa bir kaç yıl önce her iki devletin temsilcilerinin resmi görüşmelerinde değinilmişti."

"Bu görüşmelerde Ermeni Cumhuriyeti ve Gürcü Cumhuriyeti'nin Türkiyeden bazı toprak istekleri olduğu anlaşılmış olup, Sovyet

Hükümetinin S.S.C.B.'nin güvenliğine Karadeniz Boğazları yönünden muhtemel tehdidin ortadan kaldırılmasına dair düşünceleri de söz konusu olmuştu. Bunlar Türk Hükümeti ve kamu oyunca fena karşılanmış ve Sovyet-Türk ilişkilerini de bir dereceye kadar etkilemekten geri durmamıştı. İyi komşuluk ilişkilerini korumak ve barış ve güvenliği güçlendirmek için, Ermenistan ve Gürcistan Hükümetleri Türkiye üzerindeki toprak isteklerinden vazgeçmeyi mümkün bulmuşlardır."

"Boğazlar sorununa gelince, Sovyet Hükümeti bu konudaki eski görüşünü bir kez daha gözden geçirmiş olup, S.S.C.B.'nin Boğazlardan gelecek güvenliğinin S.S.C.B. ve Türkiye'ce aynı zamanda kabul edilebilecek koşullar altında, hükme bağlanmasını mümkün görmektedir. Böylece, Sovyet Hükümeti S.S.C.B.'nin Türkiye üstünde hiç bir toprak talebi olmadığını ilan eder."

[Bkz: Türkkaya Ataöv, "Amerika, NATO ve Türkiye", Aydınlık yayınları, 2. basım, 1969, s.191, 192. - Kaynak: Denise Folliot, der., Documents on International Affairs (Uluslararası sorunlarla ilgili belgeler: 1953), London, Oxford University Press, 1956, s.277-278; The Times, 20 Temmuz 1953; Documentation Française, No.1899 (26 Juillet 1854), s. 25-26.]

Sovyet Rusya Dışişleri Bakanı Molotov'un, Rusya'daki Türkiye Büyükelçisi'ne okuyup yazılı olarak sunduğu bu nota, ne denli Sovyet Rusya'nın 1945-1953 arası yürürlükte kalan Boğazlar'da üs ve Doğu Anadolu'da toprak taleplerinden artık vazgeçtiğini bildiriyorsa da, o taleplerin toplumsal bellekte bırak-

tığı izlerin bir notayla kolayca silinmesi olanaksızdı.

Türkiye'de bir Sovyet Rusya sevgisi oluşturmaya çalışan sosyalist yazarlar, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den hiç bir zaman böyle bir talepte bulunmadığını propaganda etmeye koyuldular. Bunlara göre: "Sovyet talepleri", "Sovyet tehlikesi", "Sovyet tehdidi" masaldı; ABD yanlısı Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin ve Rusya Büyükelçimiz Selim Sarper, 1945'te Türkiye'yi Rusya'dan uzaklaştırıp ABD yörüngesine sokmak amacıyla, Sovyet Rusya'nın Türkiye'den toprak istediği yalanını uydurmuşlardı. Bu ikisi bir "uluslararası ihanet şebekesi"nin üyesiydiler ve "uluslararası barışın inanmış düşmanları"ydılar. Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve üs istediği masalı, Ankara'da ve Dışişleri Bakanlığında yazılmıştı.

(Bkz: Yalçın Küçük, "Türkiye Üzerine Tezler", 2. basım, s. 260, 264, 280, 282, 289, 291, 293, 302, 303, 304, 305, 307.)

Sovyet Rusya'nın hiç bir zaman Türkiye'den Boğazlar'da üs ve Doğu Anadolu'da toprak istemediği propagandası, Rusya'da Sovyet düzeni yıkıldıktan sonra bu kez "Avrasya Strateji" Alexander Dugin tarafından yürütülecekti: "hep Stalin'in, Türkiye'nin Doğu bölgelerini ve Boğazları ele geçirme planları"

Cumhuriyet gazetesı, 20.07.1953

Alexander Dugin

olduğundan söz edilir. Bu planların belgesel bir kanıtı yoktur. Ama bu söylenti, Ankara'yı Atlantikçiliğe çekmek için Amerikalılar tarafından başarıyla kullanılmıştır." diyordu Dugin.

(Bkz: Teori Dergisi, Aralık 2004, s.48.)

Aynı derginin Şubat 2005 sayısında bu görüş diğer yazarlarca şöyle savunuluyordu:

"SSCB Dışişleri Bakanı V. M. Molotov'un Türkiye'ye verdiği 30

Mayıs 1953 tarihli nota dışında hiç bir resmi belge, yazışma vs. yoktur" (s.3) "talep ne bir notaya ne bir resmi belgeye dayanmaktadır." (s.3) "Belge yoktur; eldeki tek resmi belge (Molotov'un 30 Mayıs 1953 notası-c.ö.) bir ikrar değil bir rettir." (s.8) "bu konuya dair tek resmi belgede (30 Mayıs 1953 tarihli notada-c.ö.) Moskova yani SSCB hükümeti, Türkiye'ye karşı hiç bir toprak iddiasında olmadığını resmen ilan etmiştir." (s.5) "Sovyetler Birliği Hükümetinin toprak talebini kanıtlayacak hiç bir belge yoktur ve Molotov'un 30 Mayıs 1953 notası (Sovyetler Birliği hükümetini değil-) Ermeni ve Gürcü hükümetlerini işaret etmektedir." (s.11)

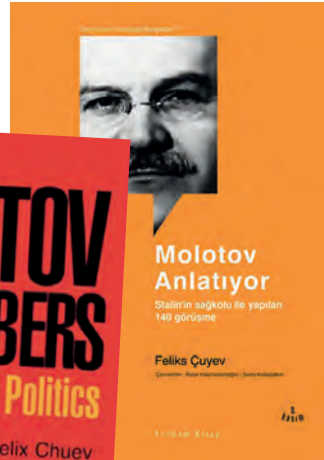
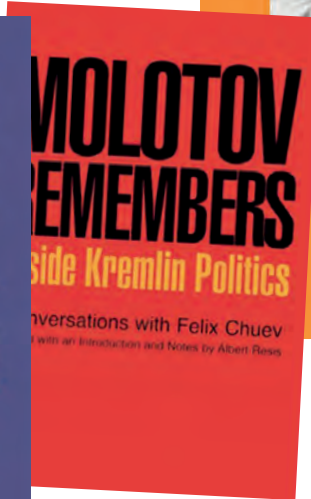
Gelgelelim, Molotov'un Rusçası 1991'de Rusya'da, İngilizce çevirisi 1993'te ABD'de yayınlanan anıları, Sovyet Rusya'yı ve Molotov'u Türkiye'den Boğazlar'da üs ve Doğu Anadolu'da toprak talebinde bu-

lunmamış gibi göstermeye yönelik bu gibi savunmaları çökertecekti. Molotov, ilk Türkçe basımı 2007'de yayımlanan bu kitapta, Sovyet hükümetinin Türkiye'den üs ve toprak isteminde bulunduğunu ikrar ederken, şöyle diyordu:

"Savaşın bitiminde Türklerden Çanakkale'nin kontrolüne ortak olmayı talep ettik. Buna yanaşmadılar. Müttfiklerimiz de desteklemedi. Bu bizim hatamızdı." (...)

"Pek de doğru davranmış olduğumuz söylenemez." (...)

"Boğazların denetimini Türkiye'yle ortaklaşa yapmamız gerektiğini ileri sürmüştüm. Bu fikir aslında çok iyi bir fikir değildi ama görevi yerine getirmem gerekiyordu. 1945'te, savaş bitince, bu sorunu masaya getirdim: Boğazlar, Sovyet-

Molotov'un 1991'de Rusça, 1994'te İngilizce ve 2007'de Türkçe olarak yayımlanan anıları.

ler Birliği ve Türkiye'nin koruması altında olmalıydı. Bu zamansız ve gerçekleştirilmesi imkansız bir öneriydi. Stalin'in büyük bir politikacı olduğuna inanıyorum, fakat o da bazı hatalar yaptı. Sovyet ordusunun kazandığı zafere dayanarak böyle bir düzenleme önerdik. Ancak bunun kabul edilemez bir şey olduğunu biliyordum. Aslında bu bizim yönümüzden bir hataydı." (...)

"Türk toprakları üzerinde hak talebimiz vardı. Konuyu Gürcü bilim adamları ortaya attılar. Bunu ortaya atmak beceriksizlik. Boğazı, Türklerle birlikte korumak... Milyukov'un iki lafının biri Boğazlardı. Rus generallerin de öyle. Karadeniz'den çıkış kapısı... Olmadı. Bu başarısızdı. Çanakkale'ye girebilseydik her şey farklı olurdu." (...)

"Hayatının son yıllarında Stalin'de kendini beğenmişlik gibi bir özellik gelişmişti; şöyle ki dış politikada ben Milyukov'un talep ettiği şeyi istemek zorunda kaldım: Çanakkale! "Bastır!" diyordu Stalin, "Ortak egemenlik rejimi öner!" "Razı olmazlar," diyordum ben. "Sen yine de iste!" diyordu." (...)

"Çanakkale sorununu da, kuşkusuz, çözmek gerekiyordu. İyi ki tam zamanında geri adım atmışız, yoksa bu bize karşı saldırgan ortak bir koalisyonun doğmasına sebep olabilirdi." (...)

"Ek olarak Batum'a sınır bir bölgeyi de talep ettik, çünkü bu Türk toprağında eskiden Gürcüler yaşıyordu. Azeriler İran'ın Azeri kısmını almak istiyorlardı, Gürcüler de

Türkiye'nin Gürcü bölgesini. Ağrı'yı da Ermenilere vermek istiyorduk."

(Bkz: Feliks Çuyev, "Molotov Anlatıyor", Yordam Kitap, s.116 117, 118)

* * *

Görüleceği üzere Molotov, Sovyetler Birliği'nin 1945'te Türkiye'den Boğazlar'da üs ve Doğu Anadolu'da toprak istediğini açıkça ikrar ve itiraf ediyor.

Atatürk döneminde 1925'te imzalanan "Sovyetler Birliği-Türkiye Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması", 1945'te, Rusya'nın II. Dünya Savaşı sonundaki yayılmacı tutumu nedeniyle, işte böyle bozulmuştu. Molotov'un sözleriyle ortada ve resmi belgelerle kanıtlanmış üzere; ilişkilerin bozulmasının her iki ülke için çok olumsuz sonuçlar doğurduğu açıktır.

Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesinin, yalnız Türkiye için değil, dünyadaki tüm ülkeler için ve özellikle de komşularımızla ilişkilerimizde ne büyük bir önem taşıdığını, Türk-Rus ilişkilerinin son yüz yılına baktığımızda, bir kez daha somut olarak görüyoruz. •

cengizozakincibd@gmail.com

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Motto (İta.)
a-İlke söz
b-Kırdırma
c-Kupür
d-İskonto	6 Rodaj (Fr.)
a-Kavrama
b-Alıştırma
c-İntihal
d-Koruma	11 Aroma (Fr.)
a-Sözçatar
b-Şeffaf
c-Hoş koku
d-Tarife
2 Antikite (Fr.)
a-Losyon
b-Parafsız
c-İmcesiz
d-İlk çağ	7 Episot (Fr.)
a-Genelge
b-Hacim
c-Dilim
d-Hoş koku	12 Sprinter (İng.)
a-Kısa koşucu
b-Girişken
c-İşıldak
d-Göz bağı
3 Blender (İng.)
a-Kesyap
b-Karıştırıcı
c-Vuruk
d-Vasıfsız	8 Casting (İng.)
a-İncelemek
b-Kesin uyarı
c-Makaslama
d-Deneme çekimi	13 Pasör (Fr.)
a-Kırkyama
b-İhraç
c-İthal
d-Pasveren
4 İrrite etmek (Fr.)
a-İlişmek
b-Kesyap
c-Kızdırmak
d-Takyap	9 Senkron (Fr.)
a-Seslendirme
b-Eş zaman
c-Şerit
d-Tanıtmalık	14 Enformasyon (Fr.)
a-Kırdırma
b-Seviye
c-Bilgilendirme
d-Şerit
5 Mega (Yun.)
a-Büyük
b-Hallice
c-Küçük
d-Hatalı	10 Sinerji (Fr.)
a-Süreç
b-Görevdaşlık
c-Takaslama
d-Saplantı	15 Maraton (Fr.)
a-Uzun koşu
b-Yayın dışı
c-Alıştırma
d-Repo

ULUSAL YAZILIM

③

Yazan:
Bil. Yük. Müh.
GAZİ GÜDER

Ulusal Yazılım başlıklı yazımızın geçen ay yayımlanan ikinci bölümünde **Yabancı Dilde Eğitim, Yazılım ve Türkiye, Hindistan Pakistan Olabilir miyiz?, Türk Gençleri ve Yazılım, 4.0 Sanayi Devrimi**, başlıklarıyla ülkemizin durumu incelenmişti. Okurlarımızın ilgiyle izlediği *Ulusal Yazılım* dosyamızın üçüncü ve son bölümünü yayımlıyoruz.

Hiç unutulmaması gerekir ki; daha sonraları bunları tedarik edip kullanmaya başlayabilmek için gerekecek maddi kaynaklar kendi olanaklarımızla (kıt kaynaklarımızla) halledebileceğimiz bir şey olamayacaktır. Eğer Türkiye'yi (özellikle iç ve orta Anadolu'yu),

Çin benzeri, çevre ülkelerin hamallık ya da üretim yapılan yeri olarak belirleyecek ve hizmet yeri, lojistik merkezi vb kulağa hoş gelen sözlerle yabancılara peşkeş çekilecekse 4.0 sanayi devrimi olduğu yerde kalsın ve bize gelmesin. Bugünkü koşullarla gelmesi durumunda,

4.0 sanayi devriminde kullanılacak yazılımlar hangi ülkelerin ürünleri olacak?

gelir ve biz de yok olur, heba olur gideriz.

Dikkat edilirse yabancı ülkelerden bir takım insanlar çok sık gelip bu tür şeylerin reklamını yapıyorlar. Bizim bunları uygulayabilecek devasa tesislerimiz, fabrikalarımız olsa 4.0 gelir ve yararı olur, ülke olarak ileri gidebiliriz diyebiliriz. Büyük tesislerimiz zaten sayılıdır. Bunlar da kendi çözümlerini kendileri geliştiriyorlar. Eğer bu büyüklükte fabrikalarımız, üretim yerlerimiz yoksa bu devrim kime hizmet verecektir?

Ülkemizdeki firmalarımızın büyüklüğü, kapasitesi, ürettiği ürünler, satılan ürünlerin miktar ve tutar

büyüklikleri dikkate alındığında ülkemiz için uygun ve gerekli olup olmadığına ilişkin ciddi endişelerim vardır.

4.0 sanayi devrimine

uyum gösterecekler Türkiye'deki yabancı firmalar olacak ise, bunlar zaten kendi sistemlerini de beraberlerinde getireceklerine göre bizim yazılım ve teknoloji firmalarımıza kayda değer bir kazanç sağlamayacaktır.

4.0 sanayi devriminde kullanılacak yazılımlar hangi ülkelerin ürünleri olacak?

Bizim onların yaptıklarının yerini alabilecek yazılımlarımız ve teknolojilerimiz olabilecek midir?

Bu durumda "yabancılar gelecekler ve Anadolu'da üretim yapacaklar, doğayı kirletecekler, pisliklerini başımıza bela olarak

bırakacaklar. Çok fazla sayıda çevre ülkelerine ve diğer ülkelere en kolay ve en az maliyetle mallarını satacaklar.

Büyük hava alanlarımızdan, limanlarımızdan kolayca taşımacılıklarını yapacaklar.”

Bize ne kalacak?

Belki de ülkeleri işgal etme yöntemleri değişti de bizim haberimiz olmadı. Gün olur bu tuzağa düşerse kaybımız kazancımızdan çok ama çok fazla ve telafisi olanaksız olacaktır.

4.0 Sanayi devrimi benzeri havalı lafları, yeteri kadar büyümüş ve güçlenmiş bir ülke olana dek dikkate alırken çok dikkatli olmak gerekir. Dikkat edilmesi gereken önemli nokta, bu furyada modaya uyup gereksiz teknoloji transferlerinden (satın alımlarından) uzak durmaktır. Bunca Türk ya da yabancı kişilerin 4.0 Sanayi Devrimi diye yırtınmalarının, yaygara yapmalarının nedeni, bizlere ister işimize yarasin isterse yaramasın bir takım şeyler satmaya çalışmaktan başka bir şey değildir.

Öneriler:

• Yazılım ile ilgili tüm konular için bir "**Yazılım (Geliştirme) Üst Kurulu**" acilen ve hemen kurulmalıdır.

İlgili tüm kurum ve kuruluşlar tek bir çatı altında toplanmalıdır. Üst kurul organize etme, geliştirme, destekleme, denetleme vb konularda tam yetkili olmalıdır.

• Konuyla ilgili olarak üniversitelerden küçük yazılım firmalarına kadar tüm kuruluşlar yeni baştan organize edilmelidir.

• Üniversitelerin ulusal yazılım ve teknoloji konularında daha etkin ve organize çalışıyor olmaları gerekir. Yabancı ülkelerdeki buluşların büyük çoğunluğu doktora çalışmaları sırasında bulunmuş, geliştirilmiş ve üretilmiş şeylerdir.

Sorunumuz, devlet, üniversiteler ve teknoloji firmalarının, gerektiği gibi organize olamamalarından kaynaklanmaktadır.

• Teknoparkların üniversitelerin kira geliri sağladığı yerler olmaktan çıkarılmalı ve kuruluş felsefesine

Dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, bu furyada modaya uyup gereksiz teknoloji satın alımlarından uzak durmaktır.

uygun biçimde işler hale getirilmelidir.

• Aradan geçen yaklaşık 30 küsur yıldır eğer bir tane bile bir Türk'ün yazdığı kitap yoksa, halimiz ortada olup fazla söze gerek yoktur.

• Kendi ürünleri ile ilgili çalışan tüm yazılım firmaları (özellikle de küçük ya da sermaye açısından zayıf) yeteri ve gereği kadar güçlendirecek biçimde teşvik sistemi

oluşturulmalıdır.

- "Yerli ve milli yazılım" geliştiricileri ayrıcalıklı olarak desteklenmelidir.

- Teknoparkların dışında kalan, çalışan yazılımcılara da teknoparkta olanlara verilen destekler ve teşvikler verilmelidir.

- Başkalarına bağımlı olmadan yazılım geliştirenlere daha fazla ve özel destekler verilmelidir.

- Bilgisayar (bilişim) meslek liseleri tümüyle gözden geçirilmeli ve yeni baştan düzenlenmelidir. Bir ya da bir birkaç firmanın pazarlamacı yetiştiren ve güncel eğitim vermek özelliğini kaybetmiş yerler olmaktan kurtarılmalıdır.

- Yazılım faaliyetlerinin, uzaktan eğitimle birlikte en küçük ilçelere kadar "bedelsiz" yaygınlaştırılması çok kısa sürede, gecikmeksizin sağlanmalı ve tamamlanmalıdır.

- Hindistan, Pakistan gibi olmayı düşünmeksizin kendi sistemlerimizi geliştirilmelidir.

- Acilen ve derhal "yabancı dilde eğitim" durdurulmalı ve kaldırılmalıdır.

- Meslek edindirme kursları sil

baştan yeniden düzenlenmelidir. Günlük yaşama dönük eğitim yerleri haline getirilmelidir. Bu tür yerlerin gerekli ve yeterli sayıda ehliyetli öğretmenlerle donatılıp donatılmadığı, eğitim programları ve uygulama yöntemleri ve diğer konular sıkça denetlenmelidir.

- Bütünsel Yazılım Seferberliği ilan edilip vakit geçirilmeden uygulamasına başlanmalıdır.

Sonuç:

4.0 sanayi devrimine değişik açılardan bakmak ve değerlendirmek gereklidir.

Yabancılar bizden fersah fersah ileride olabilirler. Bu durum hiçbir şekilde gerikalmışlığı kabullenmemizi gerektirmez.

Bütünsel bir seferberlikle tüm sorunların üstesinden gelebiliriz.

Yazılım, teknoloji, bilişim faaliyetlerin tam yetkili bir makam tarafından organize edilmesi, gerekli çalışmaların yapılması durumunda inanılmaz büyüklükte bir sinerji oluşacak ve çok büyük başarılar elde edilebilecektir.

En önemli noktalardan birisi, bu konuda herkesi kapsayan farkındalık yaratmaktır. Bunu başardığımızda aydınlık geleceğe doğru büyük bir hızla ilerleyebiliriz...

Başaracağımıza inancımız kesinlikle tamdır.

"Yazılım Türkiye'nin geleceğidir."

Başkalarının uşağı ya da hizmetçisi değil, kendimizin efendisi olacağız. •

Promete
Necdet Pamir

Uluslararası Enerji Ajansı'nın

Kasım 2017 Senaryosu'nun Temel Saptamaları

OECD üyesi ülkelerden 29'unu çatısı altında barındıran Uluslararası Enerji Ajansı (UEA), her Kasım ayında birden fazla senaryo temelinde, enerji dünyasının geleceğine yönelik olası gelişmeleri değerlendirdiği Dünya Enerji Görünümü raporlarını yayımlar. Bu yılki raporunu, 14 Kasım 2017'de Londra'da yapılan basın toplantısı ile görücüye çıkardı.

Raporda, 3 temel senaryonun yanı sıra, 6 ilave senaryo temelinde geleceğe dönük olası gelişmeler değerlendirildi.

Kuşkusuz, farklı kuruluşların, UEA raporlarından daha farklı senaryoları ve bunlara bağlı farklı çıkarımları da var. Biz gene de UEA'nın temel senaryosu olarak tanımlanan Yeni Politikalar Senaryosu'nun (YPS) (Paris Anlaşması'nda ülkelerin taahhüt ettikleri hedefleri gerçekleştirecekleri varsayımı) bazı temel tahminlerini sizlerle paylaşacağız.

Tahminler yapılırken, varsayımlara dayanan bir dizi parametre ile model oluşturulmaktadır. Model oluşturulurken, enerji piyasalarını etkileyen başlıca aktörlerin (üre-

tici/tüketici, OPEC gibi karteller, vb.) politikaları, önemli girdilerin başında gelmektedir. Ülke politikalarıyla ilgili olanların özeti şöyle yapılabilir:

ABD, Trump ile birlikte, Obama politikalarından kökten farklı uygulamalara yöneliyor. Mart 2017'de yayınlanan bir Başkanlık Emri, ABD'nin yerli kaynaklara dayalı bir politika yürütmesinin ve bunun istihdama katkısına vurgu yaparak ve fosil yakıtların üretiminde kısıtlar olduğunu öne sürerek, doğayı korumaya yönelik yönetmeliklerde değişiklikler yapılmasını hedefliyor. Her ne kadar bazı eyalet ve kentlerde, eski yönetmeliklerin devamı eğilimi varsa da, UEA se-

naryosunda Başkanlık Emri dikkate alındı. Trump'ın Paris Anlaşması'ndan çekilme kararı da benzer biçimde, bu senaryoda dikkate alındı.

Çin, Başkan'ın 2014 yılındaki talimatı doğrultusunda, "2016-2030 Enerji Üretim ve Tüketim Devrimi Stratejisi"ni açıkladı. Bu strateji, 13. Beş Yıllık Plan'ın (enerji alanında) uygulanmasını hedefliyor-

du. Strateji, tüm kaynaklar (kömür, petrol, gaz, vb.) ve enerji teknolojisi için yenilikleri içeren planları kapsıyordu. Planların her birinde, orta erimli ve bağlayıcı hedefler sap-tanmıştı. Devlet Konseyi, petrol ve gaz sektörleri için piyasa reformları içeren yol haritası hazırladı. Çin'de

ABD, Trump ile birlikte, Obama politikalarından kökten farklı uygulamalara yöneliyor.

en önemli sorun halindeki hava kirliliği, düzenlemelerin odağında yer aldı.

Hindistan

hükümeti, ulusal ve sektörel politika hedeflerini koordine eden bir strateji planı hazırladı. Bu hedefler; tüm yurttaşların, 2022 yılında her gün/ her saat elektriğe erişimini sağlamak, yerli imalatın GSH

içindeki payını arttırmak, petrol ithalatını azaltmak, yenilenebilir kaynaklardan elde edilen elektriğin 2022'deki seviyesini 175 Gigawatt'a yükseltmek ve ekonominin salım yoğunluğunu % 33-35 azaltmak olarak belirlendi. Bir diğer hedef ise, fosil yakıtlara bağlı olmayan kaynaklardan elde edilecek elektriğin payını % 40'a çıkarmak olarak açıklandı.

Kore, nükleer ve kömür enerjilerinin elektrik üretimindeki paylarını azaltmaya yönelik bir program açıkladı. Bu azaltmanın yenilenebilirlerin ve doğal gazın artan payı ile karşılanacağı belirtildi.

Japonya, perakende elektrik piyasasının geçen yıl liberalleştirilmesinin ardından, Nisan 2017'de bu defa da gaz piyasasının liberalleşmesine yönelik uygulama başlattı. Aynı tarihte, güneş FV için mevcut teşviklerde revizyona gidilirken, yeni bir ihale sistemi getirildi.

Avrupa Komisyonu, "Herkes

Fransa, İngiltere ve Finlandiya dahil bazı Avrupa ülkeleri, kömüre dayalı santrallerini tamamen devre dışı bırakma kararı aldıklarını açıkladılar.

İçin Temiz Enerji" paketi hazırladı ve bu pakette; enerji verimliliği, yenilenebilirler, elektrik piyasasının tasarımı, elektrik arz güvenliği ve Enerji Birliği yönetişimi için yeni mevzuatlar önerildi.

Fransa, İngiltere ve Finlandiya dahil bazı Avrupa ülkeleri, kömüre dayalı santrallerini tamamen devre dışı bırakma kararı aldıklarını açıkladılar. Fransa bunun için 2023'ü, İngiltere 2025'i, Finlandiya 2030'u

hedef olarak belirledi. İngiltere ve Fransa, 2040'dan itibaren dizel ve benzinli araç satışının tamamen yasaklanması önerisi getirdiler.

Suudi Arabistan, 2020'ye kadar, halen uygulamakta olduğu yakıt sübvansiyonlarının büyük bölümünü kaldırma niyetini açıkladı. Bundan olumsuz etkilenebilecek düşük gelirli ailelere ve sanayiye, geçiş sürecinde destek verileceği açıklandı.

Katar, tek taraflı uygulamakta olduğu moratoryumu kaldırarak, İran ile paylaştığı, dünyanın en büyük gaz sahalarından biri olan Kuzey Sahası'nı geliştirme kararını açıkladı.

UEA 2017 "Geleceğe Bakış" raporu, ülke politikaları temelinde bunları ve benzer başlıca politika değişikliklerini dikkate alarak hazırlandı.

Yeni Politikalar Senaryosu'nun Bazı Temel Tahminleri

Rapor'un medyaya tanıtımında, öncelikle şu 4 gelişme dile getirildi:

- 2016'da temiz enerji teknolojilerinde hızlı yayılma ve maliyetlerin düşmesi: Güneş FV kapasitesindeki artış, diğer tüm elektrik üretim

kaynaklarındaki artışı geride bıraktı. Güneş FV maliyetleri, 2010'dan bu yana, % 70 azalırken, rüzgardaki maliyet düşüşü % 25, bataryalarda ise % 40 oldu.

- Enerji tüketiminde elektriğin payı 2016'da hızla artarken, tüketicilerin elektrik harcamaları, petrol ürünlerine yapılan harcamaya yaklaştı (elektrikli arabalar, soğutma

ve dijitalizasyon).

- Dünyanın en büyük enerji tüketicisi olan Çin'de, hizmetler sektörü ağırlıklı bir ekonomiye ve daha temiz enerji karışımına geçiş, küresel ölçekte de ağırlığını hissettirdi. («Gökyüzünü yeniden mavi yap»)

- ABD'deki "shale" gazı ve düşük geçirgenlikli formasyonlardan yapılan petrol üre-

timi, düşük petrol ve gaz fiyatlarına rağmen, "dayanıklılığını" korudu ve bu ülke en büyük petrol ve gaz üreticisi konumunu sürdürdü.

Bu 4 temel saptamanın ardından, geleceğe yönelik tahminlerden öne çıkanlar ise şöyle sıralanabilir:

2016-2040 döneminde, enerji talep artışında Asya ülkeleri başı çekerken; Çin'in artış hızı, Hindistan'ın gerisinde kalıyor. Çin'in enerji talep artışı bu dönemde 790

201-2040 döneminde Orta Doğu, büyük enerji tüketicisi; ABD ise enerji ihracatçısı konumuna yükseliyor.

milyon ton petrol eşdeğeri (mtp) olurken, Hindistan'ın artışı 1050 mtp olarak gerçekleşiyor. AB, ABD ve Japonya'da, bu dönemde enerji taleplerinde; ekonomilerinin doymuşluğu ve

başarılı talep tarafı yönetimi gibi parametrelerin etkisiyle, talepte azalma var. Eski kalıplar, ülke ve bölgelerin değişen rolüne bağlı olarak; geçerliliğini kaybediyor: Orta Doğu, büyük enerji tüketicisi; ABD ise enerji ihracatçısı konumuna yükseliyor.

2010-2016 döneminde de enerji tüketimi içindeki payını hızla arttıran güneş Fotovoltaik (FV) sant-rallerinin, 2017-2040 döneminde, payını daha da arttıracığı öngörü-lüyor. Güneş FV'de Çin, Hindistan ve ABD başı çekerken; karasal ve denizel rüzgar yatırımlarında AB sürükleyici rol oynuyor. Güneş ve rüzgarın artan payı, arz talep dengesi sağlamada, daha fazla esneklik gereksinimi yaratıyor.

2016-2040 arasında, Hindistan'ın elektrik üretiminin, günümüzün AB elektrik üretimi kadar; Çin'inin ise günümüz ABD elektrik üretimi kadar Aartış göstereceği hesaplanıyor. Elektrik talebindeki büyük sıçramanın sürükleyici sektörleri arasında; sanayi

motorlarının, soğutma amaçlı elektrik kullanımının ağırlıkları dikkat çekiyor.

2016 yılında, sayıları yaklaşık 2 milyon civarında olan elektrikli araçlar, 2025 yılında 50 milyona ve 2040'da 280 milyona ulaşıyor. Elektrikli araç sayısındaki bu hızlı artış, yolcu araçlarının gereksinim duyacağı petrol talep artış hızını yavaşlatsa da; kamyonlar, hava ulaşımı, gemicilik ve petrokimya alt sektörleri, petrol talebini artış eğiliminde tutuyor.

ABD, petrol ve gaz üretiminde, tartışmasız lider oluyor. ABD 2016'dan beri gaz ihraç etse de, ithalatı da dikkate alındığında, henüz net gaz ihracatçısı değil. Ancak çok kısa sürede net gaz ihracatçısı olacağı kesinleşen ABD'nin, 2020'li yıllardan itibaren de net petrol ihracatçısı konumuna yükselmesi bekleniyor. Bunda yerli üretim artışının yanında; talep tarafındaki verimlilik artışı ve yakıt değiştirme politikaları etkili oluyor. Her iki kaynağa

Küresel ölçekte mutabakat gerçekleştirilebilse, enerji, bugüne göre 2 kat daha verimli kullanılıyor olacak.

dayalı üretimde, başta “shale” gazı ve petrolü olmak üzere, geçirgenliği düşük olan rezervuarlardan yapılan üretimlerin katkısı büyük.

Yeni küresel gaz ticaret düzeyinde, LNG (sıvılaştırılmış gaz) öne çıkıyor. Asya'nın artan gaz ithalat gereksinimi, büyük oranda LNG ile karşılanıyor. ABD'den gelen ihracatla, küresel ölçekte, daha esnek ve likit bir gaz piyasası oluşuyor. 2016'da toplam 706 milyar metreküp olan doğal gaz ticaret hacminin %61'i boru hatlarıyla ve kalan %39'u LNG biçiminde gerçekleştirilmişken; 2040'da toplam hacmin 1.230 milyar metreküpe çıkması bekleniyor. Bu hacmin %41'inin boru hatlarıyla, %59'unun LNG biçiminde yapılacağı öngörülüyor.

Bunlar, Yeni Politikalar Senaryosu'nun öne çıkan bazı temel

saptamaları... Ancak bu temel senaryonun gereksinim duyduğu yatırım miktarından sadece %15 daha fazlasına gereksinim duyacağı hesaplanan; sera gazı salımlarını çok daha düşük seviyeye taşıyacak ve çok daha az fosil yakıt kullanımını gerektirecek Sürdürülebilir Kalkınma Senar-

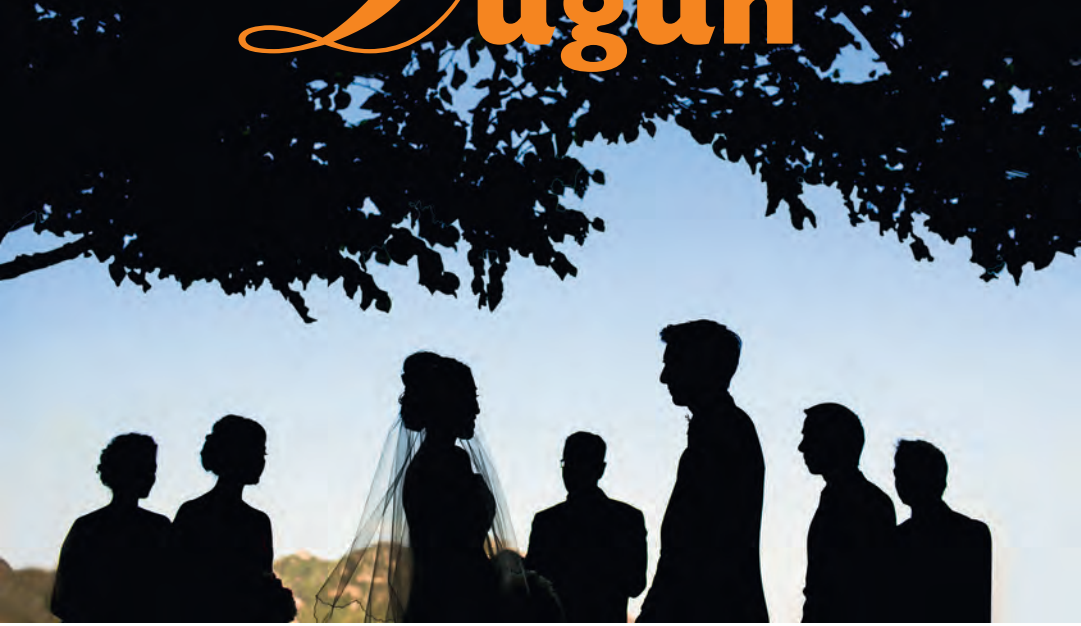
yosu, çok daha umutlu bir gelecek vaat ediyor. Sadece bir yansıya özetlemek gerekirse;

Eğer bu senaryo, küresel ölçekte bir mutabakatla gerçekleştirilebilse, Yeni Politikalar Senaryosu'ndaki 280 milyona ulaşacağı varsayılan elektrikli araç sayısının 3 katı (850 milyon) elektrikli araç yollara çıkmış olacak ve çok daha az salım yapılacak. Enerji, bugüne göre 2 kat daha verimli kullanılıyor olacak; bir başka anlatımla, bugün tükettiğimiz kadar enerjiyle, aynı ekonomik büyüme sağlanabilecek. Kaynaklar boşa tüketilmeyecek.

Günümüz dünyasının sorumsuz liderlerine baktıkça, geleceğe umutla bakabilmenin zor olduğunu ben de kabul ediyorum. Ama **“Tehlike büyüdü, ümit de büyür.”** diyor-du Friedrich Hölderlin... •

necdetpamirbd@gmail.com

Son Sözler ve Düğün

Yazan: NECEF UĞURLU

Yıllar önce, elime her geçeni okuduğum zamanlarda sokağa çıkılamayacak kadar karlı bir kış günü halamın mı, amcamın mı kimin kütüphanesinden elime geçtiyse bir kitapta ünlülerin son sözlerini okumuştum.

Elvis Presley

Elvis Presley

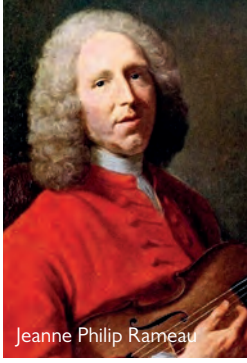
1977’de uykusuz geçen bir gecede sevgilisine “Ben tuvalete gidiyorum biraz okuyacağım” demiş, gidiş o gidiş bir daha dönmemiş.

Joseph Wright lugat çalışmalarıyla ünlü bir zat, son sözü “Lugat” olmuş.

Ünlü besteci Mahler son anlarında yatağından hayali bir orkestra yönetmiş, son sözleri ise “Mozart”

olmuş.

Ünlü kompozitör **Jean-Philippe Rameau**'nun yatağının başında ilahi söyleyen papaza “*Bu ne cüret, tepeme dikilmiş şarkı söylüyorsun ve detonesin*” azarı son sözleri olmuş.

Jeanne Philip Rameau

olmaları gerektiği kadar iyi değildi” sözleri dökülmüş. Tevazunun ölüm döşeği hali bu olmalı. Da Vinci yaptıklarını yeterli bulsaydı onca başyapıtı yapabilir miydi?

James W. Rodgers cinayetten hüküm giymiş, Utah’da kurşuna dizilerek infaz edilmeden önce son isteği sorulduğunda kurşun geçirmez yelek istemiş; son sözleri bu istek...

Yazar **T. S. Eliot**'un son sözleri fısıltı halinde eşinin ismi olmuş “*Valeri*”...

Ernest Hemingway’in intihar etmeden önceki son sözleri ise eşi Mary’ye “*İyi geceler minik kedim*” olmuş.

Eugene O'Neill

Pulitzer Prize ödüllü ünlü piyes yazarı **Eugene O'Neill** şimdi Times Square olan Broadway Oteli’nde bir odada doğmuş.

65 yaşında ölümü ise Boston’da bir otel odasında!

Frank Sinatra ise “*Kaybediyorum*” dedikten sonra gitmiş.

Marie Antoinette’in giyotine giderken celladının ayağına bastıktan sonra “*Pardonnez-moi, monsieur.*” son sözleri olarak yazıyordu.

Nostradamus'un ise, güya “*Yarın şafak vakti burada olmayacağım*” son sözleriyle ölümünün zamanını bilmesi de kehanetlerinden biri.

Da Vinci'nin ise son anlarında dudaklarından “*Tanrı’yı ve insanlığı gücendirdim, çünkü işlerim*

Leonardo da Vinci

Son sözleri artık doğru yalan ama çok acıklı “*Biliyordum, biliyordum, bir otel odasında doğdum Allah kahretsin bir otel odasında öleceğimi...*”

Josephine Baker parti vermeyi pek sevmiş, misafirle-

Josephine Baker

rine şarkı söyler dans edermiş. Hayatının son gecesinde şerefine verilen partiyi beğenmemiş “*Bu ne böyle gençler ihtiyar adamlar*

gibisiniz, çok eğlencesiz bir gece.” son sözleri olmuş.

Groucho Marx

“*Böyle yaşanmaz*” deyip hayata veda etmiş.

Şakaları, nükteleriyle ünlü yazar **Wilson Mizner**’in yaşarken söylediği “*Yükselirken insanlara nazik olun; inerken de aynı insanlara rastlayacaksınız.*” efsane olmuş

sözlerinden sadece biri ama ölüm döşeğinde: “*Eminim benimle konuşmak istersin*” diyen papaza cevabı mizahında son nokta:

“*Ben seninle niye konuşacağım, senin patronla şimdi konuştum...*”

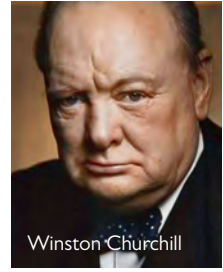

Alfred Hitchcock

Alfred Hitchcock
“*Kimse sonun nasıl olacağını bilmiyor; ölümden sonra ne olduğunu bilmek için, bu yüzden*

ölmek gerekiyor; Katoliklerin bazı hayal, ümitleri var tabii” sözleri ise son ana kadar aklının gerilim ve final yazmakta olduğunu göstermiyor mu?

Sir Winston Churchill’in son sözleri ise “*Her şeyden çok sıkıldım.*” olmuş. Churchill gibi ömrü

Winston Churchill

savaşlar, politik entrikalarla geçmiş bir adam nasıl sıkılır akıl alır gibi değil. 60 ciltlik 40 kitabı, yüzlerce makalesi ve 1953’de kendisine verilen Nobel Edebiyat Ödülü olan “Sözlerin Adamı” lakaplı Churchill bütün bunlardan sıkılmış olabilir mi?

Olabilir. Kendisi yok ki soralım.

Nobel Barış Ödülü beklerken Edebiyat Ödülü almaktan Churchill’in pek memnun olmadığı biliniyor, hatta ödül töreni sırasında kendisi Bermuda’da olduğundan Stockholm’de İsveç Kralı’nın elinden ödülünü Churchill namına Clemens almış.

Ölüm ve Düşün insan hayatının vaz geçilmezleri, her ikisinde sözlü sanat dalları filimler dahil besleyen özellikleri olan temalar.

Bilhassa “düşün” temalı yüzlerce film özellikle özgürlüklerin kontrollü algularla yönlendirildiği soğuk

savaş kültürünün vaz geçilmezleri.

Bizde de hatırlarsanız “mutlu son”la biten filimlerde esas oğlan ve kızın damat-gelin olmaları final sahnelerinin vazgeçilmeziydi, hatta köşkün dadısı ve aşçısı, şoförü ve hizmetçisiyle üç çiftin gelin damat kılığında Fenerbahçe’deki değişmeyen her filmin mekânı köşkün merdivenlerinde mutlu mesut poz verdikleri filimlerimiz çöktür!

Düğün filimleri Amerikan film endüstrisinde saymakla bitmez, kız en yakın arkadaşının düğününe gider sonra damatla kaçarlar, düğün öncesi bekârlar gecesinde damat sapıtır, birbirinin zıddı aileler çocuklarının düğünleri sebebi ile bir araya gelirler ve bu karıştıktan komedi dostluk, birlik beraberlik kırılıp sarılır.

Tiyatromuzun köy seyirlik oyunlarının en güzel örneği Rahmetli dostum Haşmet

Haşmet Zeybek

Zeybek’in “Düğün ya da Davul” oyununu anmadan geçmek olmaz. Öykünmesiz, abartmasız cennet mekan olsun Haşmet’in bir başyapıtıdır.

Geleneksel halk tiyatromuzun özelliklerinden yararlanılarak, köy meydanından alınıp sahneye taşınan oyunda, Anadolu insanının gündelik yaşamı ile gelenek ve görenekleri anlatılırken, bir köyün sosyal yapısından yola çıkılarak bir ülke panoraması çizilir. Kendi kültürünün de zengin özelliklerini taşıyan Düğün ya da Davul, 21. Yüzyıl koşullarında dahi ülkemizde değişmeyen eşitlik, özgürlük, kadın-er-

kek ilişkileri, evlilik sorunları ve yönetenlerin arkasına saklanan çıkarıcılar anlatırken, buna rağmen “Vur patlasın, çal oynasın yaşayan halkın” gerçeğini de sorgular. Mitoz yayınlarından kitabı mevcut ise, ve oyunu kaçırdıysanız okumanızı tavsiye

ederim.

Düğün seramonisinin zamanın koşullarına göre biçimlenmesi taa Goth’lara dayanıyor.

Efendim o vakitlerde herkes kendi kabilesinden kız alıyor

Düğün ya da Davul oyunundan bir sahne

ancak kızların sayısı az ise başka klanlardan kaçırıyorlar.

Kaçırırken de kızın ayağını yerden kesiyor yani kucağına alıyor müstakbel damat. Gelini kucaklama buradan kaynaklanan bir adetmiş. Damadın kız kaçırırken, kızın ailesinden olası müdahalelere karşı koyabilmek için yanında mutlaka güvendiği arkadaşı olmuştur. Yani iki kişi gidiyorlar. İşte damadın yanındaki bu en iyi arkadaş “best man” daha sonra kilise töreninde damadın aynı zamanda sağdıç oluyordu. Kızın ailesinin kiliseyi veya nikâh törenin yapıldığı mekânı basma olasılığı halinde tetikte bekliyor sağdıç, damadı ve gelini dünürlerini korumak için.

Gotlar, Vizigotlar, Hunlarda hep aynı adetler varmış, hatta nikâhın kıyıldığı önünde yeminlerin edildiği sunakların altı mızrak, bıçak Allah ne veriyse dolu gizli bir cephanelikmiş. Gelin daima damadın sol tarafında durmuş, baskın olursa damadın sağ eli kılıç tuttuğundan gelini rahat koruyabilirdi diye. Damat solaksa ne oluyor yazılı bir belge yok.

Benim çocukluğumdan hatırlayabildiğim bahçe düğünlerinde çatışma çıkmazdı, krapon kağıtları, renkli ampuller, evde hazırlanmış ikramlar, komşuların evlerinden getirdikleri çatal bıçak takımları düğün sonrası yıkandıktan sonra birbirlerinden ayrılırdı. Masa sandalye takviyeleri de aynı şekilde...

Düğün en büyük bahçede yapılırdı, komşular arasında senin

Düğün en büyük bahçede yapılırdı, komşular arasında senin bahçen, benim bahçem ayrımı bahis konusu olmazdı. Biz çocuklar çok eğlenirdik...

bahçen, benim bahçem ayrımı bahis konusu olmazdı. Biz çocuklar çok eğlenirdik, gelinin verdiği teller minik bileklerimize sarılır peşinden gelinliğin kuyruğunu taşırdık . Böyle bir düğünün en küçüğü minik Sabahattin’in payına düşen pastayı küçük bulup “Bizim bahçemizde düğün yapıyorsunuz, koca pastadan bana bu kadar mı verdiniz?” diye hır çıkartmasını saymazsak, ki daha sonra Sabahattin’in damada gıcık olduğu anlaşılmıştı, meğer yaşına bücür boyuna bakmadan büyüyünce evlenmek üzere gelinden söz aldığı anlaşılmıştı.

Sabahattin henüz 4 buçuk yaşındaydı geline teessüflerini bildirdiğinde... Hem atlatılmak hem pastanın azlığı canına tak ettirmişti ama o düğün kahkahası, dansı, müziği ve Sabahattin’in unutulmaz halleriyle hâlâ dillerdedir.

Son sözlerden girdik, düğünden çıktık, mutlu son olsun istedim sevgiyle efendim...

necefugurlubd@gmail.com

METE AKYOL'DAN YAZILAR

*Metek Akyol'un Hürriyet gazetesindeki
"Diz Dize-Göz Göze" adlı köşesinde yayımlanan yazısı*

Dursun Dede'nin Mutlu Rüyası

İngiltere'deki öğrencilik yıllarında Mahatma Gandhi'nin oturduğu ev ile okuduğu fakülte arasındaki uzaklık yedi kilometre idi.

Bütçesinden birkaç kuruşluk yol parası bile ayıramayacak kadar fakir olan "Ortak Servet diyarı"nın bu öğrencisi, tüm öğrenimi süresince bu yolu, yürüyerek gidip geldi. İleri yaşlarında, sağlık durumundan söz açıldığında Gandhi hep, İngiltere'deki Öğrencilik günlerini anımsar ve çevresindekilere şöyle dardi:

"Ev ve fakülte arasında günde en az ondört kilometre yol yürüyordum. O günler birkaç kuruşluk yol bilet paramın cebinde kalmasını sağlayan bu yürüyüş alışkanlığı bana, ilerlemiş

yaşımda sağlığını kazandırmıştır.

Bugünkü sağlık durumumu, öğrencilik günlerimdeki yürüyüşlerime borçluyumdur.”

Yozgat'ta Dursun Dede “Gandi'nin Hayatının Öyküsü”nü bilmiyor ama yürüyüş konusunda Gandi'nin konuştuğu gibi konuşuyor:

“Para kazanmak için elli yıldan beri hergün, Çamlık'a gidip gelirim. Sonunda anladım ki, bu gidip gelmelerim sırasındaki yürüyüşlerim bana, paradan da değerli olan, sağlığını kazandırmıştır. Bugün 92 yaşındayım. Benimle birlikte yürüseler, delikanlıları geride bırakırım.”

Çamlık, Yozgat'ın çamlarla örtülü bir “nefes alma” yeridir. Kentten üç kilometre uzaklıktadır. Çamlarının görünümü ve havası kadar, Çamlık'ta, suyunun içimine de doyum olmaz.

Dursun Dede, elli yıldan beri her gün, iki yanına birer teneke sağladığı merkebinin arkasında yürüyerek Çamlık'a gider ve orada tenekelerini doldururdu. Çamlık suyunu getirir, Yozgat'ta satar.

“Bir iki yıl öncesine kadar Çamlık'a günde iki kez giderdim. Şimdi bir kez gidiyorum. Çünkü evladım artık yetişti, Ankara'da bir

“Para kazanmak için elli yıldan beri hergün, Çamlık'a gidip gelirim.

Sonunda anladım ki, bu gidip

gelmelerim sırasındaki yürüyüşlerim bana, paradan da değerli olan, sağlığını kazandırmıştır.

bankanın şube müdürü oldu.

Bahçe içinde bir evim var. Allah'a bin şükür, Hacca da gitmem nasip oldu. Kapımı yeşile boyatıp, üstüne ay yıldızı da koydurttum. Hayattan daha ne bekleyeceğim?

Çamlık'a günde bir kez gitmek, hanıma da, bana da bol bol yetiyor şimdi.”

Elli yıl süreyle günde oniki kilometre yol yürümek ve dört teneke Çamlık suyu, Dursun Dede'yi banka müdürü bir evlat, bahçe içinde bir ev, yeşil boyalı beyaz ayyıldızlı bir Hacı kapısı ve 92 yaşında, eşiyile birlikte paylaştığı gölgesiz bir mutluluk sahibi yapmıştır.

Gittikleri yeri bilerek yürümeleri Gandi'ye, İngiliz sömürgeciliğine karşı kalkabilecek olgunlukta bir kafa; Dursun Dede'ye ise, bir mutlu dünya kazandırmıştır. •

Muazzez
İlmiye
Çığ'dan
Mektup Var

Noel Bayramının Kökeni **Türklerin** “**Yeniden Doğuş** **Bayramı**”

İnanabilir misiniz, yüzyıllardır Hıristiyanların İsa'nın doğuşu olarak kutladığı “Noel Bayramı”nın çok eski Türklerin “yeniden doğuş bayramı/ Çam Bayramı” olduğuna? Nereden nereye; inanılacak gibi değil, değil mi?

Ben de ne yazık ki geç öğrendim. birkaç yıl önce idi... Adnan Atabek imzalı bir e-posta aldım. Yazı bana çok ilginç gelmişti ve Hristiyanların Noel Bayramı'nın tamamıyla Türklerden alınmış olduğunu gösteriyordu! Fakat üzerinde durmaya vaktim olmadı; bu konuyu Noel zamanına doğru ele almayı

düşünmüştüm. Bu arada, Türk devletlerinden farklı kişilere de aynı konuyu bilip bilmediklerini sordum. Yanıt -İran'ın Azerbaycan bölgesinden- İsmail Bey'den geldi. İsmail Bey'in verdiği yanıtın -tam olarak aynı olmasa da- gelen mektuptaki anlatıya çok uyduğunu gördüm.

Olay şöyle:

Türklerin tek tanrılı dinlere girmesinden önceki inançlarına göre, yerin göbeği sayılan yeryüzünün tam ortasında bir “akçam ağacı” bulunuyor. Bu ağacın tepesi de gökyüzünde oturan tanrı Ülgen'in sarayına kadar uzuyor ve buna “hayat ağacı”

Hayat Ağacı

Türklerde akşam ağacını süsleyip dilek tutmak çok eski bir gelenek

diyorlar. Bu ağacı, motif olarak bizim bütün halı, kilim ve işlemelelerimizde bulabiliriz.

Ülgen, insanların koruyucusu; sakallı ve kaftan giymiş olarak sarayında oturuyor ve geceyi, gündüzü, güneşi yönetiyor. Türklerde güneş çok önemli. İnançlarına göre, gecelerin kısalıp gündüzlerin uzamaya başladığı 22 Aralık'ta gece, gündüzle savaşıyor. Uzun bir savaştan sonra da gün, geceyi yenerek zafer kazanıyor. Bu, güneşin yeniden doğuşu; bir "yeni doğum" olarak algılanıyor Türklerde. Bayramın adı "Nardugan". "Nar=güneş", "tugan/dugan" da "doğan".

Astronomik olarak

o günden itibaren geceler kısalmaya, günler uzamaya başlıyor. İşte bu güneşin zaferini ve yeniden doğuşunu Türkler, büyük şenliklerle "akşam ağacı" altında kutluyorlar. Bu yüzden Çam Bayramı da deniyor buna. Güneşi geri verdi, diye Ülgen'e dualar ediyorlar. Duaları tanrıya ulaştın diye ağacın altına

hediyeler koyuyor, dallarına bantlar bağlayarak o yıl için dilekler diliyorlar tanrıdan...

İnanca göre, bu dilekler muhakkak yerine geliyormuş. Bu bayram için evler temizleniyor ve güzel giysiler giyiliyor; ağacın etrafında şarkılar söylenip oyunlar oynanıyor. Yaşlılar, büyükbabalar ve nineler ziyaret

Sivas-Gökmedrese'de Selçuklu dönemine ait Hayat Ağacı süslemesi

Orta Asya Türk mitolojilerinde, özellikle Kazaklarda ve Kırgızlarda Soğuk Tanrısı (Ayaz Ata, Ayas Han olarak da bilinir. Günümüzde Noel Baba ile de özdeşleşmiştir.)

ediliyor; aileler bir araya gelerek birlikte yiyip içiyorlar. (Yedikleri, yaş ve kuru meyveler yanında, özel bir yemek ve bir tür de şekerleme.)

Bayram, aile ve dostlar bir araya gelerek kutlanırsa ömrün çoğalacağına, uğur geleceğine inanıyorlar...

Yazılana göre, “akçam ağacı” sadece Orta Asya’da yetişiyor-muş. Mesela, Filistin’de bu ağacı bilmezlermiş. O yüzden, bu olay Türklerden Hristiyanlara geçmiştir. Hristiyanların, Hunların Avrupa’ya gelişlerinden sonra onlardan görüp bu töreni aldıkları söyleniyor. İsa’nın doğumu ile hiç ilgisi yok! Doğum, güneşin yeniden doğuşu.*

Ansiklopedilerde yazdığına göre, İsa evrenin nuru, güneşi olarak algılanıyor ve bu olayın pagan halklardan alınıp İsa’ya yakıştırıldığı yazılıyor.

İnternet’te yazıldığına göre, İmparator Konstantin (324-337) zamanında İznik’te toplanan konsülde,

22 Aralık’ta güneşin doğumu için yapılan bu “pagan bayramı” İsa’nın doğumu olarak 24 Aralık’a alınıyor ve buna da “Noel Bayramı” deniyor. (Batı kilisesi -yani Katolikler- 25 Aralık’ta kutluyorumuş bunu.)

Çam süsleme ise, ilk olarak 1605’te Almanya’da görülüyor ve oradan Fransa’ya ve diğer Hristiyan ülkelere geçiyor.

Ne kadar ilginç değil mi?

Batı, en büyük bayramını göçebe ve ilkel (!) olarak tanımladığı Türklerden yürütmüş!

Yeni yapılmakta olan çalışmalarla Batı’ya Türklerden kim bilir daha nelerin geçtiği ortaya çıkacak!

Belki de yazının ve dillerin anasının da Türkler olduğu kanıtlanacak... •

muazzezilmiyecigbd@gmail.com

(* Nar-Dugan şöleni hakkındaki bilgi, Azerbeycan’dan Sayın Adnan Atabek ve İran Azerbeycan bölgesinden Sayın Aref Esmail Esmailin’in göndedikleri yazılara ve daha önemlisi “Kıpçaklar kitabındaki “Çam Bayramı” bölümüne dayanmaktadır. •

Kültür ve Sanat Dünyasından
Tekin zertem

Bursa'da Zaman

Yazının başlığı sadece bizde değil dünya edebiyatında da önemi yeterince anlaşılıp kavranamamış Ahmet Hamdi Tanpınar'ın¹ aynı adlı şiirinden ödünç. şair, romancı, deneme yazarı, edebiyat tarihçisi ve Cumhuriyet kuşağının ilk öğretmenlerinden biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Bursa'da Zaman şiiri 1941 yılında lk dergisinde yayımlanmış.

Ülkü, 1932 yılında kurulan ve 1951 yılında Demokrat Parti tarafından kapatılan Halkevleri'nin 1933 yılından başlayarak 1950 yılının ağustos ayına kadar yayımlanan süreli yayın organı. Amacı, cumhuriyet değerlerini yaymak ve pekiştirmek.

Yolumun Bursa'ya her düşüşünde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bu şiiri gelir hep aklıma. Bu yıl 20-25 Kasım tarihleri arasında gerçekleşti-rilen ve gözlemci olarak katıldığım 17. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali sürecinde de öyle oldu. Bursa'nın sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş zamanına değil MÖ 5200 yılına değin uzanan geçmişini bir kez daha özümsemiş oldum. Bursa, sadece geçmişten günümüze uzanan tarihi mimari yapıları ile değil sanat

Ahmet Vefik Paşa

ve kültürel mirası ile de önemli bir şehir. Yüz yıl öncesinden bir kanıt da 16 dil bilen bilim adamı, çevirmen ve oyun yazarı; ilk Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nın İstanbul vekili ve başkanı, maarif nazırlığı

görevlerinden sonra Sadrazam / Başvekil iken azledilip Bursa valiliğine atanan (sürülen) Ahmet Vefik Paşa'nın yaptırdığı Bursa Osmanlı Tiyatro binası ve Molière'den çevirip adapte ettiği eserlerinin ilk kez bu tiyatrodaki sahnelenmiş olması. Bugün Bursa'da Büyükşehir ve Nilüfer Belediyeleri tarafından kurulan iki şehir tiyatrosu ve bir devlet

Ahmet
Hamdi
Tanpınar

Bursa'da Zaman

*Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdıyan su;
Orhan zamanından kalma bir
duvar...*

*Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakin bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinde gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilâhisi.*

*Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat,
mevsim*

*Yaşıyor sihriyi geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.
Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam
vehmiyle.*

*Gümüşlü bir fecrin zafer aynası,
Muradiye, sabrın acı meyvası,
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,*

tiyatrosu var.

Bursa'nın çok önemseydiğim bir özelliği de geleneksel tiyatromuzun gözdesi gölge oyunumuz Karagöz'e bu kentimiz tarafından sahip çıkılması. Yaygın bir söylenceye göre Türk Gölge Oyunu Karagöz de Sultan Orhan devrinde² Bursa'da ortaya çıkmış. Ama öykü oldukça hazin: Bursa Ulucami'nin yapımı

*Türbeler, camiler, eski bahçeler,
Şanlı hikâyesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen çeğene.*

*Bu hayâle uyur Bursa her gece,
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin.
Başındayım sanki bir mucizenin,
Su sesi ve kanat şakırtılarından
Billûr bir âvize Bursada zaman.*

*Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum
tebessümünle.*

*İsterdim bu eski yerde seninle
Başbaşa uyumak son uykumuzu,
Bu hayâl içinde... Ve ufkumuzu
Çepçevre kaplasın bu ziya,
bu renk,*

*Havayı dolduran uhrevî âhenk..
Bir ilâh uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette,
Belki de rüyâsı bu cetlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin.*

sırasında demirci ustası Kambur Bâli Çelebi (Karagöz) ile duvarcı ustası Halil Hacı İvaz (Hacivat) hoş sohbetleri ve nükteleri ile işçileri oyaladıkları, caminin yapımını geciktirdikleri için Sultan Orhan tarafından ölüme mahkûm edilmişler. Hacivat, kaçıp kurtulmuş. Karagöz ise başı kesilerek öldürülmüş. Hem de yapımı süren minarenin dibinde. Halkın hiç hoşuna da gitmemiş sultanın bu davranışı. Hoşnutsuzluk

Karagöz ve Hacivat, Bursa ilimiz tarafından sahip çıkılan geleneksel bir gölge oyunu

giderek artmış. Sultan Orhan da hoşnutsuzluğu gidermek, halkın gönlünü almak için Hacivat'ı affettiğini ilan edip bulup getirmeleri için peşine adam salmış. Salmış salmasına da Hacivat da yolda eşkiyalar tarafından öldürüldüğü için muradına erememiş.

Giderek vicdan azabına dönüşmüş Sultar Orhan'ın Karagöz ile Hacivat'ın ölümüne neden olan buyruğu. Pişman olmuş. Ama gidenler geri gelir mi hiç. İran'ın Küşter kasabasından gelip Bursa'ya yerleşmiş mutasavvıf³ ve "Hayal Oyunu" ustası Şeyh Küşteri⁴ deva

olmuş derdine. Nasıl mı? Yakın dostları Karagöz ve Hacivat'ın deriden tasvirlerini / figürlerini yapıp gölgelerini muhavereleri / karşılıklı konuşma ve taşlamaları ile seslendirip sultanın huzurunda perdeye yansıtarak:

“Perde kurdum, şem'a yaktım, meclis-i irfâna gel

Kıl temaşa dîde-i ibret ile ikana gel”⁵

Şeyh Küşteri'nin Sultan Orhan'ın vicdan azabını biraz olsun giderip gidermediği bilinmez ama söylence de olsa Karagöz ile Hacivat'ı ölümsüzleştirdiği kesin.

Karagöz ve Hacivat'ın karşılıklı söyleşileriyle işçileri oyalayıp caminin yapımını geciktirdikleri için mi yoksa iktidarını,

döneminin hoş gitmeyen gerçeklerini dile getirdikleri için mi Sultan Orhan tarafından ölüme mahkûm edildikleriy sorusu yıllardır kurcalayıp durur aklımı. Nedeni de Fuzuli'nin *“Selam verdim, rüşvet değildir diye almadılar! Hüküm gösterdim, faydasızdır diye iltifat etmediler...”* diye başlayan ünlü Şikayetname'si ile Kanuni Sultan

Süleyman'a yaptığı başvuru. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş nedenlerinin başında gelen rüşvet ve yolsuzluğun Sultan Orhan'dan iki yüz yıl sonra “Kanuni” lakabıyla anılan Sultan Süleyman devrinde bile sürüyor olması. Kimi yabancı gözlemcilerin Karagöz oyunlarının siyasal yönüne değinmiş;

sadrazam ve vezirler de dahil yöneticileri eleştirdiğinden söz etmiş olmaları da bu soruyu tetikleyen bir başka gerçek. Oyunların yazılı bir metini olmadığı için II. Abdülhamid'in sansürü bile Karagöz ile baş edemeyip çözümlü ustaların

Oyunların yazılı bir metini olmadığı için II. Abdülhamid'in sansürü bile Karagöz ile baş edemeyip çözümlü ustaların gözünü korkutup oyun oynatmalarını engellemekte bulmuş.

gözünü korkutup oyun oynatmalarını engellemekte bulmuş.

Demokrasinin, düşünce özgürlüğünün var olmadığı geçmişte de demokrasinin, sözde düşünce özgürlüğünün varlığından söz edilen günümüzün kimi ülkelerinde de hiciv, yönetimdeki kişi ve zümreler tarafından hiçbir zaman hoş karşılanmamış. Eleştiri de öyle. Hiciv ustaları demirci ustası Kambur Bâli Çelebi (Karagöz) ile duvarcı ustası Halil Hacı İvaz (Hacivat)'ın bu hoşgörü yoksunluğuna kurban gitmiş olabileceklerine dair kuşku da geleneksel gölge oyunumuzun bu "hınzırlığından" kaynaklanmakta.

Beş Şehir adlı eserinde Ankara, Erzurum, Konya, İstanbul, Bursa'yı anlatan Ahmet Hamdi Tanpınar belli ki Bursa'yı çok sevmiş. Karagöz ile Hacivat'ı da. "Yaz Yağmuru" adlı öyküsünün kahramanı Sabri Bey'in iç konuşmalarına yer yer Hacivat ve Karagöz'ün de katılmaları; "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"nde de Karagöz ile Hacivat'ın Hayri İrdal ve Halit Ayararcı olarak karşımıza çıkmaları da bu sevgi ve bağlılığın göstergeleri.

Karagöz oyunu kanımca kültürel bir iç güdü. Çok küçük yaşlarda bu oyuna gönül vermemin; annemin bu çocuk bir gün evi yakacak diye sızlanmasına aldırmayıp evimizin bodrumunda perde kurup mum yakarak, o yılların gözdesi Hayat Ansiklopedisi'nden kopyaladığım Karagöz ve Hacivat figürleri ile mahallenin çocuklarına Karagöz

Metin And

oynatmış olmam da sanırım bu kültürel iç güdüden kaynaklanmakta. Sadece radyoda arada bir yayınlanan Hayali Küçük Ali'nin Karagöz oyunlarını dinleyen, o güne kadar hiç Karagöz Oyunu seyretmemiş olan bir çocuğun bu tutkusu başka nasıl açıklanabilir?

Çocukluk günlerimden başlayarak bu güne kadar süre gelen Karagöz'e olan tutkum hiç eksilmedi. Ülkemizde Unima Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunları Türkiye Milli Merkezi'nin kuruluşunda yer almam; Karagöz'ün, Birleşmiş Milletler'in korunması gereken "Somut Olmayan Kültür Mirası" listesinde yer alması için tüm emeği geçen dostlarla çaba göstermiş olmamın nedeni de bir ömür boyu eksilmeyip artan bu tutku. Bunda öğrencisi olma mutluluğuna erdiğim Prof. Dr. Metin And'ın katkısı da oldukça önemli. Bursa'daki ülkemizin ilk ve tek Karagöz Müzesi'ni ziyaretimde duyduğum mutlulu-

17. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali afişi

Şu bu yıl da yine onun anısıyla paylaştım. Dileğim bu müzenin daha büyük bir yapı ile taçlandırılıp uluslararası düzeyde bir Karagöz, Kukla ve Gölge Oyunları Müzesi'ne dönüştürülmesi.

Bursa, bugün tarihi zenginliklerinin yanı sıra; Kent Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, Merinos Atatürk Kongre Kültür Merkezi'nin yanı sıra 17 ilçesindeki 17 Kültür ve Sanat Merkezi, Devlet ve Şehir Tiyatroları, Karagöz Müzesi, Devlet Senfoni Orkestrası, 17 kez gerçekleştirilen Uluslararası Bursa Kara-

göz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali, 22 kez gerçekleştirilen Uluslararası Bursa Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali, 56 kez gerçekleştirilen Uluslararası Bursa Festivali ve çocuk, genç ve yetişkinlere yönelik daha nice kültür ve sanat etkinlikleriyle gerçek bir kültür sanat kenti. Bunu da, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı'nın özverili çalışmaları ve Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Nilüfer Belediyesi'nin katkılarına borçlu. Bir de pek ortalarda görünmeyen biri var bu çabaların perde gerisinde:

Sayın Ahmet Erdönmez. •

tekinozertembd@gmail.com

Kaynakça:

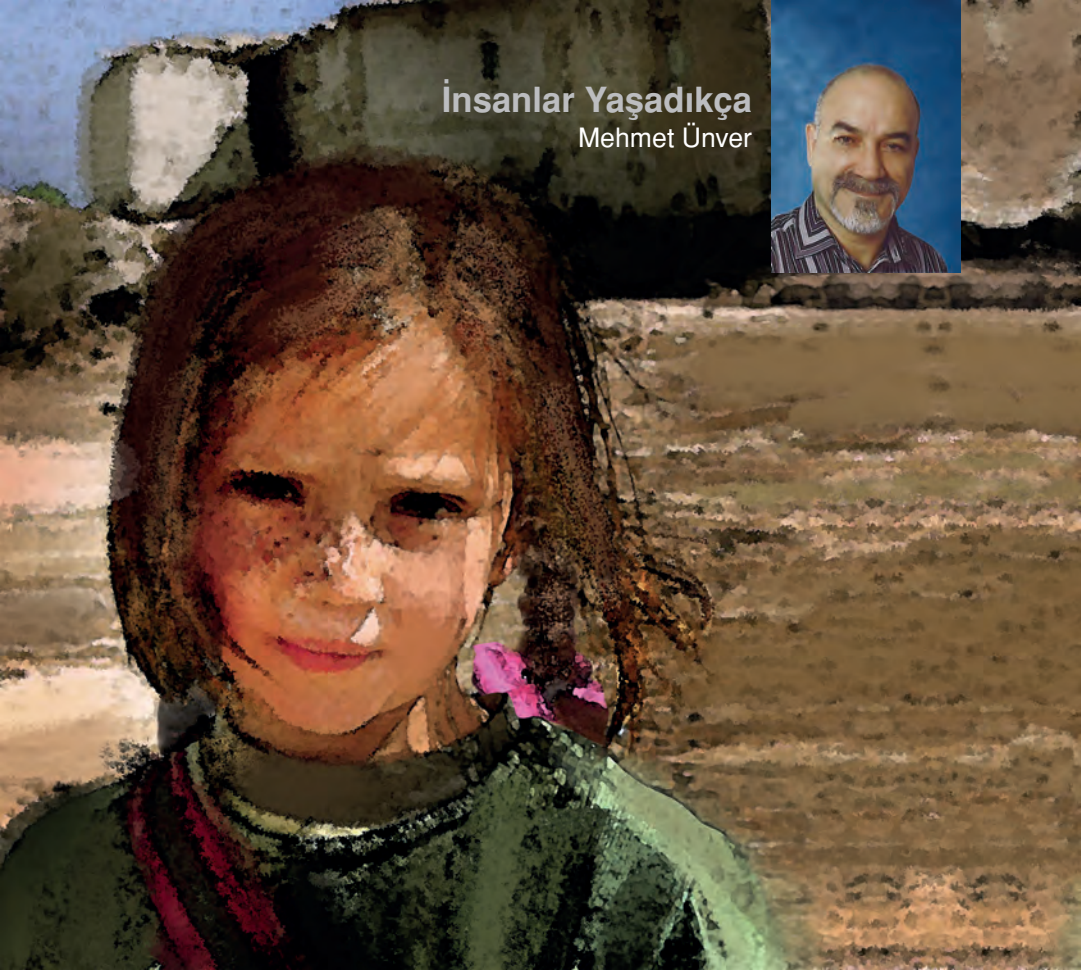
- 1-Ahmet Hamdi Tanpınar 2- Orhan Gazi (1281-1362)
- 3- Tasavvuf inançlarını benimseyerek kendini Tanrı'ya adanmış kimse, İslam gizemcisi, sufi 4- Şeyh Küştüri (?-1399/1400) 5- Perde kurdum, ışık yaktım, bilenlerin meclisine gel, libret alan gözlerle seyret, kesin olarak bilmeye gel.

Aynı teknik Çin'de de var

Alman oryantalist Paul Kahle tarafından bulunarak Almanya'daki müzelerde sergilenen Memlük gölge oyunu kuklaları 14 ve 18. YY aralığına tarihleniyor. Memlük ve Karagöz tasvirleri arasında önemli bir teknik benzerlik var. Benzer teknik Güney Çin Kanton ve Tayvan gölge kuklalarında da gözlenmekle beraber, oynatım çubuklarının deri tasvirle birleşme yerlerindeki "pul" aparatın Memlük ve Türk gölge kuklalarında tıpatıp aynı olması ortak kökene ait ciddi bir kanıt görüntüsü yaratmaktadır.

İnsanlar Yaşadıkça Mehmet Ünver

○ bitmek
bilmez yollarda
dayanağımız
olmuştu.

Yaşamımızın özellikle ilk yıllarında, belleğimizde iz bırakmış, bize örnek olmuş önemli insanlar vardır. Onlarla pek çok anılar paylaşmış, yüreğimizde yer etmişlerdir. Aradan geçen uzun yıllar boyunca bir daha hiç görüşmemiş olsak da ne yaptıklarını, nerelerde olduklarını hep merak ederiz. Bugün size onlardan biri olan Hanife'den bahsedeceğim:

Yıl 1968. O yaz, İlköğretmen Okulunu bitiren ablam, üç yıllık mecburi hizmet için uzak bir Anadolu köyüne atanmıştı.

Bu haber ister istemez ailemiz üzerinde buruk bir heyecan yarattı. O güne kadar İstanbul'daki evimizde

ailecek birlikte yaşamış, ne ablam ne de bizler İstanbul dışına çıkmıştık. Oysa aldığımız bilgilere göre, ablamın atandığı köy, kasaba merkezine epey uzaktaydı, evlerde su ve elektrik olmadığı gibi arazi cipi dışında kalan araçların gidebileceği doğru düzgün bir yol bile yoktu.

Ablam o sıralar, genç ve tecrübesiz bir kızdı. Bu yüzden annem, onu yalnız başına yollamak konusunda çok gönülsüzdü. Öte yandan, o köyün, ablamın ilk görev yeri olduğunu ve mesleki geleceği için oraya gitmesi gerektiğini de biliyordu. İki arada bir derede kalmış, kara kara düşünmeye başlamıştı. Bir süre sonra kararını açıkladı:

İstanbul'daki evimizi geçici olarak kapatıp, hep birlikte o köye gidecek, bu sayede ablamı oralarda yalnız bırakmayacaktık.

İstanbul'daki evimizi geçici olarak kapatıp, hep birlikte o köye gidecek, bu sayede ablamı oralarda yalnız bırakmayacaktık.

Osıralar on iki yaşındaydım. 1968 yılının ağustos ayında, Kadıköy, Rıhtım Caddesi'nden bindiğimiz bir otobüsle, yaşamımızın üç senesini geçireceğimiz köye doğru yola çıktık. Yaklaşık on altı saat süren bir yolculuktan sonra gece vakti, kasaba merkezinde otobüsten inişimiz ve kiraladığımız bir at arabasıyla köye gidişimiz aklımdan

hiç çıkmadı. Gece yarısını epey geçtikten sonra yorgun ve bitkin bir halde vardığımız köyde köpekler ilk kez gördükleri bizi çılginca havlayarak karşıladı. Karanlıkta etrafımıza bakındığımızda taş ve kerpiçten yapılmış kulübelerden başka bir şey görünmüyor, evlerden en küçük bir ışık sızmıyordu. O gece muhtarın evinde konuk olduk ve acı bir gerçeği onun ağzından dinledik:

Köyde bir ilkokul olmasına karşın ortaokul yoktu. Oysa kardeşim ve ben o sene ortaokula başlayacaktık. Bunu muhtara söylediğimizde, en yakın ortaokulun beş kilometre uzaktaki kasaba merkezinde olduğunu anlattı. Peki nasıl gidecektik? Ne yazık ki, köydeki diğer ortaokul öğrencileri gibi yürüyerek gitmekten başka çaremiz yoktu. O sıralar Cumartesi günleri de okul olduğu için gidiş dönüş günde on kilometre, haftada ise altmış kilometre yol yürümek zorundaydık. Bu acı gerçek kardeşimle beni şoke etmiş, üç sene boyunca her gün on kilometre yol yürümeye dayanıp dayanamayacağımızı düşünmeye başlamıştık.

Okulların açıldığı gün, yaşıtımız bir grup öğrenciyle evimizin önünde buluşup, kasabaya doğru yola çıktık. Tam on kişiydik. Köyün son evini ardımızda bırakacağımız sırada elinde çantası ve okul kıyafetiyle bir kız öğrenci peşimizden bağırmaya başladı:

“Beni bekleyin. Ben de ortaokula geliyorum.”

Erkek öğrenciler şaşırıp kalmışlardı. İçlerinden biri: “Vay anasına,

Hanife de bizimle geliyor” diyerek şaşkınlığını belli etti. Adının Hanife olduğunu öğrendiğim kız, yanıma geldiğinde onu dikkatle süzdüm.

Başının iki yanında örgülü sarı saçları vardı, yüzü son derece güleçti ve yeşil gözliydi. Şaşkınlığımı hala üzerinden atamayan erkek öğrencilerden biri saklayamadığı bir kızgınlıkla ve adeta azarlarcasına konuşmaya başladı:

“Kız başına bu kadar erkeğin arasında işin ne, hem bu kadar yolu nasıl yürüyeceksin her gün?”

Diğer erkek öğrenciler de ondan farklı düşünmüyorlardı: “En iyisi vazgeç bu sevdadan, kış var, yazı var, sıcağı var, soğuğu var, kız başına dayanamazsın.”

Hanife'nin onlara verdiği yanıt son derece çarpıcıydı: “Siz nasıl yürüyorsanız ben de öyle yürürüm, kimseye güvenmiyorum, siz yanımda durmazsanız öğretmenin kardeşleri var, onlar durur yanımda.”

Hanife'nin bu yanıtı ona ve yürüdüğüdeki azim duygusuna hayran kalmamıza yetmişti. Demek ki, o çileli yürüyüşte kardeşimle beni bir yol arkadaşı olarak görüyordu. O günden sonra okula giderken evlerine uğrayıp onu da alarak onca yolu üçümüz birlikte yürümeye başladık.

Hanife o bölgenin yerlisi olduğu için yollarda bizden çok daha hızlı ve gözü pekti. Kış mevsiminin yağmurlu, çamurlu havalarında,

ikinci vakti okuldan çıkışımızda karanlık çoktan inmiş olurdu. Okulun yakınında oturan öğrenciler hemen evlerine gider, Hanife, kardeşim ve

Hanife bize cesaret veriyor, onun varlığına güvenerek o uzun yola katlanıyorduk.

ben o ıslak karanlıkta köye kadar yürüyeceğimiz beş kilometrelik yolu adımlamaya başladık. Dere, tepe, çamurlu patikalardan yürüyerek, bazen de dere yataklarından geçerek köye varmamız saatler sürerdi. Okuldan çıktığımızda inmeye başlamış olan akşam karanlığı yolu yarılattığımızda iyice çöker, göz gözü görmez olurdu. Açık söylemek gerekirse o karanlık yol boyunca biz Hanife'ye değil, Hanife bize cesaret veriyor, onun varlığına güvenerek o uzun yola katlanıyorduk. Ne yazık

ki, gerek okulda gerekse köyde Hanife'ye destek veren kimse yoktu. Örneğin yolda karşılaştığımız kadın ve erkekler yanımıza gelerek Hanife'ye cesaret kırıcı sözler söyler, "Kız başına okuyup da ne olacaksın, otur evinde, kismetini bekle." derlerdi. Yalnızca bizler desteklerdik Hanife'yi...

Hanife'nin üstünde başında doğru düzgün giyeceği olmadığı gibi, kışın o çamurlu yollarda kullanılabileceği çizme ya da bot ayakkabısı da yoktu. Ne bulursa onu giydiği için okuldaki kasabalı kızlar o yoksul görünüşünden tedirgin oluyorlar, onunla arkadaşlık yapmaya yanaşmıyorlardı. Hanife'nin yollarda ve okulda bizden başka arkadaşları yoktu.

Bir okul dönüşü bu durumu anneme anlattığımızda hemen evdeki sandıkları ve bavulları açtı. Ablalarımın artık giymediği pantoları, çizmeleri ve ayakkabıları Hanife için ayırdı, ertesi akşam kendi eliyle götürüp verdi. O sayede Hanife, bastırın kış soğuklarında kardan ve soğuktan korunacağı elbiselerle okula gidip gelmeye başladı. Dersleri gayet iyiydi, bizim çözemediğimiz matematik problemlerini çözüyor, yapamadığımız ödevlerimizde ondan yardım istiyorduk. O bitmek bilmez yollarda dayanağımız olmuştu. En büyük hayali, ortaokuldan sonra en yakın şehirdeki öğretmen okuluna giderek ablam gibi öğretmen olmaktı.

Cesareti ve azmiyle tüm öğrencilere örnek olan Hanife ile tam üç

sene boyunca dere tepe, yaz kış demeden kasaba ortaokuluna yürüyerek gittik. Yazın kavurucu sıcaklarında, kışın dondurucu soğuklarında yorgunluktan bitap düşmüş bir halde okula varır, öğleden sonraki derslerde yorgunluktan kapanan gözlerimizi açık tutmak için mücadele ederdik. Gece yine aynı yolu yürüyerek köye döndüğümüzdeyse bu kez gaz lambasının titrek ışığı altında derslerimizi çalışırken çocuk bedenlerimize yüklenen günün yorgunluğu nedeniyle bir anda uykuya yenik düşüp, oturduğumuz yerde uyuyakalırdık.

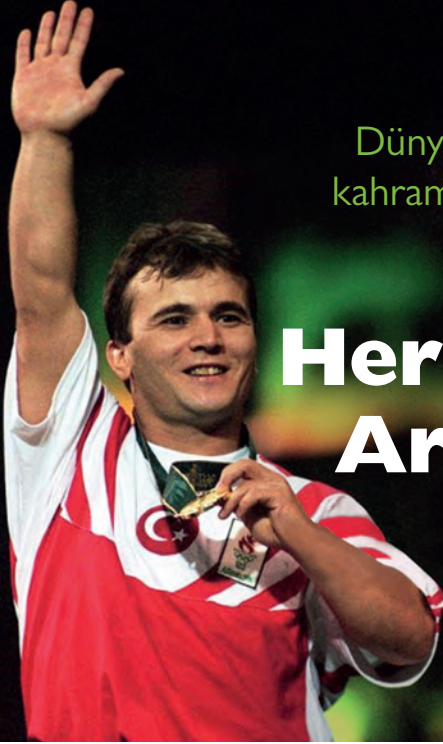
Mezun olduğumuz yaz, İlköğretmen Okuluna giriş sınavında başarılı olan Hanife'nin, büyükçe bir bavulla köyden ayrıldığı sabahı hiç unutmadım. Üç senedir yollarda çektiği çile son bulmuş, en büyük hayali gerçekleşmişti. Hem kendisi hem ailesi hem de bizler çok mutluyduk. Dört sene sonra çok istediği öğretmenlik mesleğine kavuşacak, belki de kendi köyüne öğretmen olarak atanacaktı. Hanife'nin ayrılmasından kısa bir süre sonra ablamın mecburi hizmeti bitti ve İstanbul'a döndük. Ne yazık ki, o günden sonra bir daha hiç haberleşemedik. Aradan tam kırk yedi sene geçti. Hâlâ merak ederim. Hanife şimdi nerelerdedir, ne yapmaktadır, mutlu mudur? Umarım o çilekeş ve idealist kız, ülkemizin bir köşesinde, bir öğretmen emekliisi olarak huzurlu bir hayat sürmektedir. Bunu fazlasıyla hak etti çünkü. •

mehmetunverbd@gmail.com

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Dünyayı ayağa kaldıran
kahraman şampiyonumuz

Cep Herkülünün Ardından

İçim titredi, ciğerim yandı, erken kaybettik dünyayı ayağa kaldıran kahraman şampiyonumuzu.

Evet o gerçek kahramanımızdı. Yediden yetmişe tüm Türk dünyasını gururlandırdı. Türklüğün adını, bayrağını, sevdasını dalga dalga yaydı heryere. Minik yapılı bu dev adamımız sadece kilosunun üç katı ağırlığındaki halteri değil, Türklüğün yüce adını da kaldırdı havaya, uçurdu göklere.

Elinin tersiyle itti Amerika'nın milyonlarca dolarını. Reklam şirket-

lerinin teklif ettikleri servetleri de umursamadı. O Türk'tü, anavatanına kavuşmaktan başka amacı yoktu. O nedenle gözü, hiçbir şeyi görmedi. Eğer katılacaksa şampiyonalara ve olimpiyatlara, artık Türk Milli takımı adına kaldıracaktı halteri. Türk bayrağını çektirecekti göndere ve İstiklal Marşımızı dinle-

Naim
Süleymanoğlu
Cumhurbaşkanı
Turgut Özal
sayesinde
Türkiye'ye
gelebilmışti.

tecekti tüm dünyaya.

Rahmetli Cumhurbaşkanı Turgut Özal sayesinde Türkiye'ye gelebildi Naim. Bana "Git ne yapıp edip getir." talimatını verdiğinde, Avustralya'daki bir avuç Türk için altyapısını tamamlamışlardı bile. Artık söylememde bir mahzur yok. Aslında Naim'i bir yıl önce getirecektik Türkiye'ye. Ancak operasyonu son saniyede fark eden Bulgar'lar, kılıpayıyla kaçırmışlardı dünya şampiyonunu.

Bir yıl sabrettik, sonra başarıyla ele geçirebildik cep herkülünü. Artık devlet sırrı olmaktan çıktığı ve bütün dünya bildiği için rahatça söyleyebilirim. Sahte pasaportla çıkarabildik Naim'i Avustralya'dan. Öylesine süratli hareket edildi ki kimse farkedemedi Naim'in kaçırıldığını. Olay duyulduğunda ve dünya (şampiyon kayıp) diye ayağa kalktığında Naim, TWA uçağıyla Londra'ya inmek üzereydi.

Londra'da normal bir yolcu gibi uçaktan inip, onu bekleyen sefaretimize ait otomobile bindiğimizde yanında ben, sağında ise rahmetli Selim Egeli vardı. Şoför her ihtimale karşı bizi dolambaçlı yollardan Büyükelçiliğe götürdü. Rahmetli Başbakan Özal, büyükelçimiz merhum Rahmi Gümrükçüoğlu'na (Naim sefarete girdikten sonra İngiliz Hükümetini haberdar edin) talimatını vermiş, özel uçağını da Ankara'dan yola çıkarmıştı.

Naim'in Türk Büyükelçiliği'nde olduğunu hayli rötarlı öğrenen İngi-

liz'ler, başlarının belaya girmemesi ve büyük bir skandalın patlamaması için, bizim Naim'i hemen ülke dışına çıkarmamızı istedi. Bunun için gelecek uçağımıza izin verip, özel bir apronda bekleteceklerini söylediler, başka bir yardımcıların olamayacağını da kesin bir dille belirttiler. İşin bazı yerlerini ve yaşanan zorlukları, konuyu uzatmamak için pas geçiyorum.

Naim'in kaçırıldığı ve Londra'da Türk büyükelçiliğinde olduğu haberi bir anda bomba gibi patlamış, sefaretin önünde çok büyük bir kalabalık birikmiş, gazeteciler ve televizyoncular bir açıklama alabilmek için itişip durmuşlardı. Balkondan baktığımızda gördüğümüz manzara moralimizi bozmuş, -yaptığımız planları altüst etmişti. Çaresiz beklerken, aklıma bir fikir geldi. Büyükelçimize çok kısa boylu birine ihtiyacım olduğunu, varsa onu Naim'miş gibi yüzünü şemsiyelerle örterek 3 araçtan oluşacak bir konvoyun ortasına oturtup, Londra caddelerinde iki saat gezdirmemiz halinde, sefaretin önünde bekleyen basın ordusu, diplomat ve meraklıların o araçları takip ederek binadan uzaklaşacaklarını söyledim. Biz de o tenhalıktan istifade edip, asıl Naim'i başka bir araçla havaalanına götürüp, bizi bekleyen uçağıya bindirebiliriz.

Bu plan Büyükelçi Gümrükçüoğlu'nu hem tatmin etmiş, hem de heyecandırmıştı. Sefaretin açışısı tam benim aradığım gibi, çok kısa boylu ve Naim'e benzetilebile-

3 araç ve ortadakinin içinde sahte Naim hareket etmiş, büyükelçiliğin önündeki kalabalığın tamamı da bu sahte kortejin peşine düşerek saatlerce Londra'da geniş turlar atmıştı.

cek biriydi. Hemen çağırıp giydirdik ve planımı başarıyla uygulamaya koyulduk. 3 araç ve ortadakinin içinde sahte Naim hareket etmiş, büyükelçiliğin önündeki kalabalığın tamamı da bu sahte kortejin peşine düşerek saatlerce Londra'da geniş turlar atmıştı.

Balkondan bakıp, sefaretin önünde kimsenin kalmadığını görünce, diplomatlarımızdan birinin gösterişsiz aracı ve Naim'le birlikte Londra Havaalanı'nın yolunu tuttuk. Türk ve İngiliz Başbakanlarının (Özal ve Thatcher) dostluğu ve diyalogu işi bitirmiş, bizim de rahatça uçağa binip Ankara'ya hareket etmemizi sağlamıştı. Buraya kadar herşey normal gitmişti. Ya sonra ne yapacak, Türkiye'ye dönüşte hangi hava koridorunu kullanacaktık? Uçağın Pakistan'lı pilotu Tahir, Bulgaristan üzerinden geçmeyeceğimizi, Yunanistan üzerinden gidişi deneyeceğini, ancak gizlilik nedeniyle izin istemeyeceğini ve kör uçuş yapacağımızı bildirdi. Bu tam bir maceraydı işte. Yunanistan geçişimizi haber alsa, bizi inişe zorlar, üstelik Bulgaristan'a da haber verirdi.

Herneyse, Allah'a sığınarak gece uçuşumuzu sağ salim ve kazasız belasız tamamlayıp, bizim hava sahamıza girdik. Havada neler yaşadığımızı, ne büyük tehlikeler atlattığımızı, Naim'le birlikte hatta personelin de iştirakiyle ne dualar ettiğimizi anlatmayacağım.

Türkiye'ye geldik ama, hangi havaalanına inecektik? Havaalanlarının tamamı gazeteciler tarafından kuşatılmıştı. Oysa yaptığımız plana göre, Ankara Esenboğa Havaalanına inecek ve oradan bir araçla başbakanlığın binasına gidecek, salonda ekonomik konularda bir basın toplantısı yapan

Dönemin Başbakanı Turgut Özal, ve Naim Süleymanoğlu'nun karşılaşması

Özal Ailesi ve Naim Süleymanoğlu'nun yakınları birlikte

Özal'ın yanına ve basının huzuruna çıkarak sürpriz yapacaktık. Problemi yine rahmetli Özal'ın zekâsı çözdü ve verdiği talimatla bizim askeri Mürted havaalanına inmemizi istedi. Öyle de yaptık ve bizi karşılayan generalle selamlaştıktan sonra, sivil bir araçla Başbakanlığa hareket ettik. Ama burada, uçaktan inen Naim'in toprağı öpüp, hüüngür hüüngür ağladığını da söylemeden geçemeyeceğim.

Gerisi hepinizin bildiği gibi oldu. Kapıyı açıp salona girdiğimizde yer yerinden oynadı ve tüm gazeteciler büyük şampiyonu ayakta alkışladı. Merhum Başbakan Özal, Naim'e sarılarak "Vatanına hoşgeldin." dedi ve öptü.

İşte Naim'in Türkiye'ye gelişinin çok özet hikayesi budur. Yeri gelmişken operasyonda görev alan herkese, Sidney'deki vatansever insanlarımıza, Londra Elçilik mensuplarına, dönemin Halter federasyonu Başkanı merhum Arif Hikmet Say'a şükran borcumuzu da ödemeliyim. Türk'ün kararlılığı, cesareti ve zekâ-

sıyla hedefine ulaşan bu operasyonun baş mimarı rahmetli Turgut Özal'dır. Ruhu şadolsun.

Naim'le ilgili çok hikayelerim var. Kore olimpiyatlarından dönüşte Singapur Havaalanı'nda, tekerlekleri açılmadığı için uçağımızın gövde üstü düşüşünü, kaptan Tahir ve hostesimiz Emine Köprülü'nün olağanüstü gayret ve çabalarıyla, kazayı burnumuz kanamadan atlattığımızı, uçağımızı Brunei Sultan'ı Hasan'ın onarttığını, Bahreyn Emirinin bir gece misafiri olduğumuzu unutmam mümkün değil.

Bu ülke Naim için ne yapsa azdır. Sadece bizim değil, dünyanın yetiştirdiği en büyük sporculardan biridir o. Cenazesini bir kahramana yakışır şekilde, çok büyük bir devlet töreniyle ve yüzbinlerce insanımız arkasında yürüyerek kaldırmalıydık. Bu onun hakkıydı. Olmadı, yapamadık, çok üzüldüm. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. •

canpulakbd@gmail.com

Geçmişten geleceğe
bir umut köprüsü

Emin Nedret İşli

Mete Akyol, sık sık dergide çıkan özellikle Atatürk ile ilgili gerçekleri dillendiren yazılardan dolayı “hata avcılığı” adı altında “açık bulma” fırsatçılığı yapanların hedef tahtasıydı. Öncelikle Mete Akyol-Mehmet Haberal candostluğunu bozmak için fırsat kollayanlar dergiyi didik didik ederlerdi.

“Öyle değil!” diyerek Mehmet Haberal’ın kapısını çalanları yanıtlamak ve belgeleri gösterme gereğini duyardı, Mete Akyol. Birinde kent dışındaydı. Vakit de

geçti. Kaynağı, belgeyi Mehmet Haberal’e gönderememenin üzüntüsü içindeydi. İşte o anda Emin Nedret İşli’ye ulaştık. Gece yarısı olmasına karşın. İşli kaynağın ilgili bölümlerini tarayıp Mete Akyol’a ulaştırdı. Sabah da kitabı kargo ile Mehmet Haberal’a gönderdi.

Vefalı biriydi, Mete Akyol. Bu yardımı unutamadı. İşli’ye kitabın, kargonun bedelini göndermek istedi. Emin Nedret İşli de Mehmet Haberal, Mete Akyol gibi kendini ülkesine, insanlarına “alacaklı” de-

Emin Nedret İşli, “Arşivler parçalanmadan korunmalı” diyor

ğil “borçlu” hissedenler soyundandı. Kabul etmedi... Mete Akyol da ilk fırsatta İşli’nin mekânına uğrayıp hem yüz yüze görüşmek, teşekkür etmek, hem de bir biçimde borcunu ödemek istiyordu.

İnkılâp Kitabevi’nin kuruluş yıldönümü toplantısında kürsüye gelenlerden biri Emin Nedret İşli’ydi. Konuşmasını yaptı. Mete Akyol da topluluğa seslendi. Daha sonra Mete Akyol, İşli’nin yanına gitti. Teşekkür etti. Bir zarf uzattı. Emin Nedret İşli almak istemedi. Akyol: “*Bu dünyadan borçlu gitmek istemem. Lütfen alın...*” dedi.

Türkiye’nin yüz akı aydınlarından biri olan Emin Nedret İşli çoğunlukla “Sahaf” olarak bilinir. İşli’nin çok yönlü, on parmağında on marifet olduğunu öğrenince, Mete Akyol Bütün Dünya dergisinde ona yer vermek, okurlarıyla buluşturmak istedi. Ne yazık ki bir

Önce çırak, sonra seyyar sahaf, şimdi de sahafların şeyhi ve kethüdası olan İşli, kitapları, kurtarma savaşımından bulduğu fırsatlarda da değerli çalışmalara imza atıyor.

kaç ay sonra aramızdan ayrıldı, Mete Akyol. Kimseyi kırmadan, üzmeden ve hepsinden önemlisi kul hakkı yemeden.

“Kürezilleşme” çağında, geçmişten geleceğe bir umut köprüsüdür, Emin Nedret İşli. Hem alaylı hem de mektepli kültür elçisi olan İşli, Pertevniyal Lisesi’ni bitirdiğinde kitap kokusunun büyüüne kapıldı. Beyazıt’taki Sahaflar Çarşısı’na

ağabeyi gibi o da çırak oldu. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi.

15 yaşında eline geçen fotoğraf makinesi ile önce evlerinin önünden başlayarak çevrede yok olan tarihi kayıt altına alan ve korumaya çalışan ağabeyi Necdet, Türkiye'nin sayılı mezartaşı uzmanlarından biri oldu.

Ağabeyinin izinden gitti. "İstanbul'da Gömülü Şairlerin Mezartaşları" çalışmasıyla yüksek lisansını tamamladı. Acımasız cenaze levazımataçları, karaborsacılar, leşkargası, çakal ruhlu hurdacılar, paragöz mirasyediler, kadir kıymet bilmeyenlerin ağındaydı "gelecektek emanet alınan geçmiş."

Önce çırak, sonra seyyar sahaf, şimdi de sahafların şeyhi ve kethüdası olan İşli, kitapları, kitaplıkları kurtarma savaşımından bulduğu fırsatlarda da değerli çalışmalarına imza atıyor.

25 dergide tarihe ışık tutan belgeler, bilgiler sunan yazılar yazıyor. Belgesellere, kütüphane, müze ve araştırmalara danışmanlık yapıyor. Mehmet Rauf'un "Halas", Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın "Sergüzeşt-i Hayatımın Cild-i Evveli", "Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu", "Nadir Kitaplar Kataloğu", "Edirne: Serhattaki Payitaht", "Diyarbakır: Müze Şehir", (Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat'tan) Şevket Rado'ya Mektuplar", "Kartpostallarla İstanbul, Denizler, Kıyıları, İnsanlar", "Osman Nuri Ergin Hayatı ve Eserleri",

"Bursa'yı Yazmak", "İstanbul'un 100 Kitabı", "Sahaflığın Dünü Bugünü, Çarşısıyla, Fuarıyla Kitap Aşkı", "Hasan Âli Yücel 1897 – 1961 Albüm"... imzasını taşıyan yapıtlardan bazıları.

Herkesin her şeyi cep telefonundan kolayca alıp sattığı, sanal alemin tutsak ettiği dünyada "püf noktası"na dikkat çekiyor, kasaplıkla cerrahlığın birbirine karıştırılmasını istiyor, İşli:

"İlk önce Türkiye'de kendini sahaf diye tanıtanın Osmanlıca öğrenmesi gerekiyor. Yeni kitap, fotokopi, kopya gibi

işlerden uzak durması; bandrolsüz kitabı satın alsa bile satmaması, asla ve asla korsan gibi kanunsuz işlerin içine girmemesi gerekiyor. İstanbul'da yaşayan bir sahaf, Arapça ve Farsça eserleri anlayabilecek düzeyde mutlaka bilmeli. Rumca ve Ermenice kitapları anlayabilecek düzeyde bu dillere vakıf olmalı. İngilizceyi zaten bilmesi gerekiyor. Biraz da Fransızca okuyabilse on numara sahaf olur."

Müteferrika basımı kitap görmek değil, onu Asaf Halet Çelebi'nin 1950'li yıllarda İstanbul Belediye Başkanlığı'na bağımsız adaylığını koyduğunda bastırıldığı broşür heyecanlandırıyor. Yağmalamaya değil kurtarmaya, define bulma duygusu içinde koşarak gidiyor her çağrıya. Çünkü biliyor

ki “devlet ilgi göstermez, insanlar dönüp bakmazsa bu eserler paranın olduğu yere gider.” Kimi zaman hayalleri yıkılsa da, şapkasını uçuran odalarla da karşılaşılıyor. Unutmadığı günlerden biri Mehmet Akif Ersoy’un damadı Ömer Rıza Doğrul’un çıkarttığı Sebil’ül Reşat dergisinin 60 yıl önce kilitlenmiş ve hiç açılmamış “Çalışma masası, vantilatör, formalar, düzeltiler” ile olduğu gibi kalan idare odasına girdiği andı.

Kitaplar, kitaplıklar kadar yaşayan tarihe tanıklık edenler de unutulmaz anlar yaşıyor, İşli:

“Gittiğimiz evin kapısında Abdülhamid’in kızı Ayşe Sultan’ın azatlısı Adiga, İçerde Hamid Rauf Osmanoğlu vardı.

Ayşe Sultan’ın oğlu. Ayşe Sultan, II. Dünya Savaşı yıllarında Almanya’da sürgündeyken oğlu menenjit geçiriyor. Tedavi edilemediği için engelli kalıyor, konuşmıyor. Adiga Hanım bakıyormuş. O tarihlerde epey yaşlıydı kadın. Şehzade de yaşlıydı. Ölene kadar baktı, Adiga Hanım. Ev saray yavrusu! Ayşe Sultan ölmüş, köşk eşyalarıyla birlikte kalmış. Sultan Abdülhamid’in yaptığı mobilyalar var. Üst katına çift merdivenle çıkılıyor. Ortada büyükçe dikdörtgen bir hol, bütün odalar birbirine açılıyor. Bir odadan girdik, anahartarla aç aç sonuncudan çıktık. Sultan Abdülhamid istemediği biri geldiğinde diğer kapıdan çıkarmış

gibi şeyler anlatılıyordu. Bir odaya girdik, dehşet bir kütüphane!.. O köşk şimdi MİT binası.”

Ömer Seyfettin hariç Türk edebiyatında imzasını görmediği yazar yok. Onu üzen devletin ilgisizliği. “II. Murat, Fatih Sultan Mehmet ve II. Beyazıt... Yani dede, baba ve oğul, üçünün Saruca Paşa ailesine tımarla ilgili verdiği fermanlar”ı fahiş fiyatla pazarlamak yerine Rahmi Koç’un kızı vefat eden Sevgi Hanım’a ulaştırıp “Sevgi Hanım bunları almazsanız bunlar gidecek, yarın öbür gün bunları Avrupada bir müzede görürüz” dediğinde aldığı destek ve eserlerin müzede sergilenmesi sevindiriyor, onu:

“Meclisteki 550 adamın evine baksak, evinde kitap olmayan milletvekili adedi yüzde elliden fazladır. Yani rical-i devletten hiç ümit yok. İş dünyasına gelince. Paraları var ama onların da sorunu eğitim ve estetik. İş dünyasının eğitimi zayıf, estetik duyguları da gelişmemiş. Bakır üzerine kazıma tekniği ile yapılmış kötü bir çalışmayı alıp duvarına asmayı tercih ediyor ama burada birkaç bin liraya alabileceği yüz elli yıllık bir hat levhasına dönüp bakmıyor. Ömer Koç’un dünya çapındaki koleksiyonu yalnızca maddi kıymetiyle değil, estetik açısından da çok zevkle, bilerek toplanmış bir kitaplık. Kitaba en ilgisiz birini bile silkindirip kendine getirebilecek müthiş bir kütüphane. Celal Şengör’ün kitaplığı da çok zengin. Dünyada iki adet bulunan atlastan

biri İngiliz Kraliyet Akademisi'nde diğeri Celal Şengör'de."

"199 yıllık zaman dilimi içinde yaklaşık 40.000 civarında olduğu tahmin edilen Osmanlıca basılan kitaplar içinde dini, edebî, tarihi, hukukî, fennî, siyasi hemen her konuda kitap olduğu gibi bir semt derneğinin veya bir yardım cemiyetinin tüzüğü, bütçe kitapçığı veya üyelik listesi de bulunduğunu ve bunlardan temel kaynak ve başvuru niteliğinde olanların yeni Türk alfabesine çevrildiğini ve yayımlandığını" anımsatan Emin Nedret İşli, yazı devriminden dolayı Atatürk'e saldıranın dayanılmaz cahilliğini açıklıyor:

"Türk edebiyatının önemli temsilcileri kabul edilen yazarların bütün roman, şiir, hikâye, tiyatro eserleri yeni harflerle de

defalarca basıldı, basılıyor da. Osmanlı şairlerinin divanlarının tamamına yakını tez olarak yeni harflere aktarıldı. Bu edebiyatın zirve isimlerinin divanları resmî ve özel yayınevleri tarafından yayımlandı. Elbette hâlen kütüphanelerimizde günümüz okuyucusuna çevrilerek ulaşması gerekli yazma ve

İşli, "Türkiyede kendini sahaf diye tanıtanın Osmanlıca öğrenmesi gerekir." diyor

basma eserler vardır. Ama bu iş için toplumsal bir cezbeyle Osmanlıca öğrenmek gerekmez. Aslen bütün bir halka eski kitapları, okusunlar diye Osmanlıca öğretmeye çalışmak, devletin yapması gereken çevirim işini yapmayıp yükü vatandaşın üstüne atması demektir. Kültür Bakanlığı ve akademik çevrelerin hazine diye vasıflandırdıkları eserleri yeni harflere aktarmayıp, yani uzmanların yapması gerekenleri yapmayıp vatandaşa "gel sen öğren, sen oku" demeleri işin kolayına kaçmaktır. Osmanlıcadan yeni harflere çevrilmesi gereken kitapları senelerdir ihmal eden Kültür Bakanlığı bu konuda en ihmalkâr kurumdur."

Tek ciltlik "An Encyclopedia of London" dışında İstanbul aşığı Reşat Ekrem Koçu'nun hazırladığı "İstanbul Ansiklopedisi" türünün tek örneği idi. Koçu'nun sağlığında 11 cilt olarak 'G' harfine kadar

yayımlanan ve ölünce yarım kalan, “gerisi yok” denilerek büyük bir eksiklik ve üzüntü kaynağı olan “İstanbul Ansiklopedisi” konusunda da “yayımlanmayan diğer maddeleri ve arşivi” bularak sevindirici haberi Emin Nedret İşli verdi. Veren elin alan elden üstün olduğu erdemiyle yaşar. Kapalıçarşı hakkında yazılan kitapların azlığına bakarak şiirin de yok denecek kadar az olacağını düşünenlere bir güldestelik şiir bulup sunar.

Atatürk’ün cephede bile yanından ayırmadığı, ayrılmadığı kitaplar bugün Anıtkabir’de görenleri büyülüyor ve düşündürüyor. Batı bu hazinelerin farkına Batı vardı. Elllerinde cam, plastik eşyalarla takas ettikleri bu eserler şimdi Batıdaki kitaplıklarda koleksiyonlarda. Arkeolog kılıklı yağmacılar da yer altı zenginlikleri yağmaladı. 1940’larda, bir adamın at arabasına doldurduğu kitapları Haliç’e atmak üzere olduğunu gören Avusturya elçisi 15 liraya bir araba dolusu kitabı satın alıyor. Bunların içinden şu anda Viyana’da müzede sergilenen, İbn-i Sina’nın El Kanun fit Tıbb (Tıbbın Kanunu) gibi çok değerli yapıtlar çıkıyor. Ali Emiri de Dîvânu Lugâti’t-Türk’ü benzer biçimde yok olmaktan kurtarıyor.

İbnü’l Emin Mahmud Kemal İnal’ın “Sahaflardan geçmediğim gün, diyâr-ı gurbette bulunuyorum zannedirdim” dediği sahaflar, kültür tarihinin yılmaz savaşçılarıdır. Ancak, her eski kitap satan sahaf değil.

“Bir sahafın kitaba değer biçebilen, meraklısına yol gösteren, orada yoksa nerede bulunabileceğini söyleyebilen, hangi kitapla kimin ilgilendiğini bilen biri olması gerekir.”

“Bilindiği gibi eski sahafılar birer âlim gibi bilgi ile yüklüydüler; hatta aralarında Raif Yelkenci gibi allameler de vardı. Ki Yunus Emre Divanı hakkında Fuat Köprülü ile mübaheseye, hatta münakaşaya girebilecek kıratla ilim, irfan sahibidiler. Bugün ne yazık ki, ikinci el, ucuz ve eski kitap satan herkese bu unvan veriliyor..

Bir sahafın kitaba değer biçebilen, meraklısına yol gösteren, cesaretine heves aşıl原因an, kitabın özetini yapan, orada yoksa nerede bulunabileceğini söyleyebilen, hangi kitapla kimin ilgilendiğini bilen biri olması gerekir. Bu yönüyle bir nevi bibliyografıtır aynı zamanda sahafılar. Günümüzde bu özelliğın sahafılar içinde ne kadar yaygın olduğu tartışıl原因sa da, sahafılık mesleğini geçmiş原因te bu inceliklere sahipti.” diyen Emin Nedret İşli, soyu tükenmekte olan bir aşkın hem yolcusu hem de kolcusudur. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Geleceğin İstanbul'unu Baştan Başa Dolduran Gökdelenlerde

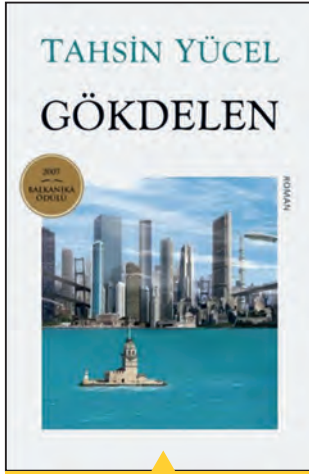
Geçen yıl yitirdiğimiz Tahsin Yücel, ölü-
münden on yıl önce yayınladığı Gök-
delen romanında okurlarını 2073'ün
gökdelenlere
boğulmuş İs-
tambul'una gö-
türüyordu. Ters
ütopya denilebi-
lecek türde bir
yapıtı bu.

İnsanoğlunun özgür, haksızlıklara uğramadan, sömürülmeden, varlıklı, rahat yaşam sürmesini düşleyen yazarlar ütopya denilen düş ülkeleri ülkeleri tasarlamış, böyle yerlerde devlet yönetiminin, insan ilişkilerinin nasıl olmasının beklenebileceği konusunda görüşler geliştirmişlerdir. Ütopya bir türlü gerçekleştirilmeyen yeryüzü cennetidir. Tarih içinde Platon'dan Thomas Morus'a, Campanella'dan Francis Bacon'a değin yapıtlarında böyle cennetleri canlandıran yazarlar görülmüştü.

Eşitlikçi, doğru, güzel toplum düzeni yerine haksızlıkları, baskının, olumsuzlukların yoğunlaşması ise bu olumsuz sonuçların ezdiği toplumlara anlatan ters ütopya türünde yapıtlara yol açmıştı. Aldous Huxley'in Yeni Dünya'sı, Ray Bradbury'nin Fahrenheit 451'i -beyaz perdeye de aktarıldıkları için- bunların en çok bilinen örneklerindendir. Tahsin Yücel'in romanı da işte bu çerçevede içinde yer almaktadır.

Yücel'in ölümünden on yıl önce yayınlanmış romanında, pek kötü

*“Görgüsüz,
kültürsüz bir
dünyada kentin
doğası, tarihsel
dokusu yok
edilmişti...”*

bir düş canlandırılıyordu:

Cumhuriyet'in ilanından 150 yıl sonradan İstanbul'u gökdelenler kaplamıştı... Görgüsüz, kültürsüz bir dünyada kentin doğası, tarihsel dokusu yok edilmişti... Büyük sermaye, rüşvetle beslenen hukuksuz yönetim organını da ele geçirmişti... İnsanlık değerlerine yanzılan bir ortamda yaşanabilir miydi?

Ancak romancı, canlandırdığı karanlık gelecekle ilgili öngörülerini, anlattığından daha da çabuk gerçekleşmiş sayıyordu. Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'n-

deki İçimizdeki Kentler konuşması yaşadığı kente yakılmış umutsuz bir ağıt olmuştu:

“Şahsen ben İstanbul âşığı değilim. Bildiğiniz gibi, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçildi ama ben bunun çok yerinde bir seçim olmadığını düşünüyorum. ‘İstanbul gerçekten de bir başkent midir?’ diye kendi kendime sormadan edemiyorum. İstanbul’un elbette başkent olmayı hak ettiği dönemler vardı, ama bugün böyle bir şeyden söz etmek hâlâ mümkün müdür? On

iki yaşında İstanbul'a ilk geldiğim-
de Serencebey Yokuşu'nda oturan
amcamı ziyarete giderdim. Daha
sonraki yıllarda da gidip geldim.
Oranın güzelliği hâlâ gözlerimin
önünde: parke taşlarla kaplı sokak-
lar, iki katlı, cumbalı ahşap evler...
Bugün artık izine rastlayamadığı-
mız bu tür sokaklardan Aksaray ve
Fatih'te de vardı.

Bugün kentleşme kavramı bende
iyi bir çağrışım yapmıyor. Aslında
olumlu bir çağrışımın olması
gerekir ama sözcüğünün zihnimde
uyandırdığı çağrışım bozulmaya
denk. Her ne kadar kentlerden
kaçmaya çalışsanız da, birçok şey
tarafından koşullandırıldığınız için
bunu yapamıyorsunuz. Yaşadığımız
kenti her şeye rağmen seviyorsunuz,
ancak bir yandan
da daha güzel, daha
düzgün bir kente öz-
lem duyuyorsunuz.”

Tahsin Yücel yok
edilmiş İstanbul'a bir
ağıt olan “Gökdelen”
romanını o konuşma-
sında şöyle özetle-
mişti:

“Romanda Kara-
denizli bir müteahhit
New York'a gidiyor
ve hayran kalıyor.
Döndükten sonra
İstanbul'u da New
York gibi bir şehir ya-
pacağına söz veriyor
ve yüz küsur katlı
apartmanlar inşa etmeye girişiyor.
Romanının diğer bir kahramanı

ise benim gibi emekli bir öğretmen,
ama onun benden farklı olarak bah-
çe içinde bir evi var. Metin bu iki
karakterin birbirlerine karşı verdiği
mücadeleyi konu alıyor. Karadenizli
müteahhit, emekli öğretmenin evini
yıkıp yeni bir gökdelen dikmeyi ka-
fasına koyuyor ve sonunda mahke-
melik oluyorlar. Mahkeme sonunda
yargıçlar Karadenizli müteahhit
lehine karar veriyor.”

Böyle bir sonucun alınabilme-
si için Yücel'in ters ütopyasında
varlıklı kesimin avukatı, hukukçu,
eski solcu Can Tezcan, hukukun
özelleştirilmesini sağlayacak bir
girişim başlatır. Bunu başarır da.

Bu akıl almaz hedefin gerçek-
leşmesi için 2073 yılında çıktığından
çıkması hukuk uygulamaları zaten

“Bugün kentleşme
kavramı bende
iyi bir çağrışım
yapmıyor..”

elverişli bir ortam hazırlamıştır:

“Her şey özelleştirildi bu ülkede, öncelikle yabancılara, yabancı alıcı çıkmayınca da yerli kodamanlara, yani onların taşeronlarına satıldı, dağlar taşlar, ırmaklar, denizler, limanlar, havaalanları, gemiler, uçaklar, trenler, yollar, köprüler, fabrikalar, çöpler, okullar, üniversiteler, stadyumlar, her şey özel kurumların elinde.”

Yöneticiler ülkede ne var ne yoksa satmaktadır:

“Böylesini ne gördüm, ne duydum. Nasıl olsa el koymuşlar adamların her şeyine, ne oluğu, nereden kaynaklandığı bilinmeyen bir açık gerekçesiyle, banka, fabrika, ev, çiftlik, araba, her şeylerini almışlar ellerinden, arabalarına kendileri biniyor, köşklerinde kendileri oturuyor, bankalarından da dostlarına bol bol kredi veriyorlar...”

Yaşamı neredeyse tümüyle kuşatan bu bozuk düzen sağlıktan eğitime, şehircilikten iletişime uzanmış, sıra yargıya gelmiştir.

“Bugün yargı ne özel, ne kamusal. Daha doğrusu, kimi zaman özel gibi görünüyor, kimi zaman kamusal. Ama daha çok özel. Her şey yönetimin, yönetimin bile değil, hükümetin başındaki adamın iki dudağı arasında. Yani kamusal görüntüsü altında özel, özelden de öte, bireysel. Yani yargının en kötü, en yoz biçimi.”

İnşaat sektörü ekonominin temeli olmuştur artık. Kenti gökdelenlere boğan inşaatçı Temel Diker yaptıklarıyla övünmektedir:

“Ben yeni bir kent kuruyorum, tamam mı, tek başıma koca bir kent kuruyorum, kurmaya çalışıyorum, yani, tek derdim bu: Hepsi aynı biçimde, aynı yükseklikte gökdelenlerden oluşan bir kent, gökdelenlerin tek farkı numaraları olacak, bir de renkleri. Bir düşün, her yer tıpkısının aynı, her yer eşit, evet eşit, dolayısıyla sokaklar da. Böylesi Amerika’da bile yok.”

Yozlaşma siyasal yönetimi de avcunun içine almıştır. İşbilir başbakan yurttaşların kendisinden istediklerini yerine getirirken partisi için de senetsiz sepetsiz milyar dolarlık bağışlar toplar.

Ters ütopyalar, yeryüzü cennetlerinin sonudur. “Gökdelen” yazarı, öyle bir ortamda geniş halk topluluğunun dışlandığını anlatmaktadır. Onlar o cehennemde yaşam alanının dışına sürülen yıllık atlarına dönmüştür:

“İnsanlar gözlerden uzak yerlere, dağlara, tepelere çekilmek zorunda kalıyor nicedir, yaşlı, genç, kadın, erkek, çocuk, sürülerle, evet sürülerle, yalınayak, yarı çıplak, pislik içinde, tarih öncesinden kalma hayaletler gibi dolaşıp duruyorlar...”

Elbette böyle yönetim sürüp gidemez. Bozuk düzenle işbirliği yapanlar sonunda kendileri de kurban edilecektir. Ülkeden kaçmak zorunda bırakılan roman kahramanı ile yardımcısı, geride bırakacakları kente akan insan sellerini fark ederler:

“Can Tezcan gösterilen yöne baktı: Bir başka insan seli de güneyden geliyordu, şimdi uçaktan da işitilen eski mi eski bir uğultu içinde kente doğru akıyordu. ‘Yılkı adamları’ diye söylendi Sabri Serin. ‘Bunlar yılkı adamları, efendim.’ Can Tezcan, Rıza Koç’un eski bir sözünü anımsadı. ‘Evet, sanki dünya yeniden kendisi oluyor,’ diye söylendi, bir an düşündü, sonra, bir kez daha ve kararlı biçimde, yeşil düğmeye bastı. ‘Kaptanım, biz

diğim İstanbul’u yok ettiler” dedi. İstanbul’un son 15 yıldaki, olumsuz değişimini anlattı:

“Anılarımın yok edildiği İstanbul’un bu yeni halini sevmiyorum. Orası bugün daha zengin ama daha az özgür bir şehir. Mimari, ekonomici değişti, çok sevdiğim ahşap evler yerle bir edildi. Ben yıllardır İstanbul’un eski fotoğraflarını biriktiriyorum. Bunu neden yaptığımı bilmiyorum. Belki de o zamana dair kalan tek şeyler oldukları içindir. İn-

“Anılarımın yok edildiği İstanbul’un

bu yeni halini sevmiyorum. Orası bugün daha zengin ama daha az özgür bir şehir”

san olmak böyle bir şey; yok eder ve sonra da nostalji yapar, ama artık nostalji yapmak da politik bakımdan yanlış hale geldi.”

Tahsin Yücel’in ters ütopyası, yaşanan günlere tutulmuş bir aynadır. •

konuertopbd@gmail.com

Floransa’dan vazgeçtik, evimize dönelim!” dedi.”

Tahsin Yücel’in ilk ölüm yıldönümünün hemen öncesinde gökdenlerin ağırlığı altında ezilen İstanbul’un yanlış kentsel yapılaşmasıyla ilgili sorunlar gündemde yükseliverdi. İstanbul’da belediye başkanlığı yapmış olan devlet başkanı konuya çözüm arandığını açıklarken kendisinin de kente ihanet ettiğini dile getirmekten kaçınmadı.

İstanbul-Hatıralar ve Şehir kitabının yazarı Orhan Pamuk, politik bakımdan artık İstanbul’da yaşayamayacağını açıklarken “Sev-

Herodot niçin “Tarihin Babası” olarak anılır?

Altın arayan devasa karın-
calar, denizin 300 kez kır-
baçlanmasını emreden
öfkeli bir kral
ve ünlü bir şairi
boğulmaktan
kurtaran bir yunus.

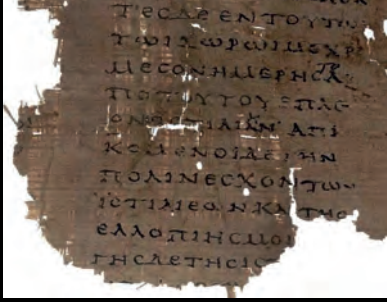
Tüm bunlar, MÖ 5. yüzyılda ya-
şamış Antik Yunan Yazar Hero-
dot’un “Tarih” yapıtındaki anlatılardan
yalnızca birkaçı. Bu metindeki tüm
olaylar, Herodot’un aktardığı biçim-
de gerçekleşmemiş olabilir. Fakat bu
çalışma, tarihin kayıt altına alınması
bakımından devrimsel nitelikteydi.

Herodot’tan önce tarih, olan biten
şeylerin ne sebeple gerçekleştiğinden
ya çok az ya da (tanrıların iradesi
sonucu gerçekleştiği kabulüyle) hiç
bahsedilmeksizin, olayların bir listesi
biçiminde yazılırdı. Herodot ise daha
derin ve mantığa dayalı bir anlayışın
peşindeydi. Bu yüzden de yeni bir yön-
tem benimsedi: Nedenlerini anlayabil-
mek için olaylara iki tarafın açısın-

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

Herodot'un "Tarih" yapıtının bir papirüsü.
(Wikimedia Commons)

dan da bakmak.

Herodot Yunan olmasına karşın, yaşadığı yer olan Halikarnas, Pers İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Güçlü konumdaki Persler ile daha zayıf durumdaki Yunanların bir dizi muharebeye tutuştukları yıllarda büyüyen Herodot, bu konuda bulabileceği her ne varsa bulmaya karar verdi.

Herodot'un anlattığına göre Pers Savaşları, Perslerin egemenliği altında yaşayan Yunanların, Atinalılar tarafından ayaklanmaya teşvik edilmesi sonucu M.Ö 499'da başladı. 490'da Pers Kralı Darius, intikam için Atina'ya ordusunu

Herodot'un anlattıklarına göre dünya.

yolladı. Fakat Atinalılar, Maraton Muharebesi'nde umulmadık bir zafere kazandılar. Persler on yıl sonra, Darius'un oğlu Serhas'ın önderliğinde Yunanistan'ın tamamını istila etmek için geri döndüler.

Herodot'a göre, Serhas'ın miliyonu aşkın askerden oluşan ordusuna, 300 Spartalı komutasındaki bir Yunan gücü, Termopylae Dağ Geçidi'nde karşı koydu. Perslere pahalıya patlamış olsa da, Spartalılar ve kralları Leonidas öldürüldü. Bu kahramanca yenilgi o günden bu yana, kazanma şansı az olanlar için ilham kaynağı oldu.

Birkaç hafta sonra Yunan deniz filosu, oyuna getirdiği Pers donanmasını Atina yakınlarındaki bir boğazda muharebeye çekti.

Persler yenildiler ve Serhas bir daha dönmek üzere kaçtı.

Herodot, tüm bu savaşların nasıl patlak verdiğini ve Yunanların nasıl

galip geldiğini anlatmak için, Akdeniz'in dört bir yanından anlatıları bir araya getirdi. Zamanın dehlizinde kaybolmalarının öncesinde, hem Yunanların hem de Yunan olmayanların zaferlerini kayda geçirdi.

Herodot'un "Tarih"i şu ünlü cümleyle başlar: "Burada sunduğu Halikarnaslı Herodot'un

araştırmalarıdır." Herodot, kitabını bir "araştırma" olarak nitelerek, önemli ve daha az önemli pek çok anlatının bir araya gelmesine olanak sağladı. Pers mahkemesinin iç müzakerelerini de kayıt altına aldı. Mısır'daki uçan yılan rivayetlerini ve bir timsahın nasıl yakalanması gerektiği konusundaki tavsiyeleri de... Bu araştırma yöntemine göre Yunan kökenli "otopsi" kelimesi, "gözüyle görmek" anlamını taşır.

Herodot, edindiği farklı türdeki bulguları bir araya getirecek tarihi irdeleyen ilk yazardır: Görmek ya da görgü tanıklarının beyanları, duymak ya da duyuma dayalı anlatımlar ve söylemler ya da görenekler. Ardından da, olayı sonuçlara bağlamak için sebep ya da özdeyiş kullandı. Kitabının ilk "okurları" aslında dinleyenler idi. "Tarih" esasında 28 bölüm olarak yazıldı ve her birini yüksek sesle okumak yaklaşık dört saat sürdü.

Yunanlar güçlerini ve nüfuslarını artırırken, Herodot'un yazdıkları ve tarih yazma fikri Akdeniz'in öbür

Termopylae Geçidi'nde savaşan Spartanlar ve Persler. ("Die Thermopilen" Vorzeit und Gegenwart, Augsburg, 1832, syf 190)

tarafına doğru yayıldı. İlk sistematik tarihci olan Herodot kusursuz değildi. Zaman zaman Yunanları Perslere tercih etti ve duyduğu bazı anlatılara öylesine çabuk inandı ki, hatalara davetiye çıkardı. Ancak günümüzdeki bulgular, onun aşırıya kaçan iddialarından bazılarını açıklığa kavuşturdu. Sözelimi, Himalayalar'da toprağı kazarken çevreye altın tozu yayan bir marmot türü yaşar. Antik Pers dilinde karcınca sözcüğü, marmot sözcüğü ile son derece yakınlık göstermektedir. Bu yüzden de Herodot, bir tercüme hatasının kurbanı olmuş olabilir.

Sonuç olarak, tamamen yeni bir yöntemle yazan biri için olağanüstü bir iş başardı. Herodot, bu yöntemi ve yaratıcılığı dolayısıyla birkaç yüzyıl sonra, Romalı Yazar Çicero tarafından "Tarihin Babası" ilan edildi. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Kaynak: Why is Herodotus called "The Father of History"? - Mark Robinson

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Cepheden Cepheye
Koşan Komutan:

Gazi Ahmet Muhtar Paşa

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde, ordunun en önemli komutanlarından biri de, Gazi Ahmet Muhtar Paşa'dır. Verilen en zor görevleri başarıyla yerine getirmesiyle bilinen Ahmet Muhtar Paşa, askerlik mesleği süresince Yemen'de, Bosna Hersek'te, Karadağ'da, Makedonya'da, Girit'te, Kars'ta ve Erzurum'daki savaşlarda önemli zaferlere imza atmış, adeta cepheden cepheye koşmuştur.

1839 yılında doğduğu Bursa'daki askeri idadiyi bitiren Ahmet Muhtar, Harbiye okuluna girdi. Harbiye'nin ardından Erkânı Harbiye sınıfını da başarıyla tamamlayan Ahmet Muhtar'ın, kurmay yüzbaşı ve sınıf birincisi sıfatıyla mezun olmasının ardından Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş topraklarındaki askerlik mesleği de başladı.

Ahmet Muhtar, ilk olarak Bosna Hersek ve Karadağ'da savaşan Osmanlı ordusunun kumandanı Ömer Paşa'nın emrine verildi. Harp

Gazi Ahmet
Muhtar Paşa

okulundan bu yana çok sevdiği ve örnek aldığı Ömer Paşa'nın yanında edindiği tecrübeler sonucu Karadağ'da, elindeki yetersiz kuvvete ve yaralanmasına rağmen düşmanı durdurmayı başarması, ona 1864'te

binbaşı rütbesini kazandırdı. Hemen ardından Güneydoğu Anadolu'daki Osmanlı kuvvetlerinin kurmay başkanlığı görevine getirildi.

Başarılı kariyeri kısa sürede Saray'ın dikkatini çekince, Veliht Yusuf İzzeddin Efendi'nin hocası olarak tayin edildi. Saray'daki ilişkileri giderek gelişen Ahmet Muhtar, Padişah Abdülaziz'in Avrupa gezisine katılan heyette de yer aldı.

İlk önemli askeri görevini, 1870 yılında Yemen'de yaptığı sırada Tuğgeneral rütbesine terfi ettirildi. Yemen'deki Arap isyanlarını bastırmada gösterdiği başarıları Ahmet Muhtar Paşa'ya, 1871 yılında, 33 yaşında Mareşallik rütbesini kazandırdı. Ayrıca 1871 yılında, Yemen ve bu bölge ile sınır olan Asir'in birleştirilip vilayet haline getirilmesi üzerine de, buraya Vali ve Komutan sıfatıyla atandı.

Ahmet Muhtar Paşa'nın Yemen valiliği ve yedinci ordu komutanlığı 1873 yılına kadar sürdü. Buradan Yunanistan'ın, kendisine bağlamak için isyanlar çıkardığı Girit Adası'na Vali ve Komutan olarak atandı. Bu dönemde, Osmanlı topraklarının birçok noktasında isyanlar çıkmakta, savaşlar yaşanmaktaydı. Padişah'ın emri ile 1876 yılında çıkan isyanları bastırmak üzere Girit'ten, Bosna Hersek'e gönderildi. Bu vilayetdeki isyanları bastırmakla kalmadı, Duga bölgesinde Rusların desteklediği güçlere karşı bir dizi zafer kazandı. Bu arada Karadağ sorunu da devam ediyordu. Ancak Girit'teki karışıklık yeni boyutlar

Ahmet Muhtar Paşa'nın peş peşe kazandığı zaferler üzerine Rus ordusu Kars'ı kuşatmaktan vazgeçti.

kazanınca bir kez daha adaya vali ve komutan olarak atandı.

Tam bu sırada, Çarlık Rusya'sı ile "93 Harbi" adıyla bilinen ve Osmanlı tarihinde bir dönüm noktası olan 1877-1878 savaşı başlamak üzereydi. Ahmet Muhtar Paşa, Rus ordusunun, Tuna cephesinden çok doğu cephesinden ilerlemesinin Osmanlı devletine büyük zarar vereceğini biliyordu. Bu nedenle, önceden hazırladığı bir savaş planını padişaha sundu. Padişahın beğendiği bu plana onay vermesinin ardından da, savaş hazırlığı için

Erzurum'a giderek, Kafkasya Cephesi Komutanı sıfatıyla 57 bin kişilik ordunun başına geçti.

Rusların esas hedeflerinin Erzurum ve Van olduğunu bilen Ahmet Muhtar Paşa, henüz hazırlıkların tamamlanmadığı Erzurum'un savunmasını

Kars'tan başlatmak istiyordu. Bu düşünce ile ordusunun büyük bir bölümünü Kars'a götürdü. Saldırıya geçen Rus ordusu ise Bayazıt ve Ardahan'a girince Ahmet Muhtar Paşa karargâhını, Erzurum-Kars arasına çeke-

rek, Erzurum'un savunmasının tamamlanması için zaman kazanmaya başladı. Kentin tahkimatı bitince de, ilerleyen Rus birliklerine karşı gerekli önleyici düzeni kurdu.

Bölgenin Deli Baba veya Halyas mevkilerinde, 21 Haziran 1877 tarihinde yapılan savaşları kazandı. Ardından Sarıkamış yakınlarında bulunan Horum veya Zivin bölgelerinde Rus ordusuna karşı 2 ayrı zafer daha kazandı.

Ahmet Muhtar Paşa'nın peş peşe kazandığı zaferler üzerine Rus ordusu Kars'ı kuşatmaktan vazgeçti. Rusların içinde bulunduğu du-

Kars, Ortakapı Mahallesi'nde, Osmanlı-Rus Savaşında bir süre karargâh binası olarak kullanılan Gazi Muhtar Paşa Konağı. Valilik tarafından restore edilen konak günümüzde galeri olarak hizmet vermektedir.

rumdan yararlanmak isteyen Paşa, Gedikler bölgesine yönelik ani bir hücumla kalktı. Türk ordusu, 25 ağustos 1877 tarihinde Gedikler savaşını da kazandı. Bu, Ahmet Muhtar

II. Abdülhamit Ahmet Muhtar Paşa'ya Gazi unvanını verdi.

Paşa'nın en önemli zaferlerinden biri oldu ve Ruslar Kars kuşatmasını tamamen kaldırdı. Gedikler'de kazandığı zafer üzerine Padişah 2. Abdülhamid, Ahmet Muhtar Paşa'ya Gazi unvanını verdi. Ayrıca çok değerli bir kılıç hediye etti.

Rusların, uğradıkları yenilginin ardından, güçlenerek yeniden saldıracağını öngören Gazi Ahmet Muhtar Paşa, İstanbul'dan takviye birlikler istemesine rağmen, talebine olumsuz yanıt aldı. Yeni birliklerin gelmeyeceğini anlayan Gazi Paşa, emrindeki yaklaşık 34 bin askerden oluşan ordusu ile Yahniler bölgesinde Rus ordusu ile bir kez daha karşı karşıya geldi. Üç gün üç gece süren savaşın sonunda, 24 Ekim 1877 tarihinde, yetmiş bin kişilik Rus ordusunu bozguna uğratmayı başardı. Bu

yenilginin hemen ardından Ruslara Kafkasya'daki ordudan büyük miktarda yeni takviye birlikler geldi. Bu güçlerin önemli bir bölümü Kazak süvari birliklerinden oluşuyordu.

Gazi Ahmet Muhtar Paşa, saldırıya geçen Rusları, Alacadağ bölgesinde durdurdu. Ancak giderek daha çok takviye alan Rus ordusunun, topçu desteğindeki kazak süvari birliklerinin birbiri peşi sıra gelen saldırıları karşısında yenilerek geri çekilmek zorunda kaldı.

Çekilme sırasında yaşanan karışıklıklar yüzünden bazı Osmanlı birlikleri komutanları ile birlikte Ruslara teslim oldu ya da esir düştü. Bu arada çok ilginç bir gelişme de yaşandı. Teslim olan komutanlardan Musa Paşa, daha sonra birliklerini toplamayı başarıp, kuşatmayı yarak Kars'a çekildi. Erzurum'a dönen. Gazi Ahmet Muhtar Paşa ise çekilme sırasında kent yakınlarındaki Deveboynu bölgesinde Rus ordusunu durdurdu. Karargâhını bir süreliğine Bayburt'a taşıyan Paşa, daha sonra Erzurum'a doğru sürdüğü Rusları tabyalar önünde yenilgiye uğrattı. İşte bu sırada Kars'ın yeniden Rus ordusunun eline geçtiği haberinin gelmesi, Paşa'yı çok üzdü. Subaylarına, "Bunca zafer ve emek boşa gitti" diye hayıflandı.

Bölgede kış mevsiminin başlaması orduların hareketliliğini de azalttı. Osmanlı Genelkurmayı da, bu durumdan yararlanarak, Ahmet Muhtar Paşa'yı İstanbul'a çağırıldı. Tuna cephesindeki Rus ordusu ise Balkanları aşarak İstanbul'a

Gazi Ahmet Muhtar Paşa ilerlemeye başlamıştı. Durumun gittikçe kötüleştiğini gören Osmanlı yönetimi, Ahmet Muhtar Paşa'ya Çatalca'da bir savunma hattı kurulması görevini verdi. Bu sırada barış anlaşması görüşmelerinin başlaması üzerine, Rusların ilerlemesinin süreci kaygısı ile Bakırköy'de ikinci bir savunma hattı kurdu. Paşa, bu görevin hemen ardında da, 1878'de Genelkurmay Başkanlığı'na atandı.

Paşa'nın önemli görevleri burada da bitmedi. Önce isyanların durmak bilmediği Girit'teki durumu düzeltmeye gönderildi, ardından Mart 1879'da, Manastır valiliğine getirildi.

Bir süre sonra da, 1880 yılında, Padişahın başkanlığında kurulan Yüksek Askeri Teftiş komisyonu başkan vekilliğine tayin edildi. 1892

yılına gelindiğinde ise "Olağanüstü Komiser" olarak uzun süre kalacağı Mısır'a gönderildi.

1908'de ilan edilen İkinci Meşrutiyet'in ardından İstanbul'a gelerek emekli olan Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın toplam 43 muharebeye katıldığı askeri kariyeri böylece sona erecektir. Kurulan Ayan Meclisi'ne üye olan Paşa, ardından başkan vekili vekili ve 1913 te de Başkanlık görevine seçildi. 1909'daki Padişah değişikliği sırasında ise Sultan 5. Mehmet'in yanında yer aldı. Bunun sonucu olarak 22 Temmuz 1912'de de sadrazam tayin edildi ve bu görevini 29 Ekim'e kadar sürdürdü. Aralarında matematik ve astronominin de bulunduğu

çeşitli bilim alanlarında yaptığı çalışmalarla da tanınan çalışan Ahmet Muhtar Paşa'nın 20'ye yakın kitabı yayımlandı.

21 Ocak 1918 tarihinde hayata veda eden Gazi Ahmet Muhtar Paşa, Fatih Camisi bahçesine defnedildi. Darüşşafaka'nın kurucuları arasında yer alan Paşa, uluslararası saat sistemi ve milâdî takvimin Osmanlı topraklarında da kullanılmasını önermiş isimlerden biridir.

Doğu Anadolu bölgesinde, özellikle Kars ve Erzurum'da halk arasında tıpkı Kazım Karabekir Paşa gibi tanınan, sevilen Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın adı birçok okula, semte ve sokağa verilmiştir. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Bir Resim
Bir Öykü
Haluk Erdemol

Felemenk Atasözleri

Atasözü derlemek ve yayımlamak 16. yüzyılın önemli kültür etkinliklerinden biriydi. Erasmus'un 800 civarında atasözünü topladığı kitabı (Adagiorum) günümüzün 'çoksatın' deyişine denk bir ilgiyle karşılanmıştı. Ressam Breughel büyük bir olasılıkla Erasmus'un çalışmasından etkilenerek 1558'de önce küçük boyutlu 12 tahta panoda 12 atasöz-
lük bir dizi yapmış, bir yıl sonra da sayıları 120'ye varan atasözünü

ve yerel deyiş bir Felemenk köyü ortamında minyatür insan ve hayvan betilerine yansıttığı bu ünlü resmine başlamıştı.

Öncele-

Pieter Brueghel

Ressam: **Pieter Brueghel (Baba)** (1525-1569)

ri 'Mavi Pelerin' ve 'Dünyanın Çılgınlığı' (veya *Tersine Dönmüş/Çivisi Çıkmış Dünya*) diye isimlendirilen resme bakıldığında uçtan uca baş döndürücü bir canlılık dikkati çekmektedir. İnsanlar ve hayvanlar tek başlarına ve birbirleri karşısında sürekli devinim içindedir. Betileri minyatür boyutlarında olmasına karşın yaptıkları eylemler açıkça görülebilmekte, ancak resme

bakan kişiyi “Ne yapıyorlar, neden yapıyorlar, yaptıkları ne anlama geliyor?” sorularıyla merak içinde bırakmaktadır.

İtalyan meslektaşları sipariş üzerine gözcü dinsel, mitolojik, portre ve manzara resimleri yaparken Kuzey Rönesansı'nın güncel yaşama daha yakın duran sanat görüşünün önderlerinden Bruegel zamanın atasözlerini alegori yoluyla

görselleştirmiş ve bunu yaparken hınzırca bir mizah duygusuyla şeytana günah çıkartanların bile bulunduğu çivisi çıkmış bir dünyadaki insan hallerini betimlemiştir.

Atasözü deyince aklımıza kuşkusuz ‘Su testisi su yolunda kırılır’ benzeri, bir yargı ortaya koyan vurgulu deyişler gelir. Oysa Bruegel’in Felemenk Atasözleri isimli resminin uzmanlarca ve

sanatseverlerce yorumlanmasında yargıya varmanın yanı sıra betilere yüklenen eylemlerin ne anlama geldikleri ve neyi simgeledikleri de irdeleniyor. Biz de bu yolu izleyerek birkaç örnek vermeye çalışalım:

SOL ALT KISIM

- **Sütunu ısıran adam:** Dinsel ikiyüzlülük.
- **Şeytani yastığa bağlayan kadın:** Kararlılığın her şeyin üstesinden gelebileceği.
- **Bir elinde kor, diğerinde su taşıyan beyaz giysili kadın:** Güvenilmezlik, huzursuzluk, iki yüzlülük.
- **Başını duvara vuran adam:** Olanaksız kalkışmak, geçmiş hatalardan ders çıkarmamak.
- **Fıçının tıpasını çıkarın domuz:** Önlem alınmazsa beklenmedik sonuçların yaşanabileceği.
- **Koyun ve domuz tüyü kırkan kırkan iki adam:** İş seçimindeki verimli-verimsiz haller.
- **Tavuk yoklayan adam:** Yumurta görmeden civcivleri düşünmek.

SOL ÜST KISIM

- **Süpürgenin altında oynamak:** Evlilik dışı ilişki.
- **Çatıdaki turtalar:** Varlıklı yaşam.
- **Bıçağı asılı tutmak:** Meydan

okumak.

● **Tersine dönmüş olan dünyaya pisleyen adam:** Dünyaya metelik vermemek. (*Haçın altta olması terse dönmenin simgesi.*)

● **Sundurmanın üzerine düşen kartlar:** İşler şansa kalmış.

ORTA ÜST KISIM

● **Pelerinini rüzgâra savuran adam:** Görüşlerini/işlerini güncel duruma göre düzenlemek.

● **Sepetiyle havaya tüy savuran kadın:** Verimsiz iş yapmak.

● **Kulenin kapı tokmağını öpen adam:** Yalakalık.

● **Aynı kapiya çıplak arkasını sürten adam:** Önemsememe tavır.

● **Kulenin yanından iki kişinin aynı**

yerden pislemesi: Çıkar birliği.

● **(Mavi çatının üzerinde) Köpüksüz traş:** Aptal aldatmak.

● **Bir kapüşon içinde iki baş:** Aptallar birbirini bulur.

Koyun ve domuz tüyü kırkan iki adam

Tavuk yoklayan adam

• *(Mavi çatının altında) Şeytana günah çıkartan adam:* Sırlarını düşmana açık etmek.

• *Yaşlı kocasına mavi pelerin giydiren kırmızılı genç kadın:* Boynuzlatma. *(Resme ilk ismini veren bu ikili betide zamanın geleceğininin mavi renge aldatmayı, kırmızıya günahı yüklediği vurgulanıyor.)*

• *(En altta) Danası boğulduktan sonra su çukurunu dolduran adam:* İş işten geçtikten sonra önlem almanın yersizliği.

Yılan balığını kuyruğundan tutan adam

SAĞ ALT KISIM

• *Bir somunu tutarken diğerine uzanamayan adam:* İki yakasını bir araya getirememek.

• *Dünyayı parmağında oynatan adam:* Her türlü avantaja sahip olmak.

• *Yere dökülmüş sütlacı toplamaya çalayan kadın:* Yapılan yapıldığıyla kalır.

• *İsa'ya lepiska sakal takan adam:* Dindarlık kisvesi altında

Kocasına pelerin giydiren kadın

aldatmak. (İsa'nın giysisi mavi.)

• *Fırının ağzında esneyen adam:* Yapabileceğinden fazlasına kalkışmak.

• *(Sağ ortada) Yılan balığını kuyruğundan tutan adam:* Zor bir işe kalkışmak.

• *(Suda) Büyük balık küçük balığı yutar.*

İsa'ya lepiska sakal takan adam

Son bir örnek olarak Ressam'ın 1568'de yapacağı 'Körlerin Meseli' (Parable of the Blind) tablosunu

Siyah giysili üç adam

muştulayan bir ayrıntıdan söz etmek isteriz: Sağ üst köşede, ağaçların sağında birbirlerine tutunarak yürüyen siyah giysili üç adam alegorisi: "Kör köre kilavuzluk yaparsa hepsi çukuru boylar."•

halukerdemolbd@gmail.com

Sporun Dünyası

Metin Gören

Hoş Geliyor musun 2018?

Karmakarışık sorsal yapının yeni bir yıl için beklentileri, daracık bir umut aralığından geçer mi geçmez mi bilemiyorum?

Geriye doğru baktığımızda, başarıların istatistik yapısı yerlerde sürünüyor. Ve geriye doğru baktığımızda, “yabancılaşmış” bir eğrelti oluşumun, kalıcı olmayan aldatmacasıyla spor karnavalları düzenliyoruz. 2017 yılında kaybetti-

ğimiz kürsülerin efendisi, Cep Herkülü, Dünyayı Kaldıran Dev Adam unvanlı soydaşımız, Türkoğlu Türk Naim Süleymanoğlu'nun aramızdan ayrılışının zorunlu töreni ile ülke sporuna bıraktığı onur ne yazık ki örtüstüremedi.

Naim Süleymanoğlu'nu getiren uçak homurdanarak Esenboğa Havalimanı'na indiğinde, kapıda görülen minicik bir adamın kalp çarpıntılarında bir miktarı da kalbime girip otağ merdivenlerden aşağıya inerken göz göze gelmiştik. Öpücük yolladım aldı, karşılığını

Naim Süleymanoğlu, "halter" in ebediyete dek duayen başkanı olabilirdi.

da verdi. Bu; ağabey ile kardeşliğin uzun yıllar sürebilecek bir ön anlaşması gibiydi. Öyle de oldu, şampiyonun ölümüne dek. Ankara'dan ayrılışının öyküsü kitaplara sığmayacak kalınlıkta değildi. Kısa ve öz "işin bitti ne halin varsa gör" anlamında, bir siyasal düşüncenin, dünya çapındaki sporcuya gönderdiği ilkel pusula idi. Bazı onurlu görevleri çok gördüler büyük şampiyona. Halter'in ebediyete dek duayen başkanı olabilirdi. Ve onu yalnızlığa itebilme gayreti içinde olanlara gerekli cevap verilebilirdi.

Hoş geliyor musun 2018?

Her geçen yılın finali aralık ayında yazılan çizilen ve kurgulanan tüm işlemler, yeni yılın umut saçması insanlığa, ülkemize ve ülke sporumuza hayırlı olması dileklerini içerir. Ancak, umut saçanlar, ülke

Naim Süleymanoğlu

sporunun temel yapısını unutup hep bildikleri yanlışlarla ve unutulmuşluğun noktasında gezerler.

Başkent'in Altındağ ilçesine bağlı bir mahalle vardır: Atıfbey. 2017 yılında yitirdiğimiz İsmet Iraz bu mahallede yetişen sporcularından biridir. Futbolu bırakıp gönül verdiği tekvondo sporunu ülkesine getirebilmek için olağanüstü gayret göstermiştir. Iraz kendi olanaklarını sonuna dek kullanarak, bugün kürsülerden inmeyen, madalyaları toplayan, başarılarıyla gurur kayna-

İsmet İraz

ğımız olan bu uzak doğu sporunu ülkemize kazandıran büyük sporcuydu. Tekvondo sporunun ruhunda yer alan cesaret, inanç ve korkusuzluğun adeta simgesi olan İraz, üzerinden kamyon geçirtmiş, akıl almaz gösterilerle tekvondo sporunu doruk noktalara taşımişti. Bölünmesi çok zor bir küçük taş parçasını ikiye bölen İraz, *“Türk sporuna hizmet için çoğu zaman akıl almaz işler yapmalısınız. Bu hiç kimseye komik gelmemelidir.”* demişti, yıllar öncesinde. İraz da kırgın ayrıldı aramızdan.

Ve şimdi yeni umutlar...

Geçmişten günümüze taşıyabileceğimiz gurur dolu başarılar. Özcesi; dünyanın en büyük sporcusunu bir kenara atmamak. Kendi olanaklarıyla bir spor branşını sırtlayarak ülkesine getirenleri küstürmemek. Ve onlarca para harcayarak transfer edilen sporcuların, neon ışıkları altında yaptığı gösteriyi, ülke sporunun kalkınmasına örnek gibi sunabilme yanlışlığı yapmamak.

Hoş geliyor musun 2018..?•

metingorenbd@gmail.com

Shavarsh Karapetyan

Shavarsh Karapetyan adlı yüzücü, 1976 yılında bir otobüsün suya çakıldığını duyduğunda 20 km'lik koşusunu bitiriyordu. 10 metreye daldı ve her seferde birer kişi olmak üzere 20 kişiyi kurtardı. Karapetyan, 11 kez Dünya Rekoru sahibi, 17 kez Dünya, 13 kez Avrupa ve 7 kez de Rusya şampiyonu olan bir sporcu.

Şiirin DORUKLARINDA

Bir gül mahzun durur bahçede

Yazan: SABRİ KEMAL

Şiirler hep sevgililer için yazılır sanılır. Oysa öyle değildir. Şiire yakın olanlar bilirler şiirlerin yalnız kadın, kız ve aşka değil her şeyi ile - toplumcu, yenilikçi, romantik, gerçekçi, saçma / absürt, ideolojik olarak sınıflandırılırsalar da- yaşamın özüne dair olduklarını. Yaşamın özüdür şiir. Şairler sanatsal ve siyasal farklı görüş ve anlayışlarla yazmış ve yazıyor olsalar da.

Adamın birinin çıplak ayakları, bir bebeğin pembe dudakları, bahçedeki mahzun duruşlu gül, bardağa dökülen şarap, yeşeren otlar, rüzgâr,

*...insana
dair her
şeyi içerir
şiir.*

özlem, insana dair
her şeyi içerir şiir.
Cahit Külebi'nin
şiirlerinde olduğu
gibi yaşamı tümü ile
kucaklar ayırım gö-
zetmeksizin. Bir gül
mahzun durur bah-
çede onun şiirinde,
bir bebeğin pembe dudaklarına
dönüşür sonra...

*Şiirin
gülen
yüzüdür
Cahit
Külebi*

Siirin gülün yüzüdür Cahit
Külebi benim için, göz-
lerinin içi gülün bakışlarıyla.
Hikâye adlı şiiriyle sevmiştim
onu kendisini tanımadan yıllar,
yıllar, yıllar önce. Bir şiir vardı
onun yaşamında bir de benimle
yaşıt oğlu Ali Külebi...

Adamın Biri

Çifte koştüğün öküzlür,
Senin kadar yorgun değil kardaş!
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

Ne esnaf ne tüccar ne efendi
Senin kadar değil düşünceli
Senin kadar yorgun değil kardaş!
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

Sevmesi sana mahsustur
Yüreğinin hükmedince,
Boynun damarları kabarak
Türkü söylersin söyleyince,
En iyi sen gülersin,
Ölürsün öl deyince,
Sana mahsus çalışmak.
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

Hikaye

Senin dudakların pembe
Ellerin beyaz,
Al tut ellerimi bebek
Tut biraz!

Benim doğduğum köylerde
Ceviz ağaçları yoktu,
Ben bu yüzden serinliğe
hasretim
Okşa biraz!

Benim doğduğum köylerde
Buğday tarlaları yoktu,
Dağın saçlarını bebek
Savur biraz!

Benim doğduğum köyleri

Akşamları eşkıyalar basardı.
Ben bu yüzden yalnızlığı hiç
sevmem
Konuş biraz!

Benim doğduğum köylerde
Kuzey rüzgârları eserdİ,
Ve bu yüzden dudaklarım
çatlaktır
Öp biraz!

Sen Türkiye gibi aydınlık ve
güzelsin!
Benim doğduğum köyler de
güzeldi,
Sen de anlat doğduğun yerleri,
Anlat biraz!

Sevda Bahçesi

Bir gül mahzun durur bahçede
Yaprakları yorgun.
Sen pembe güllerin en pembesi!
Hasta solgun.

Bir gül taze durur bahçede
Yaprakları diri.
Sen beyaz güllerin en beyazı
Sabahlar kadar iri.

Bir gül baygın durur bahçede
Yaprakları serin.
Sen sarı güllerin en sarısı
Yağmur gibisin.

Pembe gül hülyandır açılmış,
Beyaz gül yanakların,
Sarı gül dağınık saçlarındır,
Ve mahzun kalbim ateş gibi
Yanan dudaklarındır.

İstanbul

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır
Fakat içimde şarkı bitti.

17. Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali

Bütün Dünya
YAZI GRUBU

24
mekândaki
60 gösteriyi
6771 kişi
ücretsiz olarak
izledi.

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı'nın gelenekselleşen Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali, bu yıl da 20-25 Kasım tarihleri arasında 17. kez gerçekleştirildi. 16 Yerli, 5 yabancı topluluk ile 2 seminer ve 5 atölye çalışmasının yer aldığı festival 6771 kişi tarafından ücretsiz olarak izlendi. 24 farklı mekânda 60 gösteri gerçekleştirildi.

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı, Fatma Durmaz Yılbirlik'in konuşması sonrasında festivalin açılış gösterisi Kazım Akşar'ın "Kız Ku-

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı, Fatma Durmaz Yılbirlik festivalin açılış konuşmasını yaptı

lesı Efsanesi” adlı gölge oyunu ile yapıldı. Açılıшта, birkaç kurum temsilcisi ile festivale katılan toplulukların sanatçıları dışında izleyicilerin tümünü çocukların oluşturmasına rağmen genç ve yetişkinlere yönelik 45 dakika süreli bu gösteri büyük bir ilgi ve beğeni ile izlendi.

Festivalin çocuk ve yetişkinlere yönelik bir diğer gösterisi, Bulgaristan’dan katılan Trio Theatre’ın Hristina Arsenova’nın yönettiği, Simona Nanova’nın sunduğu “My World/ Benim Dünyam” adlı sözsüz oyun da sanatsal yetkinliği ile dikkat çeken ve izlenmeye değer gösterilerden biri oldu.

Rusya’dan katılan Folding Graffe’nin Grigory Layko tarafından tasarlanan “Böcek, Örümcek ve Kelebek” adlı 6 ay-2 yaş arasındaki çocuklara yönelik Bebek Tiyatrosu da

My World / Benim Dünyam- Bulgaristan Trio Theatre

festivalin en ilgi çeken ve beğenilen izlencesiydi.

İstanbul’dan festivale katılan Dream Team Tiyatro, Ivan Ostrikov’un yazdığı Angel Popov’un yönettiği “Rumi ve Yaşlı Aslan” adlı kukla oyununu çocuklar büyük bir beğeni ile izlediler. Festival’in en ilginç gösterisi Eskişehir Ters Ağaç Kukla Tiyatrosu’nun “Son İncir” adlı yetişkinlere yönelik oyunuydu.

DreamTeam Tiyatro / Rumi ve Yaşlı Aslan
Kimi izleyiciler tarafından çok beğenilen, kimi izleyicilerin eleştirilerine maruz kalan oyun, her akşam geç saatlere kadar süren gösterilerin değerlendirilip tartışıldığı oturumda da enine boyuna tartışıldı.

Oturumların en belli başlı konusu da Geleneksel Gölge Oyunu' muzun özgünlüğünün nasıl korunması gerektiği oldu. Kimi katılımcılar Karagöz ve Hacivat'ın perde dışında oyun kişisi olarak yer almasına karşı çıktılar, kimi katılımcılar çağdaş konuların Karagöz'ün konusu olamayacağı, olmaması gerektiğini savundular, kimi katılımcılar da tam aksi görüşleri. Bu tartışmaların en önemli yararı festi-

Eskişehir Ters Ağaç
Kukla Tiyatrosu / Son İncir

val yöneticisi Hatice Özbek'in bu konunun Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı tarafından gerçekleştirilecek özel bir çalışma toplantısında enine boyuna ele alınarak tartışılabileceği müjdesi oldu.

Festivale katılan toplulukların sanatçıları ile izleyiciler karagöz oyunlarını Karagöz Müzesi'nde izlediler ve böylece ülkemizin ilk ve tek Karagöz Müzesi'ni gezme olanağını buldular. Ercan Aksakal'ın yönetimindeki Karagöz Müzesi'nin bir özelliği de müzenin küçük salonunda sürekli karagöz oyunlarına yer verilmesi. Festi-

val katılan sanatçılar, festival programında yer almasa da 2004 yılında, Erdoğan Bilenser'in Büyükşehir Belediye Başkan'lığı döneminde, halen müze müdürü ve Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Genel Sekreteri olan Ahmet Erdönmez'in katkısıyla kurulan Bursa Kent Müzesi'ni de gezmiş,

görmüş oldular.

Geçmiş festivallerde karagöz ustaları Tacettin Diker, Orhan Kurt,

Metin Özlen, Ünver Oral'a verilen onur ödülü; bu yıl üçüncü kuşak Karagöz sanatçısı olan Arif Duygu Tansı'ya verildi. Genç kuşak karagöz sanatçısı Cengiz Samsun da UNIMA Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunları Türkiye Milli Merkezi tarafından ödüle layık bulundu.

Metin Özlen ve Ünver Oral ustaların seminerleri, Ercan Aksakal, Uğur Ün-sal, Yetkin Yüksel, Sibel Tomaç'ın yönettikleri atölye çalışmaları da festivale değer katan etkinliklerdi. Kıbrıs Güney Meserya Halk Tiyarosu, İzel Seylani'nin "Karagöz Paragöz", Mahmut Ufuk Durmaz "Kuyunun Dibi", Cengiz Samsun "Karagöz'ün Organları", Cafer

Sadık Hadimi-oğlu "Karagöz Dişçide, Tayfun Özeren "Sihirli Orman", Nevzat Çiftçi "Karagöz'ün Rüyası", Orhan Ezgi "Karagöz Rüyalar Aleminde", Deniz Özgökbel "Karagöz Balon Sefası" adlı özgün oyunları; Mustafa Mutlu

Aşıklar Yarışması", R. Şinasi Çelikkol "Cazular" adlı geleneksel anonim karagöz gösterileri ile yer aldılar bu yılki festivalde. İstanbul

Tekin Özertem- Cengiz Samsun

Çocuk Prodüksiyon "İbiş'in Karne Şenliği", Açıkgöz Kukla Tiyatrosu "İbiş'in Dişi", Hadi Poyrazoğlu Kukla Tiyatrosu "Kukla Kumpanyası" adlı oyunları ile katıldılar festivale. İran'dan Mika Sanat Top-luluğu "Kuşu ve Muşu", İspanya'dan Antonio Zafra Ortiz de "Pasajlar"

Çocuklar Bursa Karagöz Müzesi'nde

adlı kukla oyunlar ile katıldıkları festivalde kukla ve karagöz sanatçısı Mahmut Hazım Kısakürek de jübile gösterisi ile seyircilere veda etti. •

Geçmişini Bilmeyen...

1

Yazan: BURCU TAYANÇ

Hukuk devleti kavramının uygarlıkla eşdeğer olduğu kabul edilen günümüzde hukuk devletinin Milattan öncesinde yer alan gelişmeleri sizlerle paylaşmak isterim.

Sümer Kanunları

Biliyorsunuz ki yazıyı ilk MÖ 3200 yıllarında Sümerler bulmuştur. Bulunan ilk yazı ile birlikte tarihte ilk yazılı hukuk kuralı da Sümerler tarafından yazılmıştır. Bundan dolayı Sümer-
118

Yazıyı MÖ 3200 yıllarında Sümerler bulmuştur.

lere dünyadaki ilk hukuk devleti de denilebilir. Sümer sonrasında Akadlar da hukuk sistemlerini, ele geçirdikleri Sümer şehrinde olduğu gibi devam ettirmiş herhangi bir revizyon yoluna gidilmemiştir.

Ur-Nammu Kanunu

Yazılı yasalar, mahkeme kararları ve benzeri kurallar, bireylerin birbirleri ile olan ilişkilerinin gerçek bir

yansıtıcısıdır. Hammurabi'den 300 yıl kadar önce, MÖ 2050 yıllarına ait olan Ur-Nammu yasaları da, okunamaz durumdaki kısımlarına karşın, şu anki hali bakımından Ur topluluğunun yaşam koşulları; toplumsal değerleri; ulaştığı uygarlık düzeyi, noktalarında bilgi vericidir. Kanunun başlangıcı kısmı Ur şehri kralı Ur-Nammu'ya atfetmektedir. Ancak metnin gelişen

kısımlarını Ur-Nammu'nun oğlu tarafından hazırlanmış daha olması muhtemeldir.

Bu kanunun içerdiği elli yedi kuralın yalnızca kırk kuralı derlenebilmiştir. Bu hükümlerin büyük kısmı ceza hukuku ve aile hukukunu ilgilendirmektedir. Kanunda öldürme ve hırsızlık gibi bazı suçlar için

Ur-Nammu Kanunu /
İstanbul Arkeoloji Müzesi

idam cezası öngörülmele beraber, diğer suçlar için muhtelif para cezaları getirilmekteydi.

Ur-Nammu Kanunu'nun bilinen ilk versiyonu İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Hammurabi yasaları

Elamlılar devleti de (MÖ 3000-640) Hammurabi yasalarını kabul etmiştir.

Hammurabi yasaları milattan önce 1760 yılı civarında Mezopotamya'da yaratılan, tarihin en eski ve en iyi korunmuş yazılı kanunlarından biridir. İleri görüşlü ve başarılı bir yönetici olan Hammurabi, ülkesine düzen ve adalet getirdi. Kuvvetli bir merkezî hükümet kurdu ve 282 davayla ilgili olarak kendisinin

Hammurabi yasaları milattan önce 1760 yılı civarında Mezopotamya'da yaratılan, tarihin en eski ve en iyi korunmuş yazılı kanunlarından biridir.

verdiği yargısal kararlardan oluşan bir yasa derlemesi hazırlattı. Hammurabi Yasaları olarak bilinen bu metni, büyük bir taş sütunun üzerine kazıttı. Hammurabi Yasalarıyla kişi ve toplum ayrımı getirilmiş, ilk kez borçlar hukukuna ait yasalar oluşturulmuş ve kısasa kısas ilkesi uygulanmıştır.

Drakon Kanunları

MÖ 621 yılında Antik Yunan'da ortaya çıkmıştır. Atina'nın ilk kanun koyucusu olarak kabul edilen Drakon batı dillerinde aşırı katı bir kural veya tedbiri nitelemek için kullanılan "draconian / draconien" sıfatı aracılığıyla ününü korumuştur. Drakon Kanunları, soyluların keyfi yönetimini orta sınıf lehine düzenlemiştir. Eski Yunanlar'da, Solon Kanunları ile köleliğin ve doğuştan soyluluğun kaldırılması, Kleistenes (Klistenes) tarafından yapılan düzenlemelerle halk meclisinin önemli bir kurum hâline getirilmesi ve sınıf farklılığının ortadan kaldırılması demokrasi anlayışının gelişmesini sağlamıştır.

Solon Kanunları

MÖ 594 yılında Atina'nın en büyük politikacı ve düşünürü olarak

kabul edilen Solon, Atina'nın hayatını düzenleyecek kanunları yapmakla görevlendirildi. Bu yasalarla, sınıflar arasındaki eşitsizliği, borç yüzünden hapse girmeyi kaldırıyor, babanın kızını satma ve oğlunu

öldürme gibi yetkilerini kısıtlıyordu. Politik ve ekonomik alanda başarı için de bazı önemli kurallar koyuyordu. Ayrıca, fakirlere

toprak dağıtımını kolaylaştıracak tedbirleri ön görüyordu. Solon Kanunları, geniş tepkilere yol açtı. Platon ve Aristoteles Solon'u kanun koyucunun prototipi olarak değerlendirmişlerdir. "Fazladan hiçbir şey" vecizesiyle Solon "Yunanistan'ın Yedi Bilgesi"nden biri olarak anılmaktadır.

XII Levha Kanunu

12 Levha Kanunları (MÖ 451- MÖ 449), günümüz Avrupa Hukuku'nun temelini oluşturan Roma Hukuku'nun gelişiminde, yazılı

Yazarımızı tanıyalım: Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2008 yılında mezun olan ve Yüksek Lisansını İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Hukuku branşında tamamlayan Burcu Tayanç mesleğini ortağı olduğu hukuk bürosunda avukat ve hukuk danışmanı olarak İstanbul'da sürdürmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hasta Hakları ve Sağlık Hukuku konularında sertifikaları bulunan

yazarımız halen Türkiye ve Kıbrıs'ta faaliyet gösteren firmalar için hukuk danışmanlığı yapmaktadır.

Günümüz Avrupa Hukuku'nun temelini oluşturan Roma'nın XII Levha Kanunları

Roma Devleti'nde ilk dönemlerde örf adet hukuku hakimdi.

olmayan hususların yazılı biçimde hukuki kurallar haline getirilmesi ait hukuk kaynağıdır. Roma Devleti'nde ilk dönemlerde örf adet hukuku hakimdi. Daha sonraları rahip hukukçular yetişmişti ve XII Levha Kanunları kaleme alınmıştı. Romalılar örf adet hukukunu “Örf adet hukuku, bir kanun yapılmadan, toplumun iradesiyle, eskiden beri kabul edilen hukuktur” (*Consuetudine ius esse postulat id quod voluntate omnium sine lege, vetustas comprobavit*) olarak tanımlamışlardı. Roma Devleti'nin ilk yazılı kanunları sayılan Oniki Levha Kanunları da bu dönemde, örf-adet hukukunu yazılı hale getirmek amacıyla hazırlanmış ve uygulamaya konmuştu. Bu ka-

nunlar içinde, usul hukuku, hukuki işlemlerde şekil, miras vesayet, haksız fiiller ve cezalar üzerinde en çok durulan konulardı.

Augustus ve Leges Iuliae

İstikrarlı kurumlar oluşturarak Cumhuriyeti ıslah etmek isteyen ilk Roma İmparatoru Augustus hükümler sırasında çok sayıda kanun konulmuştur. Bu kanunlar imparatorun aile adından hareketle Julia'nın Kanunları (*Leges Iuliae*) olarak anılmaktadırlar. Kamu düzenini restore etmek için çıkarılan Julia Kanunları (*Lex Iulia*), Jül Sezar (*Caius Iulius Caesar*) döneminde de kabul edilmiş, sadece bir takım değişikliklerle güçlendirilmiş, kanunun adı da değiştirilmemiştir. Julia'nın yasaları evlilik kısmında evliliği ve aileyi düzenlerken, bilhassa doğum oranını yükseltmeyi hedeflemiştir. Julia'nın yasalarında zina kısmında ise zinanın sert biçimde cezalandırılmasına imkân tanıyan hükümler

Augustus

getirmiştir. Augustus ayrıca yargı mercileri ve yargılamayı düzenleyen kanunlar yapmıştır. Hukuku restore eden bu imparator modeli gerek Iustinianus (527-565) gerekse Napoléon Bonaparte (1804-1814) için bir ilham kaynağı olmuştur.

Aquila Kanunu

Levha Kanunu'nun kabulünün ardından Roma birkaç tamamlayıcı kanun daha oylamıştır. Bu kanunlardan biri de Lex Aquilia'dır. Kanunun kabul tarihi oldukça tartışmalıdır; öyle ki bazı tarihçiler bunu MÖ IV. yüzyıla yerleştirmektedirler. Kanunun kapsamı başlangıçta belirli koşullar dâhilinde bir yurttaşın malvarlığına "haksız surette verilen zararların" onarımından ibaretti. Ancak mahkemelerin vermiş olduğu kararlar ile kanunları onararak, re-

jimi oldukça genişlemiştir. Bununla birlikte Roma Hukuku bütüncül bir haksız fiil sorumluluğu teorisi geliştirememiştir.

Batı dillerinde "acquilian responsibility" / "responsabilité aquilienne" ifadesi haksız fiil sorumluluğuyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (*Haksız fiil, hukuk kurallarına aykırı bir şekilde diğer bir kişinin malvarlığı veya şahıs varlığında zarar meydana gelmesine neden olan eylem olarak hukuk sistemimizde tanımlanmaktadır.*) Fransa'da eski hâkimler hafif bir kusurun dahi onarım yükümlülüğü doğurabileceğini hatırlatmak için "Aquila Kanunu"nda en hafif kusur

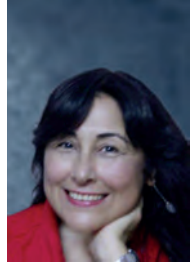
Lex Aquila Kanunu Levha Kanunu'nu tamamlayan birkaç kanundan biridir.

sorumluluk doğurur" özdeyişini yakın zamana kadar kullanmışlardır.

Hukuk devletin kavramının oluşmasında milat öncesindeki gelişim sürecini tarihi sıralaması ile birlikte aktarmaya çalıştım. Önümüzdeki ay milattan itibaren günümüze kadar gelen süreci ve hukuk devleti kavramına olan gelişimini kısa açıklamaya çalışacağım. •

Kaynakça:

<http://hukukbook.com/>
İmparatorluktan Tanrı Devletine, KÖKER Levent, AĞAOĞULLARI Mehmet Ali, İmge Yayıncılık
Genel Hukuk Tarihi, KOZAK İbrahim Erol, Seçkin Yayıncılık
<http://dergiler.ankara.edu.tr/>
<https://tr.wikisource.org/wiki/Anasayfa>
<http://webftp.gazi.edu.tr>

İnsanlık için el ele

Japon lider “Biz tüm araştırmalarımızı tamamladık” dedi. “Afrika’nın yoksul bölgelerinde teknolojik üretim bölgeleri oluşturacağız ve en kısa zamanda yerli halka iş ve eğitim olanağı sağlayacağız.”

Diğer ülkelerin liderleri coşkuyla alkışladılar. Sıradaki konuşmacı Almanya Cumhurbaşkanıydı. “Biz savaşın karanlık yüzünü iyi biliriz.” diye söze başladı. “Ülkesinde huzur ve barış olan hiç kimse çoluk çocuğunun hayatını gözü kapalı riske atarak hiçbir güvenliği

“Hiç birimiz
din, dil, ırk,
millet olarak
diğerlerinden
üstün değiliz.”

olmayan teknelerle başka ülkelere gitmeye çalışmaz. Bugün tanık olduğumuz mülteci ölümleri bir insanlık ayıbıdır ve bu ayıba bir son verme zamanı gelmiştir. Hiç birimiz din, dil, ırk, millet olarak diğerlerinden üstün değiliz. Biz savaşın neden olduğu yaraları sarmak, bu insanların kendi ülkelerinde yeniden yaşam alanları oluşturmak, evlerini inşa etmek için elimizden gelen her türlü yardımı yapmaya hazırız.”

Yine alkışlar dinmek bilmedi.

Televizyonun sesini açmış ailecek heyecanla dünya liderlerinin “insanlık için el ele” buluşmasını izliyorduk.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı kürsüye çıktığında salonda belli belirsiz bir kıpırdanma oldu. Başkan “Değerli kardeşlerim” diye söze başladı. “Kardeşlerim diyorum çünkü dilimiz, inançlarımız, milliyetlerimiz farklı olsa da, hepimiz aynı gezegenin konuklarıyız ve insanız. Burada toplanmamızın amacı kendi ülkelerimizin çıkarlarını ön planda tutmak değil,

insanlığa sahip çıkmak. Yıllar önce gözünü hırs bürümüş ilkel liderlerin yaptığı hataları yapmamak, insanları sınıflandırmadan kardeş olarak görebilmek ve insana yaraşır biçimde

hep birlikte barış içinde yaşamak. Biliyorsunuz Rusya ile yaptığımız önemli anlaşmanın ardından karşılıklı olarak tüm silahlarımızı imha ettik. “Savunma sanayisi”ni “kalkınma sanayisi”ne dönüştürmek için yoğun bir çalışma içerisindeyiz. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bir kişinin bile açlıktan, yoksulluktan ölmesi tüm insanlığın ayıbıdır. Tüketim toplumundan üretim toplumuna geçerek çocuklarımıza üretmenin, çalışmanın, paylaşmanın, dürüstlüğün ve insanca yaşamının erdemlerini öğretebilmek gelecek nesillere bırakacağımız en değerli miras olacaktır. Biz Amerika Birleşik Devletleri olarak insanlığı daha ileri seviyeye taşımak için ne gerekirse yapacağız.”

Yine alkışlar, alkışlar...

Annem gözlerinde yaşlarla “Bugünleri göreceğimizi asla hayal bile edemezdim.” dedi. “Haklısın anneciğim” dedim, “sonunda insan kendine yaraşır biçimde yaşamayı öğrendi.”

Rus Lider konuşmaya başlamadan önce ciddi bir yüz ifadesiyle

diğer liderleri süzdü. “Artık savaşa değil, barışa yatırım yapmak istiyoruz.” diye söze başladı. “Geçmişte bu sözlerim bir anlam ifade etmeyebilirdi ama hepimiz yüz yıllardır savaşın acımasız yüzüne defalarca tanık olduk. Güç hırslımız uğruna bölündük, parçalandık, yok olma noktasına geldik. Hep birlikte ‘bir’ olmayı başaramazsak ‘hiç’ olacağımızın farkına vardık. Bu nedenle sahip olduğumuz tüm olanakları insanlık için, bilim için, barış için kullanmaya hazırız.”

Sonunda sıra kendi ülkemin liderine gelmişti. Heyecanımız doruktaydı.

“Değerli kardeşlerim, hepimiz biliyorsunuz ki bizler ‘Yurtta barış, dünyada barış’ diyen Mustafa Kemal Atatürk’ün torunlarıyız.”

Tüm salon coşkuyla alkışlamaya başladı. Ata’mıza gösterilen bu sevgi ve saygı gösterisi hepimizi duygulandırmıştı. Liderimiz “Artık sınırları belirlenmiş belli bir kara parçası üzerinde yalnızca kendi çıkarlarımızı düşünerek yaşamayı değil, Amerikalı, Alman, İtalyan, Rus, Türk olarak değil, her şeyden önce ‘insan’ olarak, ‘Dünya Vatandaşı’ olarak, ‘biz’ olarak yaşamayı öğrenmeliyiz.” diye devam etti konuşmasına. “Birimizin sorunu hepimizin yani insanlığın sorunu olmalı. Bu duyarlılığı yalnızca insanlık için

değil, bize cömertçe kucak açan bu gezegen üzerindeki tüm canlılar için, doğa için de göstermeliyiz.”

Heyecanla “İşte bu!” diye bağırarak alkışlamaya başladım. “İşte böyle olmalı insan!” diyordum coşkuyla.

Annemin “Ne diyorsun? Nasıl olmalı?” diye sesini duyunca, neden beni anlamadı diyerek şaşkınlıkla

yüzüne baktım. Annem de aynı şaşkınlıkla yüzüme bakarak “Kızım, kalk hadi yatağına git, televizyonun karşısında uyuya kaldın ve uykunda birden bağırarak alkışlamaya başladın.” dedi. Sonra merakla “Ne gördün rüyanda?” diye sordu. “Yüzünde öyle mutlu bir ifade vardı ki ne gördüğünü merak ettim.”

Üzerime bir ağırlık çöktü önce. Sonra hemen toparlandım ve “Gerçekleşmesini en çok istediğim düşü gördüm anneciğim.” dedim. Heyecanla düşümü anlattıktan sonra yanaklarına “iyi geceler” öpücüğümü kondururken “Her şey hayal etmekle başlar değil mi? Bir zamanlar aya gitmek de hayaldi, belki bir gün bu düşüm de gerçekleşir anneciğim.” dedim.

Yeni yılda daha iyi, daha yaşanılır bir dünya için, barış için, sevgi için, insanlık için bireysel olarak sorumluluklarımızın bilincinde olmamız dileğiyle. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

“...her şeyden önce ‘insan’ olarak, ‘Dünya Vatandaşı’ olarak, ‘biz’ olarak yaşamayı öğrenmeliyiz.”

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Ünlü eseri "Faust" ile tanınan Wolfgang Von Goethe 'nin mesleği nedir?
a-**Müziyen** b-**Avukat**
c-**Politikacı** d-**Aktör**

2-Hayali Dedektif kahraman "Sherlock Holmes" hangi şehirde yaşamıştır?
a-**Londra**
b-**Southampton**
c-**Birmingham**
d-**Oxford**

3-Charles Dickens'in ilk kez baş kahramanının bir çocuk olduğu ünlü romanı hangisidir?
a-**İki Şehrin Hikayesi**
b-**Zor Zamanlar**
c-**Oliver Twist'in Maceraları**
d-**Bay Pink'in Serüvenleri**

4-Belçika,Hollanda ve Lüksemburg olarak üç komşu ülkeden oluşan birliğin ismi nedir?
a-**NATO** b-**İMF**
c-**Benelüks** d-**EFTA**

5-Jules Verne'in ünlü romanı "Denizler Altında 20.000 Fersah"-taki gemi "Nautilus"un kaptanı kimdir?
a-**Nemo** b-**Flam**
c-**Crochet** d-**Ahab**

6-Hangi ünlü amfitiyatro harabesi Roma'nın sembolü haline gelmiştir?
a-**Maximus Sirki**
b-**Caracalla Kaplıcaları**
c-**Forum**
d-**Kolesyum**

7-Hangi Polonyalı bilimadamı ve yazar dünyanın ve gezegenlerin güneşin etrafında döndüğünü keşfetmiştir?
a-**Galileo**
b-**Leonardo da Vinci**
c-**Michelangelo**
d-**Kopernik**

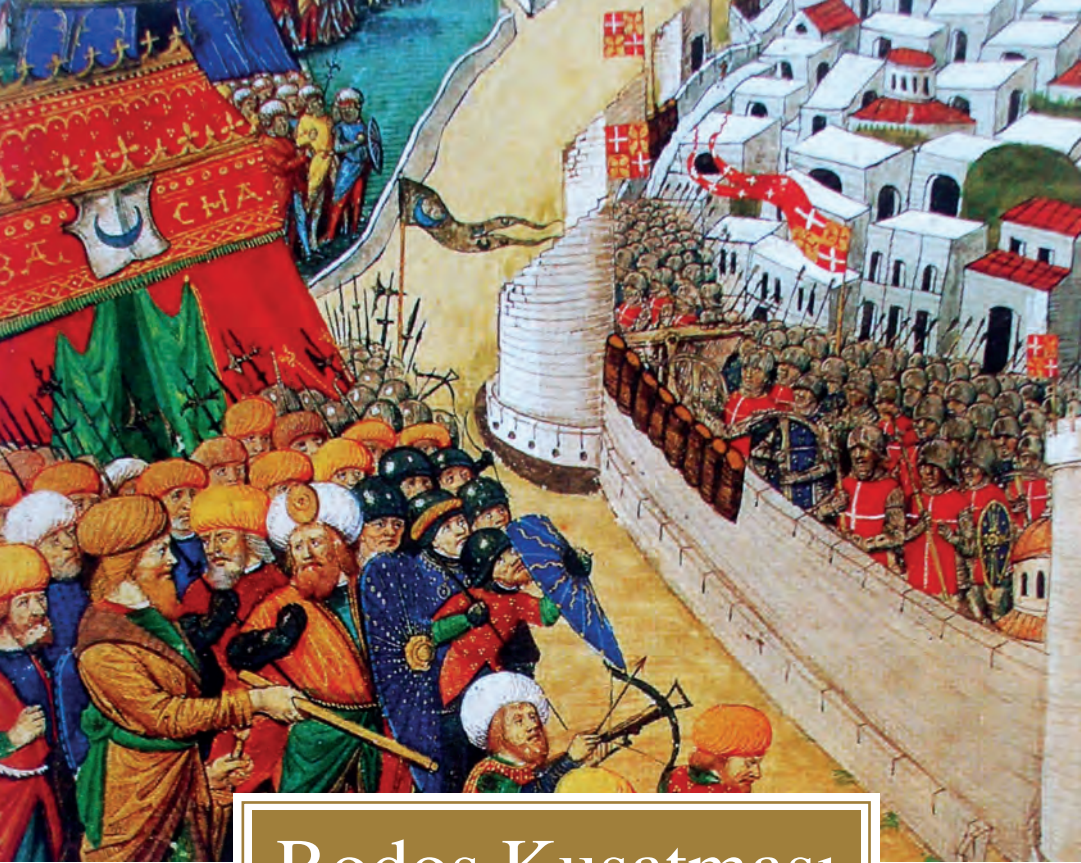
8-Danimarka'nın para birimi nedir?
a-**Kron** b-**Euro**
c-**Mark** d-**Şilin**

9-14.Yüzyılda yaşamış İtalyan kaşif Marco Polo makarnayı hangi ülkeden öğrenerek Avrupa'ya getirmiştir?
a-**Çin**
b-**Hindistan**
c-**Tayland**
d-**Japonya**

10-Seçildikten sonra kar yağışı altında uzun bir konuşma yaparak zatürre olan ve bir ay sonra vefat eden ABD Başkanı kimdir?
a-**Martin Van Buren**
b-**John Adams**
c-**Calvin Coolidge**
d-**William Henry Harrison**

11-Nobel,Oscar ve Grammy ödülü sahibi tek kişi kimdir?
a-**Bob Dylan**
b-**Leonard Kohen**
c-**Frank Sinatra**
d-**Edith Piaf**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Rodos
Kuşatması/
Minyatür

Rodos Kuşatması

Yazan: ERKAN KANYILMAZ

Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1522’de gerçekleştirilen Rodos Kuşatması, Rodos Şövalyelerini kaleleri konumundaki Rodos’tan çıkararak Doğu Akdeniz’deki Osmanlı kontrolünü güvenceye almak amacıyla yapıldı. 1480 yılındaki ilk abluka başarısızlıkla sonuçlandı ama 42 yıl sonraki ikinci kuşatmada başarıya ulaşıldı.

Aziz John veya diğer adıyla Rodos Şövalyeleri, son Haçlı kalesi olan Filistin’deki Akka’nın 1291 yılında kaybedilmesinden sonra

14. yüzyılın başlarında Rodos’u ele geçirdiler. Şövalyeler, Rodos’tan istifade ederek Ege Denizi’ndeki ticaretin aktif bir parçası haline geldiler ve Doğu Akdeniz’deki kontrolü güvenceye almak için zaman zaman Levant bölgesindeki Türk ticaret gemilerini taciz ettiler. Osmanlıların Rodos’u ele geçirmeye yönelik ilk girişimleri, 1480 yılında şövalyeler tarafından püskürtüldü. Fakat şövalyelerin Anadolu’nun güney kıyılarının yanı başındaki varlığı, Osmanlıların genişlemesi

Rodos Kuşatması'nı resmeden diğer bir minyatür (Wikimedia Commons)

için büyük bir engel oluşturmaya devam ediyordu.

İlk kuşatmadan sonra adanın kalesi de, topçu ateşlerine mukavemet gösterme konusunda çok daha fazla güçlü kılınmış, dönemin öne çıkan savunma mimarisi tekniği olan yıldız forma kavuşturulması için pek çok yeniliğe tabi tutulmuştu. En çok anakaraya bakan bölümlerde gerçekleştirilen bu yenilikler; ana surun kalınlaştırılmasını, susuz hendeğin genişliğinin iki katına çıkarılmasını, bunun hendeğin dışında kalan ve büyük bir kısaç şeklinde sipere dönüştürülen eski sur ile birleştirilmesini, pek çok kulenin etrafına savunma duvarları yapılmasını ve bütün kuru hendek boyunca ateş edilmesini sağlayan gizli kale dehlizlerinin inşa edilmesini kapsıyordu. Kapıların sayısı azaltıldı ve eski siperlerin mazgalları topçu muharebeleri için uygun hale getirilmek

üzere daha dar ve yatık biçimli olacak şekilde değiştirildi. İnşaat işlerini duvar ustaları, ameleler ve kölelerden oluşan bir ekip gerçekleştirdi. Müslüman kölelere en zor işler verildi.

Philippe Villiers de L'Isle-Adam 1521 yılında Rodos Şövalyeleri'nin üstadı seçildi. Rodos'a yeni bir Osmanlı taarruzu bekleyen Philippe Villiers de L'Isle-Adam, 1480 yılındaki Osmanlı taarruzu ve 1481 yılındaki depremden

sonra başlayan şehrin istihkamlarını güçlendirme işine devam etti, Avrupa'nın diğer yerlerindeki şövalye topluluklarının adanın savunmasına gelmelerini istedi. Avrupa'nın geri kalanı bu yardım isteğini dikkate almadı. Fakat Girit'te bulunan bazı Venedikli birlikler Rodos Şövalyeleri'ne katıldı ve İrlanda'daki tarikatın başı olan Sör John Rawson tek başına Rodos'a geldi. Şehir çepeçevre ikili, bazı yerlerde üçlü taş surlarla ve birkaç büyük tabya ile korunuyordu. Surların ve tabyaların savunulması sorumluluğu bölümler halinde şövalyelerin 1301 yılından beri teşkilatlandığı şekilde farklı dilleri konuşan gruplara verilmişti. Rodos Şövalyeleri'nin gemilerinin demirlediği limanın girişi de, demirden yapılmış kalın bir zincirle kapatılmıştı.

ABLUKA VE SALDIRILAR BEŞ AY BOYUNCA DEVAM ETTİ

400 gemiden oluşan Türk bir-

likleri, Çoban Mustafa Paşa komutasında 26 Haziran 1522 tarihinde Rodos'a ulaştı. Sultan Süleyman da, komutayı bizzat almak üzere 28 Haziran 1522'de 100 bin askeriyile Rodos'a vardı. Türkler limanı abluka altına aldılar ve şehri anakara istikametinden saha topçusu ile bombardıman ettiler. Bunu hemen hemen her gün gerçekleşen piyade taarruzları takip etti. Türkler ayrıca tüneller kazarak ve mayınlar kullanarak tahkimatı zayıflatmaya çalıştılar. Topçu ateşi, kalın surlarda kayda değer hasar oluşturmada yetersiz kaldı. Fakat beş hafta sonra, 4 Eylül günü iki büyük mayın İngiliz tabyasının altında patladı ve surun 11 metrelik bölümünün yıkılarak hendeğin içine dolmasına yol açtı. Taarruz unsurları derhal bu gediğe saldırdı ve burayı kısa sürede kontrol altına aldı. Ancak Fra' Nicholas Hussey ve Rodos Şövalyeleri'nin Büyük Üstadı Villiers de L'Isle-Adam komutasındaki İngilizlerin karşı taarruzu başarılı oldu ve Türkleri püskürttüler. Aynı gün Türklerin bu gediğe iki saldırısı daha oldu. Fakat her seferinde Almanların yardım ettiği İngilizler gediğin kontrolünü ellerinde tuttular.

24 Eylül günü Mustafa Paşa esas olarak İspanyol, İngiliz, Fransız ve İtalyan tabyalarını hedef alan yeni ve büyük bir saldırı emri verdi. Bir gün boyunca devam ve İspanyol tabyasının iki kere el değiştirdiği şiddetli çarpışmalardan sonra Sultan Süleyman taarruzu durdurdu.

Şehri almada gösterdikleri başarısızlık nedeniyle Mustafa Paşa ve kayınbiraderini ölüm cezasına çarptırdı. Fakat yüksek mevkideki bazı görevlilerin af ricaları üzerine Mustafa Paşa'nın hayatını bağışladı. Mustafa Paşa'nın yerine gelen Ahmet Paşa deneyimli bir kuşatma istihkâmcısıydı ve Türkler bu kez topçu ateşlerini sürdürürken gayret-

Aziz Nikolas Kulesindeki şövalye topları (Çapı 23 cm, uzunluğu 255 cm, ağırlığı 1427 kg), 1510-Rodos. Latince yazıtlar "Aziz Nikolas Kulesini savunmak için" Osmanlıca-Türkçe yazıtlar "Emery d'Amboise'in silahları" Sultan Abdülaziz tarafından 1862'de Üçüncü Napolyon'a teslim edildiler. (Wikimedia Commons)

lerini kale duvarlarını mayınlayarak bunları havaya uçurmaya yoğunlaştırdı. Genellikle kaya üzerinde kalan surların altında patlayan mayınların yerleri, Türk istihkâmcılarının Orta Çağ Rodos şehrinin altında bulunan Helenistik şehrin menfezlerinden istifade etmiş olabilecekleri düşüncesini akla getirdi.

Kasım ayı sonundaki diğer büyük saldırı da püskürtüldü. Fakat artık her iki taraf da çok bitkin durumdaydı. Şövalyeler için bunun sebebi, dayanma güçlerinin sonuna yaklaşmaları ve takviye güçlerin zamanında ulaşabilmesi umudunun kaybedilmesi idi.

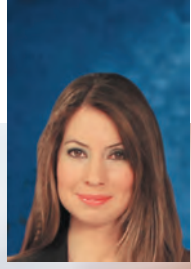
Türkler için bunun nedeni ise birliklerde artarak devam eden moral bozukluğu, muharebe kayıplarının getirdiği bitkinlik ve birliklerin ordugâhlarında ortaya çıkan salgın hastalıktı. Sultan Süleyman teslim olmaları halinde ada sakinlerine hayatlarını bağışlayacağını, kendilerine yiyecek vereceğini ve barış içinde yaşayacaklarını içeren bir teklif ilettili. Bunun alternatifi, Türklerin şehri güç kullanarak alması durumunda ölüm ve kölelik olacaktır. Şehir halkının baskısı altında kalan Villiers de L'Isle-Adam görüşmeyi kabul etti. Görüşmelerin yapılması için 11-13 Aralık tarihleri arasında ateşkes ilan edildi. Fakat ada sakinleri kendi güvenlikleri için daha fazla teminat talep edince Sultan Süleyman hiddetlenerek bombardıman ve saldırıların yeniden başlaması emrini verdi. İspanyol tabyası 17 Aralık günü düştü. Önemli bir bölümü yıkılmış olan surlar nedeniyle artık şehrin teslim olması sadece bir zaman meselesiydi. Şehir halkından birkaç gün boyunca gelen baskının ardından 20 Aralık günü Rodos Şövalyelerinin büyük üstadı yeni bir ateşkes talebinde bulundu.

RODOS'TA TÜRK HÂKİMİYETİ

Şehrin Latin ve Yunan sakinlerinin temsilcileri 22 Aralık günü Sultan Süleyman'ın cömert şartlarını kabul ettiler. Şövalyelere adayı terk etmeleri için 12 gün verildi. Bunların silahlarını, değerli eşyalarını veya arzu ettikleri dini ikonalarını beraberlerinde götürmelerine müsaade edilecekti. Adadan ayrılmak isteyen sakinler üç yıllık süre içerisinde bunu yapabilecekti. Hiçbir kilisenin kutsallığına saygısızlık edilmeyecek ve camiye dönüştürülmeyecekti. Adada kalanlar beş yıl süre ile Osmanlı vergisinden muaf olacaktır. 1 Ocak 1523 tarihinde şövalyeler ve askerler dalgalandan flamalar ve çalınan davullar eşliğinde muharebe zırhlarını giymiş olarak şehirden çıktılar. Birkaç bin sivilin eşliğinde kendileri için hazır edilen 50 gemiye binerek Venedik'e ait olan Girit'e doğru yelken açtılar. Rodos Kuşatması, Osmanlı zaferi ile sonuçlandı. Rodos'un fethi, Doğu Akdeniz üzerindeki kontrolü sağlama konusunda Osmanlı'nın atmış olduğu önemli bir adımdı. Ve bu fetih, Osmanlı'nın İstanbul, Kahire ve Levant Bölgesi limanları arasındaki deniz ulaştırmasını ve irtibatını geniş ölçüde kolaylaştırdı. Daha sonra 1669 yılında Osmanlılar bu üstün hareketle Venediklilere ait olan Girit'i ele geçirdiler. Rodos Şövalyeleri, önce Sicilya'ya gittiler. Fakat 1530 yılında Malta ve Gozo Adası ile Kuzey Afrika'daki Trablus Limanını tımar olarak İmparator V. Charles'tan aldılar. •

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Çekirgeden Yapılan Ekmek

Finlandiya'daki bir firma "Dünyadaki açlıkla mücadele etmek" için ezilmiş çekirgelerden yapılan ekmekleri piyasaya sürdü. Ekmekle-

rin her somununda buğday ve diğer çekirdeklerle karıştırılan yaklaşık 70 çekirgenin öğütülmüş tozu bulunuyor. Çekirge kullanılarak yapılan ekmekler raflara çıktığı anda tüketiliyor. Finlandiya, böceklerin gıda maddesi olarak kullanılmasını ve satılmasını yasaklayan yasayı kaldırmıştı. Avrupada İngiltere, Hollanda, Belçika, Avusturya ve Danimarka da böceklerin gıdada kullanılmasına izin veriyor. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü de 2013 yılında dünyadaki böcek üretimi ve tüketimini artırmak için bir program başlatmıştı.

Çekirgeden yapılan ekmek (üstte)
Çekirgelerin kurutulmuş ve toz hali (altta)

2 Chopin'in Ölüm Nedeni Ortaya Çıkacak

1849 yılında hayatını kaybeden 19'uncu yüzyılın en önemli bestecilerinden Frederic Chopin'in uzun

Frederic Chopin

yıllardır tüberkülozdan öldüğü düşünülüyordu. 2008 yılında ise uzmanlar, ünlü virtüözün kistik fibrozis nedeniyle ölmüş olabileceği fikrini ortaya attı. Usta piyanistin Paris'te sürgünde yaşarken yazdığı vasiyeti nedeniyle 1849 yılından bu yana cam bir kavanozun içinde duran kalbi, ölüm nedenini ortaya çıkaracak. Zarar verme ihtimali nedeniyle kalbin içinde bulunduğu kavanozu açamayan bilim insanları, araştırmayı organın yüksek çözünürlüklü fotoğraflarını kullanarak yaptı. Açıklamada, DNA testi yapılmadan kistik fibrozis ihtimalinin tamamıyla ortadan kaldırılamayacağı vurgulandı.

3 Uzaydaki Atıklar Yok Edilecek

Avrupa'lı mühendisler uzayın büyüyen sorunu "atıklar" için yeni

çözüm arayışına girdi. Uzayda tahminlere göre 8 bin ton atık bulunuyor ve takip edilemeyen her parça atık, hem uydular, hem de astronotlar için çarpışma riski oluşturuyor. Bu çerçevede yeni bir proje geliştirilen Avrupa Uzay Ajansı mühendisleri, dünyanın yörüngesinde kontrol edilemeyen milyonlarca objeden güvenli şekilde kurtulabilmek için E-Deorbit adını

verdikleri bir proje hazırladı. Bu proje ile kontrolden çıkmış bir uydunun yeniden yakalanıp herhangi bir zarara neden olmasının engellenmesi hedefleniyor.

4 Dünyada Tüberküloz Tehlikesi

Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri tüberkülozla ilgili vahim tabloyu ortaya çıkardı. Verilere göre; 2016 yılında 10 milyonun üzerinde kişiye tüberküloz teşhisi kondu; 1,8

milyon kişi bu hastalık yüzünden hayatını kaybetti. Hastalık en çok yoksul Afrika ve Asya ülkelerinde görülüyor. Tüberkülozun kontrol altına alınması ve etkin tedaviler uygulanması için Avrupalı Araştırma Projesi **Panacea** tarafından proje yürütülüyor. Dünya Sağlık Örgütü 2030 yılına kadar tüberküloz hastalarının sayısını yüzde 80 oranında düşürme hedefinde. Projenin bu hedefe katkı sağlaması amaçlanıyor.

5 İsviçre Alplerindeki Ölümler

İsviçre Alpleri'nde bu yılın 9 aylık bilançosu ağır oldu. Alplerde, Ocak-Eylül döneminde 91 kişi yaşamını yitirdi. Geçen yılın aynı döneminde de 115 kişi hayatını kaybetmişti. Dağ yürüyüşlerinde ise bu yıl 43 kişi hayatını kaybetti.

Alplerdeki Bondo köyünde ağustos ayında meydana gelen toprak kaymasında 8 kişi kaybolmuş; İsviçre, Almanya ve Avusturya vatandaşları olduğu belirtilen dağcıların cesetlerine ulaşılammıştı.

6 Sineklerin Tehlikesi

Sineklerle ilgili ilginç bir araştırma Scientific Reports dergisinde yayınlandı. Araştırma sonucunda, sineklerin tahmin edilenden daha fazla mikrop ve hastalık taşıdığı belirlendi. DNA analizleri sonucunda, karasinek ve kurt sineklerinde toplamda 600'den fazla farklı bakteri türü bulunduğu ortaya çıktı. Karasineklerde 351, kurt sineklerinde ise 316 tür bakteri bulunuyor. Bu bakterilerin bazıları kan zehirlenmesi, zatürre ve mide rahatsızlıklarına yol açabiliyor. Uzmanlar, hastalıkların salgına dönüşme hızlarını sineklerin artırdığını da vurguluyor.

7 Yemen'in Kolera ile Savaşı

Yemen'in kolera ile savaşı sürüyor. Dünya Sağlık Örgütü'nden

yapılan yazılı açıklamada, salgının ortaya çıktığı 27 Nisan'dan bu yana ülke genelinde 962 bin 536 şüpheli kolera vakası görüldüğü ve 2 bin 219 kişinin hayatını kaybettiği bildirildi. Virüsün en fazla tespit edildiği il 140 bin vaka ile Hudeyde. Hastalığın görülmediği tek vilayet adacıklardan oluşan Sokotra. Yıllardır devam eden çatışmalar nedeniyle ülkede göç eden yaklaşık 3 milyon kişi bulunuyor ve temiz içme suyu sıkıntısı, atıkların toplanamaması sonucu koleraya yakalanma riskleri de her geçen gün artıyor.

8 İltica Başvurusu Reddedilenler İçin Yeni Uygulama

En çok mülteciyi kabul eden Almanya, iltica başvurusu reddedilenler için yeni bir uygulama başlattı. Hükümetin yeni planına göre; reddedilen sığınmacılar "yeniden uyuma destek" programı çerçevesinde 28 Şubat 2018 tarihine kadar 3 bin Avro değerinde ek yardım talebinde bulunabilecek. İltica başvurusu sonuçlanmadan ülkelerine geri dönmeyi kabul eden ve başvurusunu geri çeken 12 yaş

üstü sığınmacılara bin 200, çocuklara ise 600 Avro para yardımı yapılıyordu. Tek çocuklu bir çekirdek aile 3 bin Avro para talep edebilirken yeni programa göre talep edilebilecek

miktar 6 bin Avro'ya yükselmiş oldu.

9 Erken Ölüm İçin Önlem

İngiltere'de bilim insanları, 60 yaş ve üstünde hayatını kaybeden 46 bin İngiliz vatandaşının tıbbi kayıtlarını analiz etti. İncelemeye, çeşitli hastalıkları bulunan kişilerle birlikte neredeyse hiçbir sağlık sorunu olmayanlar da alındı. Her iki grupta da ölüme 14 yıl kala kademeli olarak tansiyon düşüştü tespit edildiği ve son 2 yılda tansiyondaki düşüşün ciddi boyutta olduğu vurgulandı. Uzmanlar, elde edilen verilerin yaşlılar için tedavi seçiminde yardımcı olacağını ve erken ölümlerin önlenilebileceğini söylüyor. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

P S Pramnian Şarabı

Thevenot: “Üzümlerini kayaların arasında, yüksek tepelerde ve küçük dağ vadilerin kenarlarında yetiştiriyorlar.”

Piacenza: “Bazen bağlardaki üzüm kütüklerini desteklemek için sırıklar diyorlar, bazen üzümler ağaçlara tırmıyor. Bu bağlar kayalar arasında dağınık bir şekilde oraya buraya yayılıyor ve çok engebeli arazilerde büyüyor. Buna rağmen beklenmedik bir şekilde seçkin ve iyi ürün veriyorlar.”

Bordone: “Bu engebeli ve kayalık yerlerde mükemmel bir şarap var.”

15. ve 17. yüzyıllarda Yunanistan’ın İkaria adasını ziyaret eden Avrupalı gezginler bu satırlarda adanın bağları ile şarabından bahsediyor. Homeros’un İlyada ve Odesa destanlarında Pramnian şarabı olarak geçen İkaria şarabı adını adada Pramnos olarak da bilinen Atheras dağından alıyor. Şarap aynı zamanda adanın doğusundaki Drakanum burnunda, ‘Iero’ adlı küçük bir koydaki mağarada doğduğuna inanılan Şarap Tanrısı Dionysus ile de ilişkilendiriliyor. Tarihteki pek çok yazarın “Ne tatlı ne de dolgun ama sade ve sert” olarak nitelendirdiği İkaria şarabını Hipokrat’ın da ilaç olarak kullandığı söyleniyor. Bu bilgileri 1997 yılında şarapçılığa başlayan Afianes ailesinin 2007 yılında Pr. Elias Raches köyünde açtığı tesisteki bir kitapta okuyorum. Denizden 650 metre yüksekte bulunan, eşsiz bir manzaraya sahip bağdaki taş binada minik bir müze

olarak düzenlenen bölümde şarap üretiminde kullanılan araçlar, ev eşyaları, mobilyalar, giysiler, silahlar ve el işleri sergileniyor. Ayrıca dilerseiz Fokiano ve Begleri adlı iki yerel üzümünden üretilen doğal, tatlı, yarı-tatlı, sek, köpüklü; kırmızı, beyaz ve roze şaraplardan bazılarını tadabiliyorsunuz. Modern ve geleneksel yöntemleri harmanlayıp ada şarabının geçmişiye sahip çıkan bu yerel firma toplam 6 hektarlık bir alanda yılda 15.000 şişe şarap üreterek 3 kitada 8 ülkeye ihracat yapıyor. Doğal şarap üretimi, biyoteknoloji, biyodinamik tarım ve organik tarım konularında Atina Teknik Okulu’nun Enoloji (Şarabı inceleyen bilim dalı) ve İçecek Teknolojisi Bölümü’ndeki araştırma ekibi ile iş birliği içinde çalışıyor.

Güler yüzlü, genç bir kız rehber olarak bana bağı gezdirip şarabın geleneksel yöntemle nasıl üretildiğini anlatırken sanki beni yüzyıllar öncesine götürüyor. Adanın dağlık ve engebeli yapısı ile toprakta bolca bulunan levha taş parçaları kaliteli şarap yapmak için önemli faktör-

Denizden 650 metre yüksekte bulunan bağ evi

ler olarak görülmüş. Bu nedenle adalılar yüzyıllar boyunca nesilden nesile Pramnos dağının dik yamaçlarındaki bağlarda üzüm yetiştirmiş. Bazen tepelerde, bazen kayalık uçurumlarda, buldukları her toprak parçasını, taşlarla merdiveni andıran teras duvarlar örerek bağ haline getirmiş. Şarap üretimi, sonbaharın sonunda bağların temizlenmesi ile başlayıp, kış aylarının sonunda sürülmesi, budanması ve gübrenmesi ile devam ediyormuş. İlkbaharda genç yaprakların ayıklanması, böceklere karşı ilaçlama derken eylülde hasat zamanı geliyormuş. Kasalara doldurulan üzüm taneleri saplarından ayrılacak büyük granit küvetlerde ayaklar altında çiğnenerek eziliyor, böylece granitin eşsiz karakteri şaraba taşınıyormuş. Şarapları taşınabilir ahşap fıçılara koymak yerine, toprağın içine gömdükleri büyük kil çömleklere doldurup ağzını granit bir taş ve balmumu ile kapatıp bekletiyorlarmış. Kırmızı renkli, güneşte kurutulmuş üzüm gibi

kokan güçlü bir şarap olan Pramnian bu şekilde yapılmış. Hasat zamanı aynı zamanda kutlamaların, aile buluşmalarının, dans ve şarkıların zamanıymış.

Afianes'in logosunda yer alan kabak ve

Şaraplık üzümlerin çiğnediği büyük granit küvetlerden biri

kamış görseli de kabağın adaya özgü kullanımını vurguluyor. Genellikle dekoratif eşya, tabak, kaşık olarak kullanılan kurutulmuş kabak, İkaria'da şarabı toprağa gömülü dev çömleklerden pompalayarak çıkarmayı sağlayan bir araç olarak kullanılıyor. Kabak büyürken şekillendirilerek istenen forma getirili-

"Müze ev"den bir görüntü

Bağdaki taş binanın küçük bir bölümü şarap müzesi olarak düzenlenmiş

yor. Kurutularak ‘Sifouni’ adlı araca dönüştükten sonra ‘Avli’ adlı bir çubuk ve ucundaki pipet yardımıyla çömleğin içindeki şarapla temas ettiriliyor. Hidrodinamik kuralı, nefes ve iki kaptaki basınç sayesinde şarap çömlekten kabağa doldurularak dışarı taşınabiliyor.

19. yüzyıla ait kayıtlarda İkaria’nın binlerce ton sofrta üzümü, siyah kuşüzümü ve şarap ihracatı yaptığı görülüyor. 20. yüzyılın başında şarap üretimi hem kalite hem de miktar anlamında zirveye çıkıyor. Daha sonra Phylioxera adlı salgın hastalık nedeniyle üzüm bağları ölüyor; savaş, ekonomik kriz ve göç gibi nedenlerle sahipsiz kalıyor. 1955 yılında Selanik’teki Uluslararası

Ticaret Fuarı’nda ödüllendirilen bir İkaria şarabı olsa da adada şarapçılığın yeniden başlaması 1990’lı

yılları buluyor. Bugün Pyroudis, Afianes ve Karimalis aileleri adanın şarapçılık geleneğini sürdürmek için çalışıyor.

Deniz manzaralı dağlarda üzüm toplayan üzüm yetiştiricisi Stefanis Pedos’un şu sözleri adada şarapçılığı sürdürmenin mümkün olduğunu gösteriyor: “İkaria’da az bir çabayla

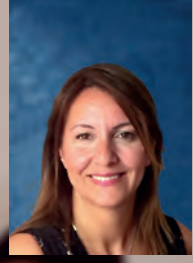
iyi bir bağınız olabilir. Az bir çaba dediğimde şunu demek istiyorum. Eğer bir bitkiyi severseniz, onunla çalışmak keyiflidir ve yorulmazsınız. Hiçbir şey çaba olmadan yapılmaz.” •

izlensentokerbd@gmail.com

Anne Babalarla Başbaşa

Melek Şirin Tolga

Anne Babaların En Sık Yaptığı

7 Hata

②

Çeşitli spor, müzik aktiviteleri, iyi okullar, iyi notlar; en iyi üniversiteler, meslekler derken anne-baba olarak esas görevimizi çoktan unutuyoruz. Onlara bir yaşam hediye ettiğimiz; aslında en önemli görevimizin de sadece bu olduğu aklımıza gelmiyor. Bu süreçte kaçınılmaz olarak yapacağımız hatalar için kendimizi affetme şansımızın yanında yaptığımız hataları farketmek ve onları zafere nasıl dönüştüreceğimiz ile ilgili bir sorumluluğumuz da var.

Geçen ayki sayımızda "Çocuklarımızın olmak istedikleri kişi olmalarına izin vermek", "Evet ve hayır arasındaki fark", "tutarsız tehditler savurmak", "Çocukları acı veya hayal kırıklıklarından korumak" başlıkları altında ebeveynler tarafından yapılan hataları derlediğimiz yazımızın ikinci ve son bölümünü yayımlıyoruz.

Anne babaların en sık yaptığı hatalar ve bunlarla ilgili tavsiyeler:

5 AĞACA BAKMAK- TAN KÖKÜ KAÇIR- MAK

Anne baba olarak bazen o kadar çok yapılması gereken şeylere odaklanıyoruz ki esas noktayı kaçırıyoruz. Çocuklarımızla kuracağımız güçlü ilişki her şeyden önemli olmasına rağmen en sık yaptığımız hatalardan biri de bu konuyu tam anlamıyla yönetememek. Aslında tüm yatırımımız onlarla sahip olduğumuz ilişki. Bu öyle bir yatırım ki bir kere yaptığınızda bir kenara kaldırabileceğiniz türden bir şey değil. Sürekli beslenmesi ve gelişmesi gerekiyor.

Son zamanların tanınmış psikiyatristi Dr. William Glasser bir açıklamasında şöyle diyor:

“Çocuklarınız yanınızda iken onları kontrol etmeniz daha kolaydır, görüş alanınız dışında oldukla-

rında kontrol etmeniz imkânsızdır. Odalarında yalnız olmaları ya da hafta sonu arkadaşları ile dışarı çıkmaları aynı kapıya çıkar. Onların davranışlarını kontrol edebilmeniz tek yolu kurmuş olduğunuz güçlü ilişkiye bağlıdır. İlişkinizin kökü budur.”

Son dönemlerde aileler daha çok notlara, okul dışı aktivitelere ve geleceği planlamaya odaklanmaktadır, oysa güçlü ve köklü bir ilişkiniz yoksa tüm bunlar fazla bir şey ifade etmez.

Çocuklarınız, aranızdaki ilişkinin güçlü olduğunu, saygı ve güvenden oluştuğunu bilirlerse etraflarında olmasanız bile istediğiniz gibi yaşadıklarından emin olabilirsiniz. Bu bölümü lütfen bir kez daha okuyun çünkü çok önemli. Elbette hiç bir şeyin garantisi yok ancak bu konuda ne kadar hassas olursanız o kadar iyi bir sonuç elde edersiniz. Onlarla ilişkiniz güçlü ve güvene dayalı olursa, çocuğunuz bir öneriye ihtiyaç duyduğunda size danışma olasılığı o kadar fazla olur.

Ergen çocuğunuzla ilişkinizi güçlendirmek için aşağıdaki önerileri dikkate alabilirsiniz;

- - Yaşamlarını merak edin. Ne tür oyunlar oynamaktan hoşlanıyorlar; bilgisayar oyunları, profesyonel bilek güreşi, facebook vs. Önyargınızı bir kenara koyun

ve onun dünyasına ilgi duyun.

2- Onunla kaliteli zaman geçirin. Eğlenceli ve yakın ilişki içinde geçirilmiş zamandan daha değerli bir şey yoktur. Çocuğunuzla geçireceğiniz özel zamanları takviminize koyun ve en önemli iş toplantılarının bile önünde tutun.

3- Takdir etmeyi ihmal etmeyin. İyi yaptıkları her hangi bir şeyi çok ufak bir şey bile olsa mutlaka takdir edin ve gurur duyduğunuzu belirtin. Başardığımız şeyler görülüp fark edildiğinde kendimizi iyi ve değerli hissederiz.

4- Yemek masasında tüm elektronik aletlerinizi kapatın. Telefon, bilgisayar, televizyon vs. O gün neler olduğunu konuşun, günün haberlerini konuşun. Önemli olan birbirinizle iletişim içinde olmanızdır.

5- Bazı sağlıklı sınırlar ve limitler koyun. Bunlar çocuğunuzun size olan saygısını artıracaktır. Onunla arkadaş ilişkisi içinde olmanız iyi bir şeydir ama asla ebeveyn rolünüzün önüne geçmemelidir. Adil

Çocuklarınızı takdir etmeyi ihmal etmeyin. **İyi yaptıkları bir şey çok ufak da olsa mutlaka takdir edin ve gurur duyduğunuzu belirtin.**

olduğunuz müddetçe bazı sınırlar koymamız ilişkinizi güçlendirecektir.

6 İKİYE BÖLÜNMEYİN

Özellikle zor ve sıkıntılı durumlara karşı karşıya kaldığımızda eşiniz ya da partnerinizle aynı tarafta olmanız önemlidir. Aynı fikirde olmayabilirsiniz ancak aynı tutumda olmadığımız takdirde ilişkideki gücünüzü ve etkinizi kaybedersiniz. Sonuç olarak ilişkide her bir taraf acı çeker.

Bazen çok zor bir durumla karşı karşıya kalmış olabilirsiniz ve eşinizle fikir ayrılığı içinde bulu-

nabilirsiniz. Ancak çocuğunuz bu ikilemi farkettiğinde içinizden birini kolayca fethedebilir.

Böylece diğer tarafın gücü ve etkisi azalır.

Aranızdaki anlaşmazlık ne olursa olsun, çocuğunuzun sağlıklı olması her ikinizin de önceliği olmalıdır. Dolayısıyla aynı taraf ve tutumda olmayı başarmanız gerekir. Çocuğunuz hakkında her konuda

anlaşmanız gerekmez, fakat onun yanında iken bazı önemli kararlar arifesinde ondan izin isteyin ve bu konuda eşinizle tartışıp ortak bir karara varmak istediğinizi belirtin. Sonuç bildirmeden önce eşinizle konuşun, yürüyüşe çıkın, kahve için yani karar öncesi mola alın. Bir konu hakkında aynı fikirde olmak ya da olmamak çok doğaldır. Ancak aynı sayfada kalmayı başarmak için ortak kurallar yaratmanız mümkündür. Çocuğunuza kararı bildirmeden önce işbirliği içinde olmanız şarttır.

Çocuğunuzla konuşma yaptığınızda eşinizle aynı dilden konuşacağımıza söz verin. Bu konuda emin olana kadar da çocuğunuzla bir konuşma gerçekleştirmeyin. *“Babanla ortak kararımız şu anda bu. Belki ilerde tekrar gözden geçirir ve bazı değişiklikler yapabiliriz ama şu anda olması gereken bu.”* gibi bir ifade kullanmaya özen gösterin.

Unutmayın. Evet “evet”tir, hayır da “hayır.” Önemli olan nokta birinizin söylediği şeyin her ikiniz için de geçerli olduğunu çocuğunuzun çok net biliyor olmasıdır.

7 HER GÜN İZLENEN BİR TELEVİZYON GİBİ OLDUĞUNUZU UNUTMAYIN

Çocuklarınız hayatları boyunca bir çok kişinin rol modelliğinden etkilenecekler; öğretmenleri, spor antrenörleri, arkadaşları vs, fakat tüm bunların arasında en önemli rol modeli anne baba olarak sizin

Çocuklarınızın en önemli rol modellerinin anne baba olarak sizler olduğunu asla unutmayın.

olduğunuzu asla unutmayın.

Çocuğunuz sizin iyi olduğunuzu düşünse de düşünmese de, farkında olsanız da olmasanız da onun hayatındaki en önemli kişi sizsiniz. Siz onların gözlerinin önünde her zaman açık duran bir tv ekranı gibisiniz. Ve inanın sizi dikkatle seyrediyorlar.

Çocuklar doğdukları andan itibaren sizi izler. Çatışmalar içinde olduğunda, stresle baş etmesinde, istediği şeyleri nasıl elde edeceği konusunda anne baba olarak hep rol model olacaksınız. Söylediğiniz ya da yaptığınız her şey, söylemediğiniz ya da yapmadığınız her şey onun tutumunda etkilidir. Herşey bağlantılıdır.

Mentorumun şöyle bir söylemi vardı; *“Önemli bir karar arifesindeysem aklıma ilk gelen şey çocuklarımın beni izlediği. Eğer yaptığım şeyle çocuklarımın gurur duymayacağını hissedersem ya da fark edersem o şeyi yapmam. Bir başka*

deyişle onların sahip olmasını istediğim bazı karakter özelliklerini önce kendim giymeye çalışırım.”

Onların nasıl bir insan olmasını istiyorsanız önce kendiniz öyle olmalısınız.

Kendinize şu soruları sorun;

1- Çocuğuma hangi davranışlarımla örnek olmam gerekiyor?

2- Çatışmalar ve stres karşısında bir yetişkinin ne gibi davranışlara sahip olması gerektiğini çocuğuma nasıl öğretebilirim?

3- Eşler birbiriyle nasıl bir iletişim içinde olmalı?

4- Alkol ve sigaranın hayatımda nasıl bir rolü var? Ona bu konuda nasıl örnek olabilirim?

Tüm ektiğiniz tohumlar bir gün onun hayatında yapacağı seçimlere etki edecektir. Unutmayın evde açık olan televizyonda en sevilen program her zaman ilk sıradadır ve seyircilerin tüm dikkati o program üzerindedir. •

meleksirintolgabd@gmail.com

BEN ve BİZ

Afrika'da çalışan bir antropolog bir kabilenin çocuklarına bir oyun oynamayı önerir. Oyun basittir. Çocuklara belirli bir yerde yan yana sıraya dizer ve açıklar:

“Herkes karşıdaki ağaca kadar tüm gücüyle koşacak ve ağaca ilk ulaşan birinciliği kapacak. Ödülü ise yine o ağacın altındaki güzel meyveleri yemek olacak.”

Çocuklar oyuna hazır olunca, antropolog oyunu başlatır. İşte o anda bütün çocuklar el ele tutuşur ve beraber koşarlar. Hedef gösterilen ağacın altına beraber varırlar ve hep beraber meyveleri yemeye başlarlar.

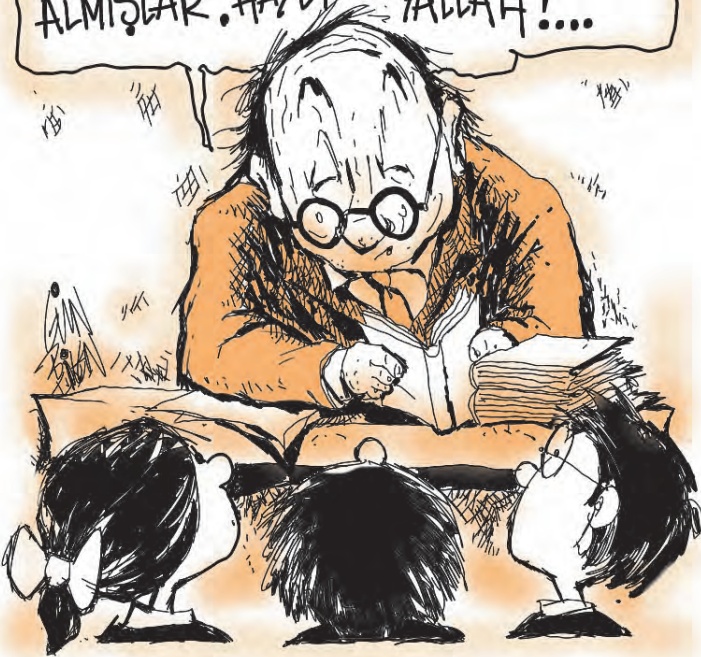
Antropolog şaşırır ve çocuklara neden böyle yaptıklarını sorar. Aldığı cevap hayli manidardır; “Biz **ubuntu** yaptık... Yarışsaydık, aramızdan sadece bir kişi yarış kazanacak ve birinci olacaktı. Nasıl olur da diğerleri mutsuzken yarış kazanan bir kişi ödül meyveyi yiyebilir? Oysa biz ubuntu yaparak hepimiz yedik. Ubuntu bizim dilimizde “Ben, biz olduğumuz zaman Ben'im demek.”

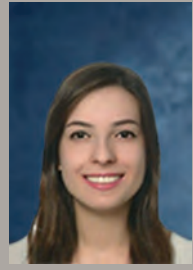
Dünyalık
Serdar Günbilen

YAZIN BAKALIM SORU BİR:
Bİ DAKKA YA SORU DEĞİŞMİŞ!
HAYDA MÜFREDAT DA DEĞİŞMİŞ!
OHA SINAV ZATEN İPTAL OLMUŞ!
YAHU SİZİN OKULUNUZ DA
BURASI DEĞİL Kİ ÖBÜR SEMTE
ALMIŞLAR. HAYDI YALLAH!...

Bilinçaltı

Uzm. Psk. Sedem Demir

Psikolojik rahatsızlıklarda kişilik bozuklukları tanı koyulması en zor rahatsızlıklardandır. Çünkü rahatsızlığın veya o insanın kişiliğinin nerede başladığını anlamak zor olabilir. Birbirine benzese hatta tanısal kriterleri aynı olsa da iki psikolojik rahatsızlık aynı hastalık demek değildir. Yanlış veya eksik tanı da tedaviyi aksatıp yanlış bir tedavi uygulamasıyla sonuçlanabilir.

Bipolar ve Borderline

bilir. Bipolar (*iki uçlu duygulanım*) bozukluğu ve borderline (*sınırdaki*) kişilik bozukluğu birbirine çok benzediği için tartışılan psikolojik

rahatsızlıklar arasındadır.

Bazı bilim insanları borderline diye bir psikolojik rahatsızlığın olmadığını, borderline'nın sadece bipolar'ın bir alt çeşidi olduğunu savunmaktadır. Ancak bipolar bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğu birbirine çok benzeyen ama iki ayrı psikolojik rahatsızlıktır.

"Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı"nda bipolar bozukluk dörde ayrılmıştır.

değişimleri olarak tanımlanmıştır. Son olarak bipolar NOS, eğer mani ve depresyon evreleri bir tanı koyabilmek için çok kısaysa ama ortada belli dengesiz duygu-durum değişimleri varsa konan tanıdır.

Borderline kişilik bozukluğuysa kişilerarası ilişkilerde, benlik imgesinde, dürtüleri kontrolde, okulda ve işteki yaşantıda problemler olarak tanımlanmıştır. Borderline kişilik bozukluğu olan insanlar büyük ölçüde terkedilme korkusu, dengesiz duygu-durum değişimleri, dürtüsel çabuk karar verilmiş pervasız kararlar verebilirler. Ayrıca uyuşturucu ve alkol kullan-

Bipolar bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğu birbirine çok benzeyen ama iki ayrı psikolojik rahatsızlıktır.

me korkusu, dengesiz duygu-durum değişimleri, dürtüsel çabuk karar verilmiş pervasız kararlar verebilirler. Ayrıca uyuşturucu ve alkol kullan-

Bunlardan ilki bipolar I, en azından bir mani evresinin (*olağandan fazla enerji ve aktivite fazlalığı: daha az uykuya ihtiyaç duymak, çok fazla ve hızlı konuşmak, dikkatin çok çabuk dağılmaya başlaması*) yanında bir veya daha çok depresyon evresinin görülmesi olarak tanımlanmıştır.

Bipolar II' deyse depresyon evrelerinin yanında daha hafif geçen hipomani denen mani evreleri görülür.

Üçüncü türü olan salınımlı bozukluksa bipolar I ve II'ye göre daha hafif geçen duygu-durum

maya yatkındırlar, yeme bozuklukları görülebilir ve kendilerine zarar vermeye meyilli olabilirler. Ancak kendilerine zarar vermeleri bipolar da olduğu gibi yaşadıkları depresyonun bir sonucunda hayatlarına son vermek istemelerinden dolayı değil, hayatta olduklarını hissetmek içindir.

Bu iki hastalığın ayrıldığı noktalardan biri, bipolarlarda duygu-durum değişimleri daha çok altı aylık evreler içinde olurken, borderlineda bu değişimler sadece bir gün içinde olabilir. Borderline kişilik bozukluğu olan insanlar her şeyi sınırdan

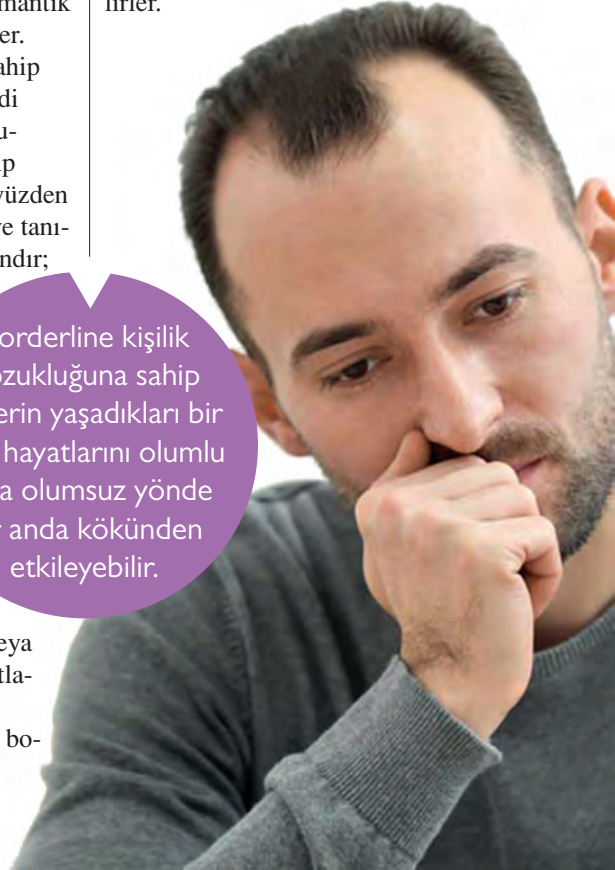
yaşarlar, her şey siyah ve beyazdır, onların dünyasında gri yoktur. Bir gün dünyadaki en güzel veya yakışıklı insan gibi hissederken diğer gün dünyanın en çirkini gibi hissedebilirler. Bipolar bozuklukta mani evresinde delüzyonlar yani hülyalar oluşabilir, ancak bu delüzyonlar, meleklerle konuşma şeklindedir ve arkasında bir hikayesi yoktur. Bunun yanında borderline'daki hülyalar daha farklıdır; şüpheci, paranoyak ve daha ölçüsüzdür.

Bipolarlarda paranoyak düşünceler yoktur, düşünme örgüsü farklıdır. Aynı zamanda kişilerarası ilişkilerinde belirlenmiş bir iktidarsızlık söz konusu değildir. Stabil romantik ve arkadaş ilişkileri kurabilirler. Ama kişilik bozukluklarına sahip olan kişiler bu özellikleri kendi kişiliklerinde taşırlar, bu kurtulabilecekleri fizyolojik bir kalp rahatsızlığı gibi değildir. Bu yüzden kişilik bozuklukları tedavisi ve tanısı en zor olan rahatsızlıklardandır; kişinin gösterdiği özelliğin kendi kişiliği mi yoksa kişilik bozukluğunun bir semptomu mu olduğunu söylemek zordur. Borderline kişilik bozukluğuna sahip kişilerin duygu-durum değişimleri etraflarında olan bitenlere daha çok bağlıdır. Yaşadıkları bir olay olumlu veya olumsuz yönde bir anda hayatlarını kökünden etkileyebilir.

Örneğin, borderline kişilik bo-

zukluğu olan bir kişinin bir ilişkisi bittiğinde veya ailesinden ayrıldığında duygu-durum değişimleri en uç noktalarda olabilir. Genellikle ilişki ne kadar önemliyse verilen cevap o derecede büyük olabilir. Buna kendini öldürmekle tehdit etmek de dahildir. Duygu-durum değişimleri bipolarlara göre çok daha belirgindir. Çünkü bipolarlarda duygu-durum değişimleri mani ve depresyon etrafında dönse de borderline kişilik bozukluğu olan insanlar bir gün içinde korkuyu, sevgiyi, aşkı, kızgınlığı, iğrenmeyi ve üzüntüyü en yoğun olan şekilde yaşayıp sonra da bunların hiçbirini hissetmeyebilirler.

Borderline kişilik bozukluğuna sahip kişilerin yaşadıkları bir olay hayatlarını olumlu veya olumsuz yönde bir anda kökünden etkileyebilir.

Aile terapilerinin de bipolar bozukluğu olan hastalar üzerinde olumlu etkileri gözlemlenmiştir çünkü birliktemücadele etme hissi bipoları kontrolde önemli bir rol oynar.

Bu iki psikolojik rahatsızlığın tedavisinin birbirine benzerlikleri ve farklılıkları mevcuttur çünkü her tedavinin kendine göre güçlü ve bir de zayıf tarafı vardır. Duygu-durum değişimlerini kontrol altına almanın yanı sıra Bilişsel Davranışçı Terapinin (BDT) bipolar hastalarında tekrar nüksetmeyi azalttığı gözlemlenmiştir. BDT ayrıca borderline hastalarında da olumlu sonuçlar vermiştir. Aile terapilerinin de bipolar bozukluğu olan hastalar üzerinde olumlu etkileri gözlemlenmiştir

çünkü ailede kabul görüp, bununla beraber mücadele etme hissi bipoları kontrolde önemli bir rol oynar. Ayrıca borderline hastaları diyalektik davranışçı terapiyle “farkındalık” egzersizleri yaparak kendi duygularını kontrol altına

alabilir, kendine zarar verici davranışları en aza indirmeye çalışabilir.

Sonuç olarak, aynı tedavi yöntemi uygulanırsa da her hasta ve her hastalık farklıdır. Herkesin kendi deneyim ve duyguları onları eşsiz yapar bu da her ne kadar aynı rahatsızlığa sahip olan kişiler olsa bile o rahatsızlığı farklı kılar. Bu yüzden her psikolojik rahatsızlığa eşsizmiş gibi yaklaşılmalı, aynı kalıplar içinde tedavi edilmemelidir. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar

- American Psychiatric Association. (2013). Task Force on DSM-5. American Psychiatric Press.
- Grosjean, B. (2012). Differentiating Borderline Personality Disorder from Bipolar Disorder. The Carlat Psychiatry Report. Volume: Issue 10:3.
- Kreger, R. (2009). The essential family guide to borderline personality disorder: New tools and techniques to stop walking on eggshells. Simon and Schuster.
- Leichsenring, F., & Leibling, E. (2003). The effectiveness of psychodynamic therapy and cognitive behavior therapy in the treatment of personality disorders: a meta-analysis. American journal of psychiatry, 160(7), 1223-1232.
- McMain S., Pos A.E. (2007). Advances in psychotherapy of personality disorders: a research update. Curr Psychiatry Rep; 9(1):46-52.
- Miklowitz, D. J., Scott, J. (2009). Psychosocial treatments for bipolar disorder: cost effectiveness, mediating mechanisms, and future directions. Bipolar Disorders, 11(s2), 110-122.

Çeviri: DENİZ BENER

Kristof Kolomb'un 1492 yılındaki deniz seyahatinde Atlas Okyanusu'nu geçerken kullandığı gemilerden en büyük olanı Santa Maria'nın kalıntılarına, Haiti'nin Kuzey kıyılarında rastlandığı belirtiliyor.

Amerika'nın en iyi sualtı arkeolojik araştırmacılarından biri olan Barry Clifford'un öncülüğündeki bir ekip tarafından yapılan çalışmalar sonucu, 10 yıl kadar önce Karayipler ülkesi Haiti'nin kuzeyinde rastlanan gemi enkazının Santa Maria'ya ait olduğu tespit edildi. Clifford, buldukları kalıntıların, Kolomb'un 1492'de Amerika kıtasına yaptığı ilk yolculuğunda kaptanlığını yaptığı sancak gemisi Santa Maria'ya ait olduğuna emin olduklarını dile getirdi. Deniz manyetometreleri, yan taramalı sonar ekipmanlar ve dalgıçların çalışmalarıyla küçük bir alanda yaptıkları

Kolomb'un Amiral Gemisi Santa Maria Bulundu

incelemenin yanı sıra, Kolomb'un kişisel günlüğüne yazdıklarının da bu bulguyu destekler nitelikte olduğunu anlatan Clifford, şimdi enkazın bulunduğu tüm alanda inceleme yapmak için izin verilmesini beklediklerini söyledi.

Beş asır önce, Kolomb ve filosunun Haiti açıklarında seyrederken kayalıklara çarpması sonucu batan Santa Maria ile ilgili ulaşılan yeni bilgiler, tarihçileri de heyecanlandırdı.

500 yıl önce Haiti açıklarında batan Kolomb'un amiral gemisine ait olduğu öne sürülen buluntular

Sualtı bilimleri ve sualtı arkeolojisi alanında çalışan bilim adamlarının yanı sıra, tüm tarihçilerin de ilgiyle izledikleri bu yeni araştırmaların, Amerika kıtasının keşfi ile ilgili en önemli tarihi bulgulardan ve dünyanın en önemli denizaltı keşiflerinden biri olacağı dile getiriliyor.

Haiti'nin kuzey kıyılarında incelemelerini sürdüren dalış ekibinin başındaki Clifford, "Tüm coğrafi, arkeolojik ve sualtı topoğrafyasına dair kanıtlar, bu batığın Kolomb'un ünlü gemisi Santa Maria olduğunu gösteriyor." diyor. Yapılan araştırmaların sonunda elde edilecek bulgular, Amerikan TV kanalı History tarafından çekilecek bir belgesel ile anlatılacak.

SANTA MARIA

Santa Maria, La Nina ve Pinta La ile birlikte, Asya için bir batıya geçit bulmak amacıyla Ağustos 1492'de İspanya'dan yelken açtı. Yaklaşık 36 metrelik uzunluğu ile seferin en büyük gemisi olan Santa Maria (Aziz Meryem), 1492'nin Noel günü Haiti yakınlarında bir resif üzerine karaya oturdu. Bunun üzerine Kolomb, sefere birlikte çıktığı denizcilerle, geminin gövdesini oluşturan ahşap şeritlerin bir kısmını kullanarak, yakın bölgede bazı basit yapılar inşa ettirdi. Hatta bu yapılardan birisi de, La Navidad adını verdikleri basitçe yapılmış bir kale idi. Bir yıl sonra Colomb 17 gemi ve bin 200 adamıyla birlikte tekrar bölgeye ulaştığında, La Navidad'ın külleri ile karşılaştı.

OCAK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

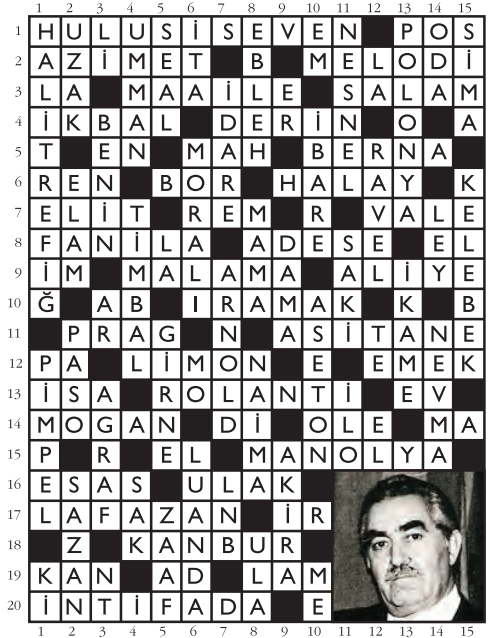
1-(a) İlke söz	6-(b) Alıştırma	11-(c) Hoş koku
2-(d) İlk çağ	7-(c) Dilim	12-(a) Kısa koşucu
3-(b) Karıştırıcı	8-(d) Deneme çekimi	13-(d) Pasveren
4-(c) Kızdırmak	9-(b) Eş zaman	14-(c) Bilgilendirme
5-(a) Büyük	10-(b) Görevdaşlık	15-(a) Uzun koşu

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(b) Avukat
- 2-(a) Londra
- 3-(c) Oliver Twist'in Maceraları
- 4-(c) Benelüks
- 5-(a) Nemo
- 6-(d) Kolesyum
- 7-(d) Kopernik
- 8-(a) Kron
- 9-(a) Çin
- 10-(d) William Henry Harrison
- 11-(a) Bob Dylan

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

*Yunus Neptün Navarro,
Ankara*

Damla Aydın ve Ediz Yurtoğulları, Bursa

Elif Küçük, Ankara

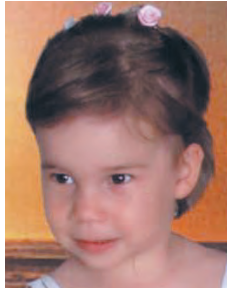
Ece Küçükargun, Ankara

Feza Sezer, İstanbul

Tuana Doğan, İstanbul

Öykü Sözbilen, Bursa

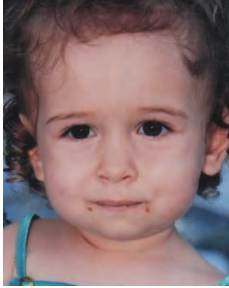
Nisan Özmen, İzmir

Defne İncegöz, İstanbul

Utku Demirok, Ankara

Cemre Diler, Antalya

Melin Sanal, İstanbul

Alper Yüce, Mersin

Altay Ata Kavza, Yalova

Aden Nil Yalçın, Ankara

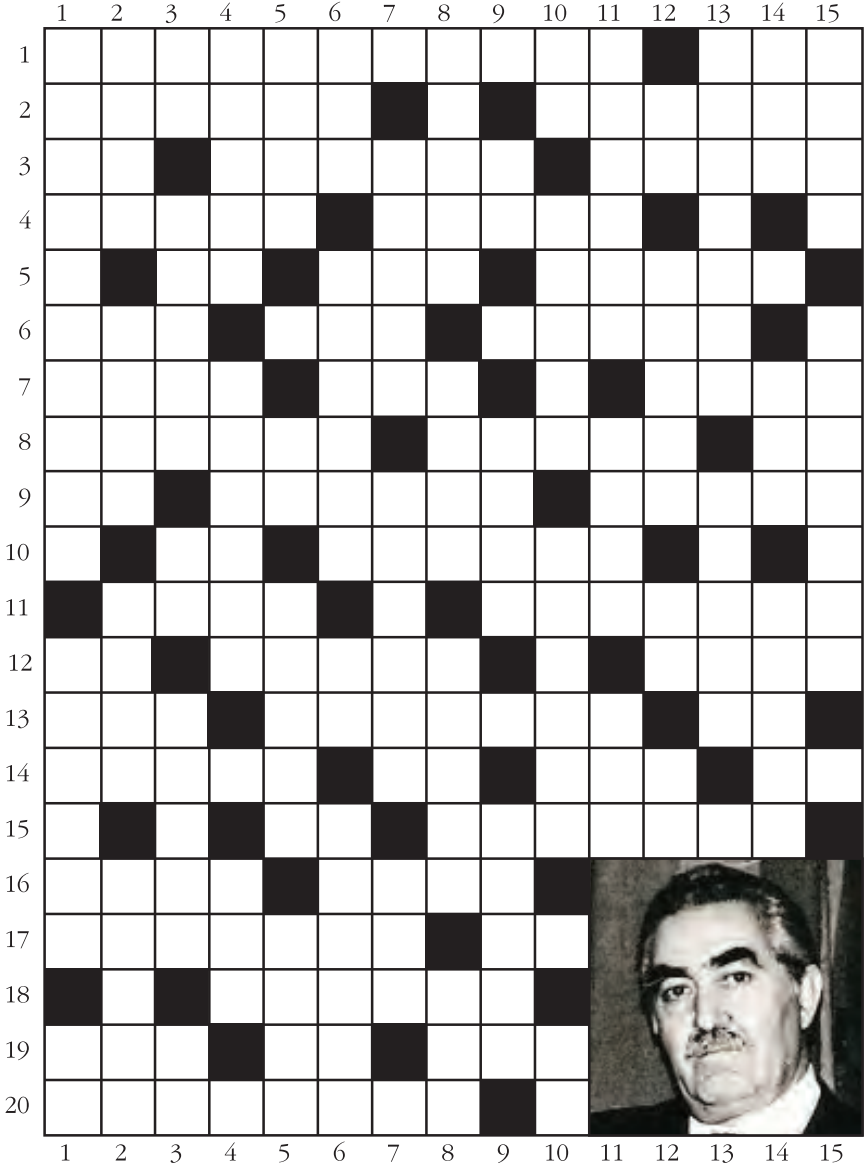
Gökçe Yılmaz, İzmir

Bengisu Sürek ve Eyüp Kağan, Samsun

İklim Ceylan, Ankara

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-1924-2017 yılları arasında yaşamış olup birçok türkümüzde kaynak kişi olmuş fotoğrafta görülen sanatseverimiz.- Uzun ve gür bıyık. 2-Bir şeye kesin olarak yönelmek, niyetlenmek.- Belli bir kurala göre yaratılan, kulağa hoş gelen ses dizisi. 3-Bir nota.- Ailece, ev halkıyla birlikte.- Sığır, hindi etinden yapılan, genellikle dilimlenerek soğuk yenen bir yiyecek. 4-Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.-Siğ olmayan. 5-Hayvanlara vurulan damga.- Görüldüğü gibi olmayan kimse.- Genç delikanlı, yiğit. 6-Bir geyik türü.- İşlenmemiş, taşlık, sert, ekilmemiş toprak.- Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde genellikle davul ve zurna eşliğinde toplu olarak oynanan bir halk oyunu. 7-Seçkin.- Uykunun bir evresi.- İskambilde bir kağıt. 8-Genellikle ince pamuk ipliğinden dokunmuş, ten üzerine giyilen iç çamaşırı.- Mercek.- Oyunda oynama sırası. 9-İşaret, belirti.- Samanla karışık tahıl.- Yüce, yüksek, bir şeyin en yukarısı. 10-Eski dilde su.-Uzaklaşmak. 11-Avrupa'da bir başkent.- İstanbul'un eski adlarından biri.- 12-Eski dilde ayak.- C vitamini yönünden oldukça zengin ekşi bir yiyecek.- Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü. 13-Bir peygamber- Bir motorun düşük devirde çalıştırılması.-Konut. 14-Ankara'da bulunan bir göl.-Önüne geldiği kelimeye çift anlamı katan bir ek.-İspanyolların sevinç ünlemi.-Fas'ın plaka işareti. 15-Yabancı.- Çok iri, beyaz çiçekler açan, yaprakları almasıık, parlak yeşil renkte süs bitkisi. 16-Asıl, temel.-Haberci. 17-Çok geveze, boş konuşan.-İridyumun simgesi. 18-Karagöz ile Orta oyunu tiplerinden biri. 19-Damarlarımızda dolaşan sıvı. İsim. Mikroskop camı. 20-İsrail'in Filistin topraklarını ele geçirmesine karşı Filistinlilerin ayaklanması eylemi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 'Gurbet Kuşları', 'Karılar Koşusu' gibi filmlerinden de tanıdığımız ödüllü yönetmenimiz.- Genellikle çorba ve balık yemeklerinden kullanılan anason içeren bir baharat.-İlgi eki. 2-Nuri Bilge Ceylan'ın ödüllü bir filmi.- Mezopotamya'da kurulmuş eski bir uygarlık.-İspanya'da on yedinci yüzyılda, çok tutulan, tek bölümlük güldürü.- Eti çok lezzetli bir tatlı su balığı. 3-Lityumun simgesi.-Afrika'da bir ülke.-Bir alan ölçüsü birimi.-Yara kenarlarını birleştirmede kullanılan, metalden yapılmış malzeme.- Briçte sanzatunun kısa yazılışı. 4-Asya'da bir ülke.- Üstü deri ile kaplı, bakırdan yapılan, küre biçiminde bir tür davul.- Uyanık, gözü açık. 5-Ünlü İngiliz çar şarkıcısı ve söz yazarı.-Bir nota.-Kuzey Kıbrıs'ta turistik bir kent.- Zayıflık. 6-Verme, ödeme.- 'İbrahim Halil' (Osmanlı döneminde iki kez bahriye nazırlığı yapmış olan devlet adamı).-Molibdenin simgesi.- Afrika'da bir ülke. 7-Yönetim.-'..... Schwarzeneger' (ABD'li ünlü oyuncu).-Uydu antenlerde frekans düşürücü olarak kullanılan elektronik düzenek. 8-Akılısız, budala.-Bebek yiyeceği.-Osmanlı döneminin ilk resmi vakanüvisi olan tarihçimiz.- Muğla'nın bir ilçesi. 9-Rütbesiz asker.-Bir tür zeka oyunu.-.... Kurosawa'(ünlü Japon yönetmen). 10-İlaç.- Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.-Oje temizlemekte de kullanılan kimyasal bir madde.-Kuzu sesi. 11-Birbirinin aynı olan veya çok benzeyen iki şeyden her biri.- İlkili toplarlarda içki dağıtan kimse.- Uluslararası çalışma örgütü. 12-Bir nota.Bolero adlı yapıtıyla ünlü Fransız besteci ve piyanist.-Bir cetvel türü.-'... Kızı' (Orhan Kemal'in bir yapıtı). 13-Avrupa'da bir ülke.- Yerine koyma, yerine kullanma. 14-Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik.-Romanya'nın eurodan önceki para birimi.-Hayat veren su anlamında bir sözcük. 15-Yüz, çehre.-Henri Charriere'nin sinemaya'da uyarlanmış ünlü yapıtı.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

ROMA'DA CAN BİRİNCİ

3-10 Aralık 2017 tarihlerinde düzenlenen Roma Satranç Festivali A Kategorisinde milli satranççımız Emre Can 9/7,5 puanla birinci oldu.

Dimitry Kollars (Almanya) – Emre Can, Roma 2017, 9.Tur

Caro-Can savunmasından gelen yukarıdaki konumda beyaz, a1'deki siyah kaleyi fille alarak durumunu daha da kötüleştirdi. **33.Fxa1 Fh6** Can, b3 piyonunun savunucusunu yok etmek istiyor. **34.f3 Fxd2 35.Şxd2 Axb3+ 36.Şd3 Ac5+ 37.Şc4 b3 38.Kd1 Şf7 39.f4 Ae6 40.Şxf3 Axf4 Şah** kanadında yeni oyun. **41.Kf1 Şe6 42.Fxd4 exd4** Beyaz gösterişli bir piyon alıyor filiyle ama üstünlüğü bir hamle bile sürmeyecek. **43.Kxf4 Şe5 44.Kf7 Şxe4 45.Ke7+ Şf5 46.Kd7 Şe4 47.Ke7+ Şf5** Beyaz üç fotoğraf beraberliğini kolluyor. **48.Kd7 Kd3+ 49.Şb4 Kg3 50.Şc5 Kxg2 51.Kd5+ Şg4 52.Kxd4+ Şh3 53.Şd5 Kg4** Kaleler değişdikten sonra siyah için kazanç bir konum. **54.Kd1 Şxh4 55.Şe6 Şg5 56.Şf7 Şh6** Beyaz terk etti. İki piyon üstünlük kazanmak için yeterli. 0-1

Emre Can – Matteo Pitzanti (İtalya), Roma 2017, 2.Tur

Şah kanadında etkili bir saldırı fırsat yakalayan Can, kalesinin tehdit edilmesini umursamıyor. **29.hxg6 fxf6** Siyah at kaleyi alamaz **29...Axd1 30.Vxh7+** mat olur. **30.Fxg6 hxg6 31.Vxg6+ Şh8 32.Kh1** Saldırı yeni bir boyut kazanıyor. **33. Ag4+** Merdiven matına engel olamadığını anlayan siyah terk ediyor. 1-0

Kuno Thiel (Almanya), Emre Can, Roma 2017, 1.Tur

Beyaz, **29.Kb1-b6** ile açmazdan yararlanıp **30.Kxg6** saldırısı planlıyor. Birinci yatayın boşaldığını gören Can, arka sıra matını kaçırmıyor: **29...Kd1+ 30.Şh2 Vf4+ 31. g3 Vf3!** Beyaz terk etti çünkü **32...Kh1+** matı önlenemez. Beyaz ava giderken avlandı. 0-1

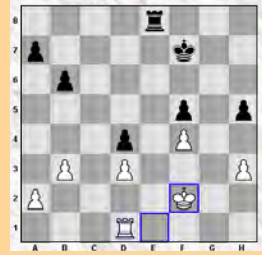

ATAKIŞI, BELGRAD'DA İKİNCİ

Türkiye satranç şampiyonlarından milli oyuncumuz Umut Atakişi, 26 Kasım- 3 Aralık 2017 tarihlerinde düzenlenen Belgrade Trophy 2017 Satranç Turnuvası'nda 9/7,5 puanla ikinci oldu.

Nikola Nestorovic - Umut Atakişi, Belgrad Trophy 2017, 9. Tur

Atakişi'den ders niteliğinde kale finali. **32...Ke3** Kale terfi ediyor. **33.Kc1 Kxd3** Beyaz savunmayı bırakıp karşı saldırıya geçiyor ama vakit çok geç. **34.Kc7+ Şe6 35.Kxa7 Kxh3 36.Kb7 Şd5 37.Ke7 d3 38.Şg2 Kh4 39.Şg3 Kh1 40.Şf3 Şd4 41.Kd7 Şc3 42.Kc7 Şd2 43.Şf2 Kc1 44.Kh7 Kc8 0-1**

Petar Petroviç - Umut Atakişi, Belgrad Trophy, 1. Tur

Piyon sayıları eşit ama vezir kanadındaki beyaz piyonların zayıflığı apaçık görülüyor. Siyahın bağlı geçer piyonları büyük bir üstünlük ortaya koyuyor. Beyazın bir başka zayıflığı daha var: d5 karesindeki atın gidebileceği sadece bir kare kalmış; f4. Şimdi siyah, o kareyi de kapatıyor. **30...g5! 31.Kc1 Şe6 32.Ac3 dxc3** At gitti. **33.Fxc3 Ac6 34.Şe2 Şd5 35.Şd3 A4e5+ 36.Şe2 Ad4+ 37.Af1 g4 38.Şg2 Kf7 39.Kd1 Kf3 40.Fb2 Ad3 0-1**

Umut Atakişi - İrina Chelushkina, Belgrad Trophy, 4. Tur

Siyah veziri a4'e püskürten Atakişi, beklenen kombinasyonunu başlatıyor: **28. Kxf7! Kxf7 29.Vxe6 Ve8** (Olayların dışındaki veziri çatışma bölgesine getirmek mantıklı görünüyor ama 29...Kf8 daha dirençliydi.) **30.Fxd5 Vxe6 31.Fxe6 Ke8?! 32.Fb3 Kd8** Sonuçsuz kovalamacalar... **33.Fc5 Ff8 34.Fxf7+ Şxf7 35.Kf1+ Şg7 36.Fxf8 Kxf8 37.Kxf8 Şxf8** Değişim sonrasında beyaz, piyon oyun sonunda kesin kazanç konuma ulaştı. Beyaz şah, a piyonunun karesinde olduğundan siyahın piyon sürüşü işe yaramaz. **38.Şf2 Şf7 39.Şe3 Şe6 40.Şe4 a5 41.d4** Siyah terk etti. 1-0

Bize Gönderilen Kitaplardan

Gençlere

Şehbenderzade
Filibeli
Ahmed Hilmi

Büyüyenay

Fizan'a sürülen, yaşamı sürgün ve baskılarla geçen, bilim felsefesinin öncülerinden Filibeli Ahmed Hilmi, 105 yıl sonra yeniden günışığına çıkarılan kitabında gençlere sesleniyor: “Gençler! Vatan ve milletimizi yüceltmek için, mevcut felsefi doktrinlerden hangisini seçmenin uygun olacağını bana soruyorsunuz... Gençlik, ancak ihtiyarlık zamanında yüksek değeri takdir edilen bir nimettir. Gençler için hayat bir şiiirdir. Gençlerin şevk dolu gönüllerine ancak hayal perilerinin ruhu okşayan nağmeleri ve ümit neşideleri ulaşabilir. Onların masum gözleri, hayat denilen bu mücadele alanında kanlı facialar değil, emel ve ümidin aşkını görür. Onlar fazilete inanır, bayağılığı inkâr ederler. Bu hâlleridir ki onları aldattır, hayatı sevdirebilir ve elemelerin yükünü taşıyabilecek kuvveti kendilerine kazandırır. Lakin, sayısız şiiir ve hayal

tüllerinden dokunmuş gönül çalan bir perdeyle örtülü olan hakikat, bu perdenin açılmasıyla meydana çıkarsa insan korkunç bir şekilde hayal semalarından şu sefil zemine düşer. Ne acı! Bu düşüş, bir bakışa göre bir gelişme ve ilerlemedir. Zira evvelce tahayyül eden insan bu düşüşten sonra “düşünür-mütefekkir” adını alabiliyor. İşte size şu sözleri; hayal semalarından düşmüş, düşündüğü için şu çorak hakikat zeminine atılmış bir adam söylüyor... sözlerim size acı gelecek, sizin değerli hayallerinizle çarpışacaktır. Lakin her insan, vicdanında bulduğu hakikati, söylemeye borçludur. Güven duyulması için bu şekilde hareket etmek, namus gereğidir...”

Doğu Kaynaklarından

Haşhaşilerin Esrarlı Tarihi

Joseph von
Hammer

Say Yayınları

Hammer, özellikle Osmanlı tarihi denince akla gelen ilk adlandıdır. Ahmet Aydoğan'ın çevirip yayına hazırladığı bu yapıt bin yıldır kanayıp duran yaraya tuz basıyor: “Yaşadık-

larımızın gerçeğine neden bir türlü erişemiyoruz? Neden gerçek, yaşadığımız dünyada ışmasıyla kararması bir olan bir fotoğraf filmine dönüştü?.. Yaşadıklarımızda ister dert edinmediğimiz ister peşine düşüp yeter sebatla takip etmediğimiz için erişemediğimiz gerçek biz istesek de bizim peşimizi bırakmıyor. Bir ülkenin düzlüğüne dün dağlık bölgeler ve bu sonuçlarına da içine dağılmış kaleler veya müstahkem mevkiiler hükmederdi. Dün buralara haşin dincilik ve sofuluk perdesi altında “Hakikat diye bir şey yok, her şey mubah” yaygarasıyla ‘ibahiye’ sancağının altında toplananlar yuvalanıyordu. Buraların cebir veya hileyle efendileri olmak, devlet içerisinde devlet olarak varlıklarını sürdürmek bunların temel siyasi hedefiydi. Bu hedeflerine bağlılarının kör itaat ve bağnaz fedailiği sayesinde kralları desise veya korku ile dehşete düşürmek, düşmanlarına karşı katillerin eline silah vermek suretiyle ulaşıyorlardı. Bugün bu müstahkem mevkilere kimler, hangi siyasi maksatlarla yuvalanıyor? Dünün ‘ibahiye’sinin yerini bugün kim, hangi sloganlarla alıyor? Bu sloganlar nerede, hangi eller tarafından hazırlanıp tedavüle sokuluyor? Dün başımıza gelenlerin gerçeğini aydınlatmadan bugün başımıza gelenleri anlayamayız.” “Kitap gizli cemiyetlerin zayıf hükümetlerde tehlikeli hatta ölümcül tesirinin canlı bir tablosunu ortaya koyup dinin dizginsiz ihtirasın emellerine korkunç yataklığının ikna edici tasvirini sunuyor.”

Ortadoğu Ekseninde Türkiye

Celal Çelik

Yetkin
Yayınları

ABD’den Afganistan’a bir çok yerde askeri görev, akademik çalışmalar yapan Celal Çelik içte ve dışta Türkiye’yi etkileyen gelişmelere ışık tutuyor. “Ortadoğu Neden Önemli; Jeopolitik; Birinci Dünya Savaşı ve Ortadoğu; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kurulması; İsrail Devletinin Kurulması; ABD ve Büyük Orta Doğu Projesi; Irak Savaşları ve Bölünme Süreci; Suriye İç Savaşı ve Ayrışma; Büyük Kürdistan Devleti Hayali; Rusya ve İran Faktörü, Türkiye’nin Durumu” ana başlıkları altında çarpıcı bilgiler sunuyor: “Enerji kaynaklarına ihtiyacın artması, soğuk savaş dönemi ve ABD’ye terör saldırıları ile yeni bir boyuta giren Ortadoğu ve İslam coğrafyası, Genişletilmiş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesinin uygulama alanı olarak belirlenmiştir. Merkez coğrafyada yaşanan tüm bu gelişmeler, doğrudan ve dolaylı olarak Türkiye’yi etkilemektedir. Çelik, bölgede yaşanan gelişmeler ve ilişkiler ile Türkiye açısından yüksek seviyede süren tehdit algılarını, tarihsel süreçleri irdeliyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: DURSUN GÖRGÜLÜ, HATAY

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor.
Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız
yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın,
bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

BEDRİ RAHMI EYÜBOĞLU

Karadeniz'den evrene akan ırmaktı. İçindeki resim devini Zeki Kocamemi, Sabahattin Eyüboğlu uyandırdı. Nazmi Ziya, Çallı yönlendirdi. Şiire sevdası doğuşandı. Yazın öğretmeni Ahmet Haşim, aklından çıkmayan ustası da Leonardo, Van Gogh'du. Abidin Dino ona "Cehenneme bile gitse, cehennemin sevicecek bir yanını bulur. Dünyayı sevdirmek için doğmuştur. Taze, düzgün, renkli olan her şeyi sever. Resim yaptığı zaman şekilleri okşar. Sevmediğini okşamaz ısırrır. Bedri Rahmi, ressam veya şairden fazla Bedri Rahmi'dir" dedi. Tollu'nun atölyesinde "önde zeytin ağaçları arkasında yar" dediği Ernestine'ye vuruldu. Aşkı resme, şiire, mektuplara işlediler. "Kilimi, İznik çinisini, su katılmamış Orta Anadolu bakır işini, tahta oymayı, kızılıcak dalından örülen sepeti, kurt başlı baltayı, nacağı, nakışlı keçiyi her zaman sevdim. Onları hiçbir zaman büyük Batılı ustalardan ayırt etmedim. Sevincim mesleğe başladığım anda ana kaynaklara elimi uzatmış olmaktan geliyor. Üzüntüm de bu güzel, cömert kaynaktan dilediğim kadar faydalanmamış olmaktan geliyor" dedi. "Yavuz'un direkleri altundandır altundan" eksilmedi dilinden.